શ્રી હિત વિજય જૈન ગ્રન્થ માલા પુષ્પ નં. ૧૪

॥ વન્દે શ્રી હીર જગદ્ ગુરુમ્ ॥

જગદ્ ગુરૂ હીર નિબન્ધ

— લેખક —

મેવાડકેસરી શ્રીનાકોડાતીર્થોદ્ધારક જૈનાચાર્ય-

શ્રીમદ્વિજય હિમાચલ સૂરીશ્વર-શિષ્ય

મુમુક્ષુ ભવ્યાનન્દ વિજય

“ વ્યા. સાહિત્યરત્ન ”

પ્રકાશક—

શ્રી હિત સત્ક જ્ઞાન મંદિર

ઘાણેરાવ (મારવાડ)

વાયા—ફાલના.

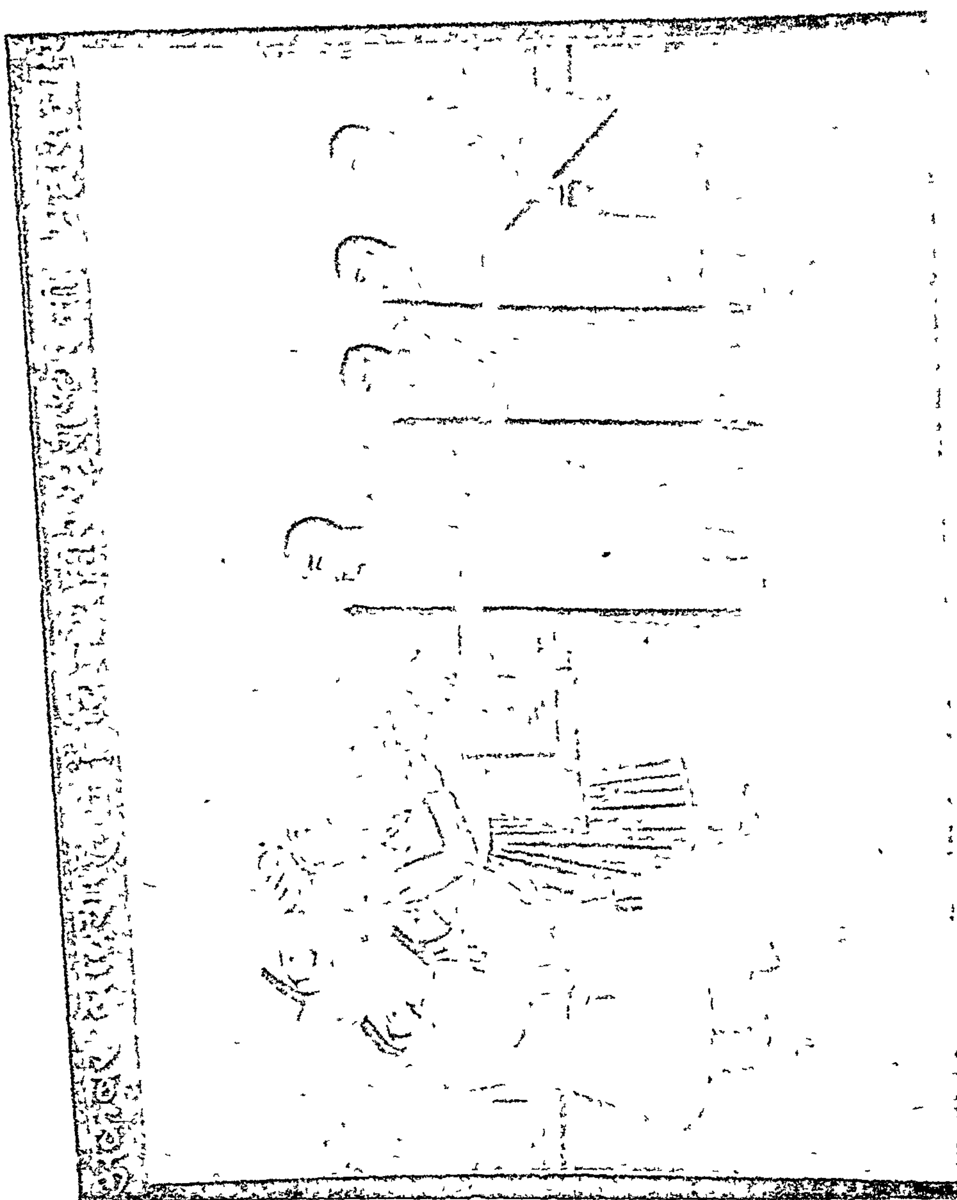
વીર સં. ૨૪૮૬ વિક્રમ સં. ૨૦૧૬	હીર સ્વ. સં. ૩૬૪ ભા શુ. ૧૧	ચોથા સંસ્કરણ ૧૦૦૦ સન ૧૯૫૯

પ્રકાશક કી ઓર સે—

નિવેદન હૈ કિ જગદ્ ગુરૂ હીર નિબન્ધ, કા તીસરા સંસ્કરણ શીઘ્ર હી સમાપ્ત હો ગયા. ઈસિલિયે યહ ચતુર્થ સંસ્કરણ પ્રકાશિત કિયા જાતા હૈ ।

ઇસ સંસ્કરણ કો પ્રકાશિત કરને કે લિયે છ રીમ કાગજ અમદાવાદ પતાસા કી પોલ નિવાસી શેઠ હીરાલાલ કરમચંદ કી તરફ સે, તથા શેષ કાગજ કે લિયે એક સૌ રૂપયા અમદાવાદ પતાસા કી પોલ નિવાસી શેઠ મોહનલાલ સાંકળચંદ કે સ્મરણાર્થ ઉનકી ધર્મ પત્ની નારંગી બાઇ કી તરફ સે પ્રાપ્ત હુએ હૈ. ઔર બાકી કા તમામ વ્યય ડહેલા કે ઉપાશ્રય તરફ સે પ્રાપ્ત હુઆ હૈ. એતદર્થ ઉપરોક્ત સહાયક વર્ગ કો હાર્દિક ધન્યવાદ ?

યહ સંસ્કરણ નાગરી લીપી મેં છપવાને કા વિચાર થા. કિન્તુ ગુજરાતી ભાઇયોં કે આગ્રહ વશ પુનઃ ગુજરાતી મેં હી પ્રકાશિત કિયા ગયા । નાગરી લિપી મેં ભી શીઘ્ર છપવાને કા પ્રયાસ કિયા જારહા હૈ । કિમ્બહુના સુજ્ઞેષુ ?

સમર્પણ

પૂજ્ય જગદ્ ગુરુદેવ ?

શ્રીમદ્ વીર પરમ્પરાગત ગુરો સ્યાદ્વાદ પારગતે,
જૈનાચાર્ય શિરોમણી સુવિહિતે યોગીશ કલ્પ પ્રભો ॥
શ્રી સંઘ ધ્વજ નાયકે દ્ધિકણર પ્રોદ્બોધકે દૈવતે,
શ્રીમદ્ હીર જગદ્ ગુરો સુમનસા ભક્ત્યા પ્રસૂનાર્પણમ્ ।૧।

ગુરુ વીર વશી ધીર હો ? મમ બાત એક સુન લીજિયે,
વો રૂપ અપના આપ જગ મે તૂર્ણ મે કર લીજિયે ।
ગુરુદેવ ? આશીર્વાદ મુજકો અબ દયા કર દીજિયે,
નિજ પાદ યુગ મે પુષ્પ દલ કો ફિર દયા કર લીજિયે ॥૨॥

ચરણ કિંકર—
" ભવ્યાનંદ "

—: હીર ગીતિ :—

જય જય હીર ! જયા શુભ સદન ! જય સાગર ! જયકર ! ।
જયવીરેશ્વર જિન પદ ચાતક ! જય શરણીકૃત રૂપે ! ॥૧॥

હર મમ સુખદ ! વિભો ! કરુણાકર ! દૈનિક કર્મા આરમ્ ।
મામનુકમ્પય દીન મનાથં કુરુ ભવસાગર પારમ્ ॥૨॥

શ્રી ગુરુદાનપદાબ્જ મધુવ્રત ! દર્શય પદ મભિરામમ્ ।
શાસન નાયક ધર્મ ધુરન્ધર ! પૂરય માનસ કામમ્ ॥૩॥

અપરાધમ્મે વિષહર ! પરિહર વન્દે વિમલં ચરણમ્ ।
આત્મારામસુરમણે કરુણા વરુણાલય ! તવશરણમ્ ॥૪॥

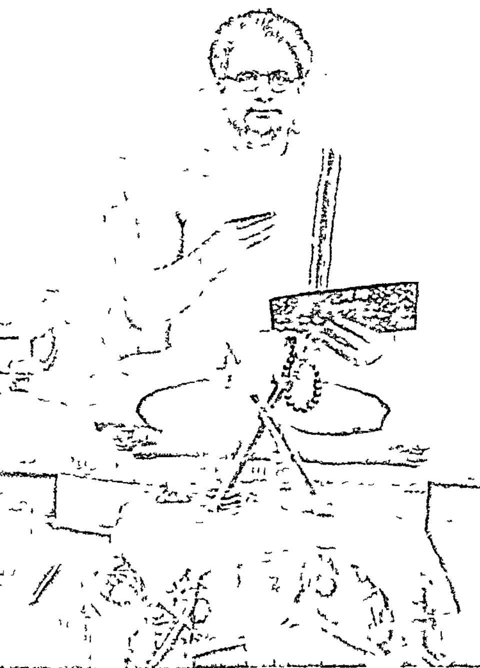
કુરુ કુરુ સદયં મમહૃદિ ભગવન્ ! ગુરુવર ! હીર ! નિવાસમ્ ।
ભક્ત જન પ્રિય ! નાથીનન્દન ! મામુદ્ધર નિજ દાસમ્ ॥૫॥

દૂરં ગમય દુરાશયચેતો લઘિમા હેત્વભિમાનમ્ ।
દિશિદિશિ ભાતુતરા મિહ ભારત ભાવુક ભાસુર માનમ્ ॥૬॥

જય જૈનાગમ વિપિન હરીશ્વર ! હિતમાદિશ શિવપન્થાનમ્: ।
માનવતા પ્રતિકૂલ સુધારક ! કલયન્ત્વથ મન્થાનમ્ ॥૭॥

જય જૈનાઞ્જન ! શમથનિકેતન ! અપનય ભવભયમોહમ્ ।
સૂરિ હિમાચલ વન્દિત ! નન્દિત ભવ્યાનન ! તવ દાસોઽહમ ॥૮॥

ઈમાં દેવ સુધાં મત્વા ભક્ત્યા ગાયાતિ યો નરઃ ।
તસ્ય સર્વાર્થ સંસિદ્ધિ ન્દદાતિ ભગવાન્ ગુરુઃ ॥૯॥

મેવાડ કેસરી શ્રી નાકોડા તીર્થોદ્ધારક જૈનાચાર્ય-
શ્રીમદ્વિજય હિમાચલસૂરીશ્વરજી મહારાજ

ભૂમિકા

પ્રિય સાહિત્ય રસિક મહાનુભાવો !

આજ અકબર પ્રતિબોધક જગદ્ગુરૂ હીરસૂરીશ્વરજી મહારાજ કી જીવની કે સમ્બન્ધમે "હીર નિબન્ધ" કો દેખકર અસીમ હર્ષ હો રહા હૈ કિ આપકે સમ્બન્ધ મે ઈતિહાસ રાસ કાવ્ય કોશ માહાત્મ્ય આદિ અનેક ગ્રન્થ મે લઘુબુદ્ધિ પાઠક કી સુગમતા અત્યન્ત અસમ્ભવથી વહ ઇસિ હીર નિબન્ધ કે નાતે સમ્ભવ નહીં બલ્કિ નિશ્ચિત હો ગઈ। ઇસકી વર્ણન શૈલી બડી હી સુબોધ ઔર સરલ હૈ। ભાષા કી ચતુરાઈ ઐસી હૈ કિ ગાગર મે સાગર કો લે લી હો। ઇસમે અનેક ગ્રન્થકા સાર સમાલોચનાત્મકતયા નિવિષ્ટ હૈ। બહુધા હી પ્રશ્ન વ ઉત્તર (જો અન્યત્ર અનુપલબ્ધ થા) વહ ભી અંકિત કિયા ગયા હૈ, જિસમે નાસ્તિક વાદકા જડ મૂલમે ઉખડના સ્વાભાવિક સિદ્ધ હૈ। ઇસકી રોચકતા આધુનિક ઢંગ મે બડી હી મનોહર હૈ। ધીર વીર સાધુ સન્યાસી શ્રાવક ગૃહસ્થી પતિવ્રતા ચોર કામુક શિકારી આદિકા મનોબન્ધ હૈ હીર નિબન્ધ।

નિબન્ધ નાયકકા જન્મ સમય મે કૈસી શકુનાવલી બની હૈ ઔર આપકી સ્તન્યપાન કે સાથ હી કૈસી લિપિ વ પ્રતિક્રમણ આદિ ધાર્મિક ગ્રન્થ મે પટુતા આઇ, તથા સાથ હી વૈરાગ્ય મન્દિર મે પ્રવેશ કરતે હી ગુરુદેવ કી અસીમ કૃપાદ્વારા અનેક વિદ્યા મે નિપુણતા વ યૌગિક

સિદ્ધિયાં કૈસી આઇ હૈ પ્રત્યેક કે લિયે યહ નિબન્ધ દેખના અનિવાર્ય હૈ । આપકા પરમપ્રિય મનોહર પ્રવચન સે મુગ્ધ જનતા જગત્ કે આગ્રહ સે ગુરૂ શ્રી કે કરકમલોં દ્વારા પદવી મિલતી જા રહી હૈ, ઔર ચારોં દિશાઓ મેં અપની ધવલ કીર્તિ ફૈલતી જાતી હૈ । ૭ મહીને કી નિરાહર તપસ્યા મેં ચમ્પાબાઇ સમારોહ કે સાથ દેવ દર્શનાર્થ મુગલ સમ્રાટ્ કે રાજમહલ કે પાસ હોકર જા રહી, તૈ. અક-બર ને મહલ કે ઝરોખેં સે સમારોહ કો દેખતે હુએ ઝુંઝલ પાલકી ઉપર અનવા કર ગુપ્ત મહલ મેં સખ્ત પોહેરેદાર કી દેખરેખપર મહીના ભર ચમ્પાબાઈ કી પરીક્ષા કી, લેકિન્ સચાઈ કે કારણ આપકી દાલ ન ગલી । ફિર ઉત્કણ્ઠાવશ તપસ્વિની કે આધાર ગુરદેવ શાસન સમ્રાટ્ હીરસૂરિજી મહારાજ કો આમન્ત્રણ દ્વારા બુલવાયા ઔર જૈસા સવાલ જવાબ કિયા હૈ, યહ પ્રસ્તુત નિબન્ધ સે હી જ્ઞાત હોગા ! બાદ મેં આપકે ત્યાગ દયા પ્રતિભા ચમત્કાર અહિંસા આદિ આદિ અનેક ગુણોં કો દેખ સમઝ બુઝ કર મુગલ સમ્રાટ્ શાસન સમ્રાટ્ કા ઐસા અનુરાગી બના કિ લોગોં કી દૃષ્ટિ મેં જૈની સા બન ગયા ! સૂરિજી કા પ્રતિબોધ અનેક કુચાલિયોં કી કુચાલ છોડકર સત્ય માર્ગ કા રાહગીર બનાને મેં સમર્થક હૈં । અકબર ને આપકા સન્માન મેં અપની સારી કુચાલિયોં કો તિલાન્ઝલી દેતા હુઆ ભારત કે કોને કોને મેં ૭ મહિને અહિંસા પલવાને કી ઘોષણા કે સાથ જગગુરૂ પદવી દેકર પ્રમુખ જૈન તીર્થોં મે અહિંસા નિરોધક બિલ પાસકર કે ફરમાન પત્ર સવિનય સમર્પણ કરતા હુઆ અન્તિમ મેં સ્તૂપનિમિત્ત ૮૪ વીધા જમીન ભી ભેટ કી । જિજ્ઞાસુઓં કી આકાંક્ષા ઇસ નિબન્ધ સે ફરમાણ કી પ્રતિલિપિ દ્વારા શાન્ત હોંગી । આચાર્ય દેવ કે પ્રત્યેક પ્રતિ-યોગિતા મેં સફલતા કે નાતે મહારાણા પ્રતાપ આદિ મહારાજાઓં દ્વારા વિનંતિ, આપકે કરકમલોં દ્વારા જિનબિમ્બોં કી પ્રતિષ્ઠા વ આપકી તપસ્યા જૈસી હૈ, વે સબ, આપ કે સામને પ્રસ્તુત નિબન્ધ સેહી જ્ઞાત હોગા ! શાસન સમ્રાટ્ કી વાક્ પટુતા

મધુરતા ગમ્ભીરતા સરસતા એવં તાત્વિકતા પર ભારત કે સર્વે સર્વા શાસ્ત્રી કે અલાવા અબુલફજલ કાઝીજી ખાનખાના કલાખાન શેખ મુહમ્મદ મે અતિરિક્ત વૈષ્ણવ વિદ્વાનોંને ભી મુગ્ધ હો કર મુક્ત કણ્ઠ મે પ્રશંસા કી હૈ ઔર આપકા મન્તવ્ય માના હૈ ।

ઇસ નિબન્ધ કી રચના આપહી કે પરમ્પરા મે સ્વર્ગસ્થ (ભાનાચાર્ય) પન્યાસજી શ્રી હિતવિજયજી મહારાજ કે પટ્ટધર શિષ્ય નાકોડાતીર્થોદ્ધારક મેવાડકેસરી દૈવજ્ઞરત્ન જૈનાચાર્ય શ્રી મદ્વિજય હિમાચલસૂરિજી મહારાજ સાહબ કે પટ્ટધર શિષ્ય વૈયાકરણ મુમુક્ષુ ભવ્યાનન્દ વિજય વ્યા સાહિત્યરત્ન ને કી હૈ। આપને હીર સૌભાગ્ય કાવ્ય, હીરસૂરિ રાસ, જગદ્ગુરૂ કાવ્ય, વિજય પ્ર મહા કાવ્ય, પટ્ટાવલીસમુચ્ચય, જૈન તત્ત્વાદર્શ આઇને અકબરી સૂરિ ઔર સમ્રાટ જૈ સા મ ઇતિહાસ, બી એ સ્મીથ કા અકબર સમ્રાટ ફરમાન, ધર્મજિજ્ઞાસુ અકબર, જૈન શિલાલેખ બદીપૂજા, અષ્ટાહ્નિકા વ્યા મવનસ આદિ ગ્રન્થો કા અધ્યયન પૂર્વક મનન કરકે હીર નિબન્ધ મે હીર ચીજે લિખી હૈ।

આપકા પ્રયાસ કી સફલતા મે પાઠકો કો પુન પુન માગ કા નિયામક હૈ। આશા કી જાતિ હૈ કિ યહ સસ્કરણ ભી પૂર્વ સસ્કરણ કે જૈસા હાથો હાથ છપતે હી ચુક જાયગા, અતએવ હીર નિબન્ધ પુસ્તક કે ગ્રાહક સાવધાન ઔર સતર્ક રહે ।

મૈ લેખક મહોદય ઔર પાઠક મહાશયો કો ધન્યવાદ દેતા હુઆ સાહિત્ય પ્રેમી ભાઇ બહેનો સે સપ્રેમ નિવેદન કરતા હુ કિ ઇસ નિબન્ધ કો એકવાર અવશ્ય પઢે ઔર ઇનમે રહે હુવે ગુણો કો અપનાવે ॥ શમ્ ॥

આપકા–
ન્યાય વ્યા આચાય
પ. કૃષ્ણદેવ શાસ્ત્રી
દરભગા–વર્ધમાનપુરા

-: હીર ગાયનમ્ :-

અયે હીરાઃ ? અયે ધીરા : ? સદાધન્યા સદામાન્યાઃ
સદાઽહં પ્રાર્થયે સન્તં, ભવન્તં તારકં હીરમ્ ।૧।
અહિંસા ધર્મ ધૌરેયા, સ્તથા વૈ શાસકા યૂયમ્ ।
અકુણ્ઠ બોધકાઃ સત્ય, ન્તદાજાતા જગત્ખ્યાતાઃ ।૨।
જગત્યાં જૈનજન્તૂનાં, શિરોમૂર્ધન્ય સૂરીશા : ।
મહાભવ્યા મહાસભ્યા, બુધા જૈનાગમાભિજ્ઞાઃ ।૩।
અહો વૈરાગ્ય માપન્ના, મહાપુણ્યા, સદાપૂજ્યાઃ
પુનારમ્યં તદાકારં, સ્વકીયં દર્શયૈશ્વર્યમ્ ।૪।
ક્રિયન્તો ભેદ ભાવજ્ઞાઃ, સ્વદેશં ભારતં પૂતમ્ ।
પ્રબુદ્ધા નાશયન્તોઽહ ર્નિશં હન્તું જગદ્ધર્મમ્ ।૫।
વિના હીરં વિના વીરં, જગત્ત્રાતું નચાશાસ્તે ।
તદર્થં "હિમ્મતો" યાચે, પદાબ્જં તારકં તેઽહમ્ ।૬।
સમાયાતેઽધુનાદેશે, પદાબ્જે તાવકં નૂનમ્ ।
સુગાસ્યામો હિ યાસ્યામો, વયન્તે મંગલં ગાનમ્ ।૭।
પ્રશસ્યં તાદૃશં રૂપં. સુધીઃશ્રી કૃષ્ણદેવોઽપિ ।
મુમુક્ષુ લૌકિતું દક્ષાઃ, સુભવ્યાનન્દ રત્નાદિઃ ।૮।

લેખક શ્રી હિમાચલાન્તેવાસિ

જન્મ સં. ૧૯૮૨ ગામગુડા (મેવાડ)

દીક્ષા સં. ૧૯૯૮ ઉદયપુર (મારવાડ)

મુમુક્ષુ ભવ્યાનન્દ વિજય

વ્યાકરણ સાહિત્યરત્ન

ॐ

વિશ્વ વન્દનીય પ્રભુ વીર કે ૫૮ વાં પટ્ટધર જગદ્‌ગુરૂ શ્રીમદ્વિજય હીરસુરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ

ઇસ અસાર સસાર મે મુગલ સમ્રાટ બાદશાહ અકબર પ્રતિબોધક જગદ્ ગુરૂદેવ શ્રીમદ્વિજય હીરસુરીશ્વરજી મહારાજ આબાલ વૃદ્ધ મે અપરિચિત નહી હૈ। ફિર ભી આપકી જીવની પર અપની લઘુ બુદ્ધિ કે અનુસાર વર્ણન કરતે હુએ નિજ આત્મા કો તૃપ્તિ કરને મે આરૂઢ હુઆ હૂ। કયોકિ મહાપુરૂષો કા ગુણગાન શ્રેયસ્કર હુઆ કરતા હૈ। યદ્યપિ મહાપુરૂષો કા ગુણગાન સ્વલ્પ બુદ્ધિ મે હોના પરમઅસમ્ભવ હૈ। ચૂકિ ગુણગાન શબ્દ કા અર્થ પ્રત્યેક ગુણો કા વર્ણન હોતા હૈ। હર એક ગુણો કા પૂરી તરહ વર્ણન ન હોનેમે પ્રત્યુત નિન્દાત્મક હી હોજાના હૈ। જૈસે સમુદ્ર કા જલ પરિમાણ કરને પર નિન્દા કે સિવાય ક્રમગ, કયા હો સકતા હૈ? તથાપિ સૂર્ય કો દીપ દર્શન કી તરહ મેરી લેખની કા લેખ વ્યાપાર ભી સહૃદય હૃદય પુરૂષો કો પ્રિયકર હી હોને કી પૂર્ણ આશા હૈ।

ચરિત્ર નાયક જગદ્ ગુરૂદેવકા જન્મ પાલનપુર મે હુઆ થા। પાલનપુર કા ઇતિહાસ ઇસ પ્રકાર કહતે હૈ કિ પ્રાચી-

નકાલ મે એક પ્રલ્હાદ નામકા રાજા રાજ્ય કરતા થા। ઉસ રાજા ને કુમારપાલ મહારાજ કી બનાઇ હુઇ સ્વર્ણમય શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાન કી મૂર્તિ કો અગ્નિ મે ગલા કર વૃષભ કી મૂર્તિ બનવા કર શ્રી અચલેશ્વર દેવ કે સન્મુખ સ્થાપિત કરદી। ઇસિ ઘોર પાપ કે કારણ રાજા કે શરીર મે દુષ્ટકુષ્ઠ રોગ કા આવિર્ભાવ હુઆ। ઇસ કોઢ રોગ સે રાજા કા તેજ લાવણ્યાદિ સમ્પૂર્ણ ગુણ નષ્ટ ભ્રષ્ટ હોગયે। રાજાને અપને નામસે પ્રલ્હાદનપુર નામકા શહર બસાયા કર્મ સંયોગ સે કિસી પરોપકારી મહાત્મા ને રાજા કા પાપ ઔર રોગ નાશક ઉપાય બતાયા કિ પ્રાર્શ્વ પ્રભુ કી મૂર્તિ બના કર નિજ મન્દિર મે સ્થાપન કર પૂજા ભક્તિ કરને સે સબ રોગ શોક નાશ હો જાયગા। ઇસ બાત કો સુનકર રાજા ને તુરન્ત હી પ્રલ્હાદન વિહાર નામ કા ચૈત્ય સુન્દર બનવાયા। ઔર પ્રતિષ્ઠા પૂર્વક શ્રી પ્રર્શ્વ પ્રભુ કી મનોહર પ્રતિમા સ્થાપિત કર ત્રિકાલ પૂજા ભક્તિ કરને લગા। અલ્પ સમય મે હી રાજા કા શરીર આરોગ્ય મય હોકર પૂર્વ કી ભાંતિ ચમકને લગા। રાજા કા આદેશ સે સમસ્ત નાગરિક પ્રભુ દર્શન સે માનવ જન્મ કી સાર્થકતા સમઝને લગે। કહાવત ભી હૈ કિ "યથા રાજા તથા પ્રજા"।

ઇસી પ્રલ્હાદનપુર કા અપભ્રંશ હોકર પાલનપુર નામ જાહિર હોગયા હૈ। જો કિ ગુજરાત કે ઉત્તરી કિનારે પર આજ ભી વિદ્યમાન હ। ઉસ સમય બડા સમૃદ્ધિશાલી શહર થા। કિસી પ્રકાર સે શહર વાસિયોં કો અશાન્તિ નથી। ઇસી વિશાલ શહર મેં ઉપકેશવંશ ભૂષણ ધનાઢ્ય એક કુરા-

શાહ નામકા શ્રેષ્ઠી રહતા થા। વહ સજ્જન પુરૂષ દયા દાક્ષિ-ણ્યાદિ ગુણોસે યુક્ત થા। ઇતના હી નહી બલ્કિ બ્રહ્મચારી ગૃહસ્થો મે મુકુટાલકાર માના જાતા થા।

આપ પ્રભુ ભક્ત ગુરૂ વિનયી એવ ધર્મ કે બડે તત્વજ્ઞ થે। આપકે સહચારિણી પતિવ્રતા ધર્મ મે સસક્તા એક નાથી નામ કી ભાર્યા થી। વહ ભી સુશીલા ઔર ધર્માત્મા। કુરા શાહ શેઠ કે સાથ અપની સાસારીક સુખો કા અનુભવ કરતી હુઇ નાથી દેવીને ઉત્તમ ગર્ભ કો ધાગણ કિયા। જિસ રાત્રી મે ગર્ભ ધારણ કિયા ઉસ રાત્રી મે હીરા કી ગગી એવ મરોવગ મે સ્વતત્ર ઘૂમતે હુએ હાથીકો સ્વપ્ન મે દેખકર નાથી દેવી રોમાચિત હૃદય મે અપને સ્વામી મે પ્રશ્ન કરતી હૈ। હે નાથ? મૈને આજ સ્વપ્ના યહ દેખા હૈ। તબ શ્રેષ્ઠી ને કહા કિ હે પ્રિયે? જો તુમને શુભ પ્રદ એવ અભીષ્ટ ફલકો દેને વાલા સ્વપ્ના દેખા હૈ। ઇનકે પ્રભાવ સે નિશ્ચય હી પુત્ર રત્ન હોને કી પૂર્ણ આશા હૈ। નાથી દેવી નિજ પતિ દેવ કા મનોનુકૂલ વચન સુનકર હર્ષિત હૃદય સે પ્રેમ પૂર્વક ગર્ભ કા પોષણ કરને લગી। ઇમ ઉત્તમ ગર્ભ કે પ્રભાવ મે ઘર મે સુખ એવ સમ્પત્તિ ભી અનાયાસ હી બઢને લગી। ઇમ બઢતી હુઈ સૌભાગ્યલતા કો દેખ કર જલ મીન કી તગ્હ પતિ ઔર પત્ની કે હૃદય સરોવર મે મનોરથ કી શ્રેણિયે ભી કલ્લોલ કગ્તી હુઇ બઢને લગી।

એક દિન વિલક્ષણ સુરભિ વાયુ દિશાઓ મે ચલને લગા। સર્વે પશુ પક્ષી ભી વિલક્ષણ મધુર સ્વર મે બોલતે

હુએ જંગલ કી રાહ ચલને લગે। માનો કિ ભૂતલ મેં ચંદ્રો-
દય કી સૂચના કર રહે હોં। પાલનપુર નિવાસી સજ્જન ભી
નિજ નિજ આસન કો છોડ કર નિત્ય ક્રિયા મેં સન્નદ્ધ હોને
લગે। કુંરાશાહ ભી આવશ્યક કાર્ય કે લિયે બાહર ચલે
ગયે। ઇધર નાથીને સં. ૧૫૮૩ માર્ગશીર્ષ શુક્લા નવમી
કે દિન પ્રાતઃ કાલ શુભ મુહુર્ત મેં નિર્વિઘ્ન પૂર્વક ઉત્તમોત્તમ
લક્ષણ સંપન્ન પુત્રરત્નકો જન્મ દિયા। માનો કિ મહીતલ મેં
અપર ચંદ્રોદય હોગયા હો। શેઠજી લૌટ કર કુછ સમય કે બાદ
આતે હી દાસી કે મુખ સે જન્મોત્સવ કા હાલ સુનકર અસીમ
હર્ષ મેં મગ્ન હોગયે। શેઠજી કે ઘર પર અનેક તરહ સે
માંગલિક ગીત હોને લગે। ઇસ પુત્ર જન્મ કી ખુશિયાલી
મેં કુંરાશાહ ને અનેક ઉત્તમોત્તમ ધર્મ કાર્ય કરતે હુએ
દીન દુખિયોં કો અભિલષિત દાન દેકર સંતુષ્ટ કર દિયે।
સમસ્ત શહરવાસી સજ્જન ભી શેઠજી કે ઘર પર પુત્ર
જન્મોત્સવ મેં ભાગ લેતે હુએ અભિવૃદ્ધિ હર્ષ મેં કરને લગે।
ઉત્તમ પુરૂષોંકા જન્મ કિસકો આનંદ દાયક નહીં હોતા?
સર્વ નગર વાસિયોં કે મુખ સે યહી શબ્દ નિકલને લગા કિ
લડકા ભારત મેં અપૂર્વ આદર્શ રૂપ ચમકેગા? દેખીયે? સત્પુ-
રૂષોં કા જન્મ પ્રભાવ! અપની પ્રભા દુસરોં કે હૃદય કમલ
મેં સ્વયં ચલ કર યશોગાન કરાતી હૈ।

ઇધિર માતા પિતા વિચાર વિમર્ષ કરકે અપને સમ્બ-
ન્ધિયોં કો આમન્ત્રણ દેકર ખૂબ સત્કાર સન્માન પ્રેમપૂર્વક
કરને લગે।

આગન્તુક સમ્બન્ધી એવ નાગરિક જનતા કે મનોનુ-કુલ જ્યોતિષિયોને શાસ્ત્રાનુસાર હીરચન્દ નામ રખા હીરા નામ માત્ર હી નહી થા બલ્કિ હીરા વાસ્તવિક હીરા થા। દ્વિતીયા કી ચન્દ્ર કલાકી તરહ પ્રતિભાશાલી હીરચન્દ ભી દિનાનુદિન વિશેષ બઢતે હુએ ક્રમ સે સાત વર્ષ કે હોને પર સ્કૂલ મે અધ્યાપક કે પાસ શિક્ષા કે લિયે જાને લગે। આપકી બુદ્ધિ બડી વિકસ્વર થી। પ્રકૃતિ કે આપ બડે ચચલ થે। મગર ગમ્ભીર ભી કમ ન થે। સ્કુલ કે સર્વ છાત્રો મે સે આપકી મેધા અત્યધિક તેજસ્વી થી। અલ્પ સમય મેં હી આપને "પાચો પ્રતિક્રમણ" "જીવ વિચાર" "નવતત્વ" "દડક" "સઘયણી" "નવસ્મરણ" "તીનભાષ્ય" "યોગસૂત્ર" "ઉપદેશમાલા" "દર્શનસિતરી" "ચઉશરણપયન્ના" ઈત્યાદી ગ્રન્થ સ્વાધીન કર લિયે। જૈસેજૈસે આપકા કલાભ્યાસ બઢને લગા વૈસેવૈસે ગુણભી અધિક બઢને લગે। કહા હૈ કિ—

અક્રોધ વૈરાગ્યજિતેન્દ્રિયત્વમ્। ક્ષમાદયા સર્વજન પ્રિયત્વમ્॥
નિર્લોભદાતા ભય શોક મુક્તા। જ્ઞાન પ્રબોધે દશ લક્ષણાનિ॥૧

જબ હીરજી કે અન્ત કરણ મે જ્ઞાનકા પ્રાદુર્ભાવ વિશેષ રૂપ સે હોને લગા તબ સે અપને હૃદય મે ઈન દશ લક્ષણો કો ભી ધીરે ધીરે સ્થાપન કરને લગે સારે શહર મે એવ ઘર મે બાતે હોને લગીકી સબ વિદ્યાર્થીયો મે અગ્રેસર બન ગયા હૈ। ઔર શિક્ષક ભી આપકા આદર સત્કાર પ્રેમસે કરતે હૈ। યહ અપને ગાવ મે એસા નામ કરેગા જો કિ આજ દિન પર્યન્ત કિસીને નહી કિયા! પાઠક? દેખીયે યહ લોકોક્તિ ભી વાસ્તવિક ચરિતાર્થ હોને જારહી હૈ।

એક દિન કી બાત હૈ કિ ભવ્ય જીવોં કો પ્રતિબોધ દેને કે લિયે ગ્રમાનુગ્રામ વિચરતે હુએ તપાગચ્છાધિરાજ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્વિજય દાન સૂરીશ્વરજી મહારાજ શિષ્યો-પશિષ્ય સહિત પાલનપુર પધારને પર સંસાર સાગર સે પાર લગાને વાલી સર્વોપદ્રવ કો નાશ કરને વાલી મનોહર દેશનાં આચાર્ય દેવને પ્રારમ્ભ કી। પ્રતિદિન બઢતી હુઇ જનતા કો દેખકર હીરજી ભી અપને ઇષ્ટ મિત્રોં કે સાથ ઘુમતે હુએ વ્યાખ્યાન મેં પહુંચ ગયે। વ્યાખ્યાન પઢતે હુએ ભી ગુરૂદેવ કી દૃષ્ટિ હીરજી કે ઉપર પડતે હી ઉનકે સ્વચ્છ લક્ષણ ઉનકા આકૃતિ સે દીખ પડે। વ્યાખ્યાનાનન્તર ગુરૂજી કે પુછને પર સભા મે સે ઉત્તર મિલા કિ શેઠ કુંરાશાહ કા પ્યારા પુત્ર હૈ। ગુરૂજીને ક્ષણ માત્ર વિચાર કર ગોચરી કે નિમિત્ત હીરજી કે ઘર પધારકર ઉનકે માતા પિતા કે સામને દીક્ષા સમ્બન્ધી ભાવ પ્રગટ કિયા કિ યહ લડકા સાધુ બન જાતા તો શાસન સેવાકા ભાર અપને સ્કન્ધોં પર વહન કર સકતા। યહ અમર નામ કરતા તો ઉસમેં તુમ્હારા હી ગૌરવ બઢતા ઇસલિયે ઇસકો વૈરાગ્ય કા ઉપદેશ દેતે રહના તાકી કભી યહ સ્વયં સાધુ પદ સ્વીકાર કરને કી ભાવના કરેગા।

ઇતના વાકય ગુરૂ મુખ સે સુનકાર મોહ કે કારણ માતાપિતા મૌન હો ગયે। તબ ગુરૂજી ભી અપને સ્થાન પર આગયે। કુછ દિન કે બાદ શ્રી સંઘને મિલ કર કહા કિ શેઠ સાહબ? ગુરૂદેવ આપ કે ઘર પધાર કર હીર કી યાચના કી મગર આપને કુછ ઉત્તર તક નહીં દિયા। અત્યંત ખેદ હૈ કિ અપને ખુરૂદેવ કા વચન અંગીકાર નહીં કિયા। અસ્તુ।

અબ ભી શ્રી સંઘ આપસે માગની કરતા હૈ કિ હીર કો ગુરૂદેવ કે ચરણો મે સમર્પણ કર દો અગર આપ ચાહે તો સઘ મે હીરા કે બરાબર સ્વર્ણ રાશિ લે સકતે હૈ। ઇસ બાત કો સુન નાથી દેવીને કહા કિ શ્રીસઘ માલિક હ જો દેના ચાહે સો દે સકતે હૈ કિન્તુ હીરા કે વિના સ્વર્ણ રાશિ કયા શોભા દેગી ?। અગર શ્રી સઘ કા એસા હી આદેશ હૈ તો કી કુછ દિનો કે બાદ હીરા કો ગુરૂ ચરણો મે ભેજને કી કોશિશ કરુગી। ઔર ઇસિકા ઐસા હી ભાગ્યોદય હોગા તો વહ સ્વય હી ગુરૂ ચરણો મે આ જાયગા। ઇસ પ્રકાર વચન સુનકર શ્રીસઘ ધન્ય ધન્ય કરતા હુઆ ગુરૂદેવ કી જય બોલતા હુઆ ગુરૂદેવ કે ચરણો મે જાકર કે હીરજી કી સબ બાતે કહ સુનાઇ અલ્પકાલ મે હી ગુરૂદેવ ભી પૃથ્વી મડલ કો પાવન કરતે હુએ ભવ્ય પ્રાણિયો કો સન્માર્ગ કે અનુયાયી બનાને લગે।

ઇસ મધ્ય મે હીરજી કે માતા પિતા સમ્યક પ્રકાર મે ધર્મારાધન પૂર્વક ઇસ અસાર સસાર મે પરલોક કી મહાયાત્રા કર કે ઇસ પાલનપુર કો અપને મે શૂન્ય બના દિયા। ઇધર જનતા ગણ લઘુ બાલક હીરજી કી અવસ્થા દેખ દેખ કર મન મે બડે સન્તપ્ત હોને લગે। હીરજી કા તો કહના હી કયા થા ?। કિતને આપતિ રૂપ બાદલ આયે ? ફિર બાદલ કો જ્ઞાન રૂપ વાયુ મે તિતર બિતર કરકે અલ્પ સમય મે હી મહાશોક મે પૃથક રહ કર સમય વ્યતીત કરને લગે। કુછ દિન કે બાદ હીરજી અપની બહન મે

મિલને કે લિયે શ્રી અણહિલપુર પાટણ ગયે। બહન ભી અપને છોટે ભાઇ કો આયે હુએ દેખ કર અત્યન્ત હર્ષ મે મગ્ન હો ગઇ કુછ દિન કે બાદ અપને ગાંવ જાને કી આજ્ઞા માંગને પર બહન કે અત્યન્ત આગ્રહ સે હીરજી ઔર ઠહર ગયે। એક દિન આપ સ્વેચ્છા પૂર્વક શ્રી અણહિલ પાટણ કી શોભા દેખતે હુએ ઘુમને લગે।

ઇધિર મુનીશ્વર ગુણાગાર આચાર્ય દેવ શ્રી મદ્વિજયદાન સૂરીશ્વરજી મહારાજ મહીતલ કો પાવન કરતે હુએ બડે ધૂમધામ પૂર્વક ઉસી શહર મેં પધારે। ઉસ સમય નગર કે સબ નર નારિયાં કુતૂહલતા પૂર્વક સ્તનન્ધય બચ્ચે કો ભી છોડ છોડ કર કે આપ કે દર્શનાર્થ ઉપસ્થિત હોને લગી। હીરજી ભી અભૂતપુર્વ સમારોહ કે દિદક્ષુ હોકર ઇસ ઝૂંડ મેં સામિલ હો ગયે। શ્રી સંઘ કે આગ્રહ સે ગુરૂદેવ ધર્મશાલા મે પહુંચને પર જિન પ્રતિપાદિત ધર્મોપદેશરૂપ સુધા કી વર્ષા કરને લગે। જિસમે—

ચત્તારિ પરમંગાણિ દુલહાણિય જંણો।
માણું સતં સુઇ સદ્ધા સંજમંમિય વીરિઓ ॥૧॥

ઇસ ગાથા કે અર્થ કો ખૂબ પ્રતિપાદન કરતે હુએ પ્રભાવશાલી હૃદય સ્પર્શી માર્મિક વ્યાખ્યાન ફરમાયા। જનતા મન્ત્ર કી તરહ મુગ્ધ ભાવ સે દત્ત ચિત હોકર શ્રવણ કરતી રહી। ઐસા ઉપદેશ નિકટ ભવિ પુરૂષોં કે લિયે બહુત હી હિતકારક હુઆ કરતા હૈ। ચૂંકિ હીરજી કે હૃદય મેં ભી ઇસ મનોહર ઉપદેશ કા પુરા અસર પડા વ્યાખ્યાન સંપૂર્ણ હોને કે બાદ હીરજી અપની બહન કે પાસ જાકર કે વિનય

સુક્ત શબ્દો મે કહને લગે। હે ભગિની! આજ મૈંને તપાગચ્છાધિરાજ શ્રીમદ્વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ કે મુખાગવિન્દસે સસાર સમુદ્ર મે તારને વાલી સદા સુખ સૌભાગ્ય કો દેનેવાલી મનોજ્ઞ દેશના સુની હૈ। જિસમે વિરક્ત ભાવ પૈદા હોગયા હૈ। અબ મે ગુરૂજી કે ચરણો મે જાકર કે શ્રી ભાગવતી દીક્ષા સ્વીકાર કરના ચાહતા હૂ। અત મુઝે અવિલમ્બ આજ્ઞા પ્રદાન કરે।

ઇતને શબ્દ સુનતે હી બહન રોમાંચિત હોકર અશ્રુપાત કરતી હુઇ ગદ ગદ સ્વર મે અપને કનિષ્ઠ પ્યારે ભાઇ સે કહને લગી। હે પ્રિય બન્ધો! હે સગ્લ હૃદય વત્સ! દીક્ષા-વ્રત તલવાર કી તીક્ષ્ણ ધાર કે સમાન લોહચને કે તુલ્ય, બડા કઠિન સાધ્ય હૈ। ક્યોકિ દીક્ષિતો કો નગે શિર ઘુમના પડતા હૈ। સર્દી યા ધૂપ મે નગે પાવ ચલના પડતા હૈ। કેશ લુચિત કરના પડતા હૈ। ઘર ઘર ભીક્ષા માગની પડતી હૈ। સુકાલુકા નીરસ આહર સે ઉદરપૂર્તિ કરની પડતી હૈ। બાવીશ પરિસહ સહન કરને પડતે હૈ। કઠોર તપસ્યાએ ભી કરની પડતી હૈ। તેરા એસા શરીર નહી હૈ જો કિ એસે કઠોર વ્રતો કો પાલન કર સકે ઇસલિયે અભી તેરે લિયે દીક્ષા લેના યોગ્ય નહી હૈ। ભાઇ મેરા કહના યહ હૈ કિ પ્રથમ તો એક કુલીના સ્ત્રી સે વિવાહ કરકે સાસારિક સુખો કા ભોગ કરલે। પુત્રોત્પત્તિ હોજાને કે બાદ તેરી ઇચ્છા હો વૈસા કરના। ઇસ પ્રકાર નાનાયુક્તિ સે સમઝાને પર ભી ધૈર્યવાન હીરજી અપને વિચારો પર અટલ રહે। ઔર

વૈરાગ્ય કી પુષ્ટિ કરતે હુએ ભર્તૃહરિ પ્રદર્શિશ કાવ્ય કા અર્થ. અપની બહન કો સમઝાને લગે! જૈસે કિ—

કાવ્યં—

ભોગે રોગ ભયં કુલે ચ્યુતિ ભયં વિત્તે નૃપાલાદ્ ભયમમ્ ।
માને દૈન્યભયં બલે રિપુભયં કાયે કૃતાન્તાદ્ ભયમ ॥
શાસ્ત્રે વાદભયં ગુણે ખલ ભયં રૂપે જરાયા ભયંમ્ ।
સર્વં વસ્તુ ભયાન્વિતં ભુવિ નૃણાં વૈરાગ્ય મેવાભયમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ:—ભોગમેં રોગ કા ભય હૈ। કુલ મે નાશ કા ભય હૈ। ધન મે રાજા કા ભય હૈ। માન મે હીનતા કા ભય હૈ। બલ મે શત્રુ કા ભય હૈ। દેહ મે યમરાજ કા ભય હૈ। શાસ્ત્ર મે વાદવિવાદ કા ભય હૈ। ગુણ મેં દુષ્ટ કા ભય હૈ। રૂપ મેં બુઢાપા કા ભય હૈ। સંસાર કી સમસ્ત વસ્તુઓ મેં ભય રહા હુઆ હ। કિન્તુ એક વૈરાગ્ય હી અભય હ। ઇસ તરહ વૈદ્ય કી ભાંતિ વૈરાગ્ય રૂપ ઔષધી સે બહન કી કી હુઇ હઠ રૂપી બિમારી કો નાશ કરકે વૈરાગ્ય મય જીવન બના કર ગુરૂજી કે પાસ જાકર કે સવિધિ વંદના પૂર્વક ગુરૂદેવ સે કરબદ્ધ પ્રાર્થના કરને લગે।

હે ગુરૂદેવ? હે તરણ તારણ ભગવાન્? મૈં આપકે ચરણોં મે રોગ શોક કો જડા મૂલ સે ઉખાડ ફૈક દેને વાલી સુખ સૌભાગ્ય કો બઢાને વાલી, શ્રી ભાગવતી દીક્ષા, ગ્રહણ કરને કે લિએ ઉપસ્થિત હુઆ હૂં। અસ્થિર સંસાર મે કોઇ ભી સાર ચીજ નહીં હૈ મૈંને ખુબ સમજ લિયા। અબ મેરી હાર્દિક યહી ઇચ્છા હૈ કિ મે આપકે ચરણ કમલોં મે રહ

કર સેવા કરતા હુઆ આત્મ કલ્યાણ કી ઓર અગ્રેસર બનૂ । અતએવ બહુત હી જલ્દી મુઝે ગૃહસ્થ વેષ મે પૃથક કર સાધુ માર્ગ કા વેષ પહના દીજીયે ।

ઇસ પ્રકાર લઘુ બાલક કા માધુર્ય વચન સુન કર ગુરુદેવ ભી આશ્ચર્ય મગ્ન હો કર મન હી મન સંકલ્પ વિકલ્પ કરને લગે કી યહ છોટા બચ્ચા હોતા હુઆ ભી ઇસકી વાક્ શક્તિ કૈસી હૈ ઔર કૈસે સુન્દર શબ્દો કા પ્રયોગ કર રહા હૈ કહા હૈ કિ "શિષ્ય રત્નસ્ય પ્રાપ્તૌ હિ હર્ષ ઉત્કર્ષ ભાગ ભવેત્" શિષ્ય રત્ન કી પ્રાપ્તિ મે મહાન્ પુરુષો કો ભી પ્રમોદ હો જાતા હૈ । હીરજી કી આકૃતિ મેં સ્પષ્ટ માલુમ હોતા થા કિ ભાવિ ગચ્છ નાયક પટ્ટાલંકાર યહી હોગા । ઐસા ગુરુદેવ અંતકરણ મે તર્કવિતર્ક પૂર્વક શ્રી સંઘ કો સૂચના કી કિ યહ ભાઈ સંસાર મે વિરક્ત હોકર સાધુ પદ કી યાચના કરને કે લિયે મેરે પાસ આયા હૈ । શ્રી સંઘને વિનય પૂર્વક ઉત્તર દિયા કિ ગુરુદેવ ? અવશ્ય દીક્ષા કે યોગ્ય લડકા હૈ આપ દીક્ષા દીજીયે । આચાર્ય દેવ કે ઉપદેશ મે શ્રી સંઘને અઠાઇ મહોત્સવ એવ જુલુસ કી તૈયારી ધૂમ ધામ પૂર્વક પ્રારમ્ભ કી હીરજી કે હૃદય મે સંસાર સમ્બન્ધી કિસી ભી પદાર્થ કી તરફ લક્ષ્ય બિલકુલ નહી હૈ । આપ દિનાનુદિન અધિક વૈરાગ્ય મે મસ્ત બનતે જા રહે થે જો કિ આપકા દીદાર બતાતા જા રહા થા સં ૧૫૯૬ માર્ગશીર્ષ (શુ કા) કૃષ્ણા તીજ કે દિન સારે શહર મે ઘુમતા હુઆ હીરજી કા શાનદાર જુલુસ નિયત સ્થાન પર જા રહા થા । ઔર શહર કે હજારો નર નારી અપને ઘરેલૂ કાર્ય કો છોડ કર

જુલુસ મે સામીલ હોને કે લિયે આગે પીછે દૌડતે જા રહે થે । વરઘોડા નિયત સ્થાન પહુચને કે બાદ હીરજી રથ સે નીચે ઉતર કર અપને હી હાથસે સાંસારિક વેષ કો ઉતાર કર વિનીત હોકર એકાગ્રચિત્ત સે ગુરૂ ચરણોં કે સામને ખડે હોગયે ગુરૂજીને ભવિષ્ણુ પુરૂષ સમઝ કર શુભ મહુર્ત મે શ્રી ભાગવતી દીક્ષા દેદી. ગુરૂદેવ શ્રી મદ્વિજયદાન સુરીશ્વરજી મહારાજ કે કર કમલોં દ્વારા દી હુઇ દીક્ષા કો સહર્ષ સ્વીકાર કર કે વિનીત હીરજી ને કૃતાર્થ હોકર દીક્ષા કી મહત્તા બતાતે હુએ જનતા કો ભી દીક્ષા સ્વીકાર કરને કે લિએ કહને લગે ।

કાવ્ય—

દીક્ષા મોહ વિનાશિકા ચ સતતં ભવ્યોદય પ્રાપિકા ।
દીક્ષા પૂજ્યતમા સમસ્ત ભુવને જીવાત્મનાં પાવિકા ॥
દીક્ષા શ્રી જિનસેવિતા ચ દલની દુઃખસ્ય શિક્ષામયી ।
તાંવૈ સ્વીકુરૂત પ્રમોદ જનની લોકાબ્ધિ નાવં જનાઃ ॥૧॥
નચ રાજ ભયં નચ ચૌર ભયં । ઇહ લોક હિતં પર લોક સુખમ્ ।
નર દેવ નતં વર કીર્તિ કરં શ્રમણત્વમિદં રમણીયતરમ્ ॥૨॥

અર્થ—દીક્ષા મોહ કા વિનાશ કરનેવાલી પરમ ઉભ્યુદય કો દેને વાલી, જીવાત્માઓં કો પવિત્ર કરને વાલી, સકલ સંસાર સે માનનીય જિનેસ્વર ભગવાન સે સેવિત, દુઃખો કો નિવારણ કરને વાલી વિદ્યામયી ઔર આનંદ કો દેને વાલી સંસાર સમુદ્રે કે નૌકા રૂપી હૈ અતઃ ઉસે સબ પ્રાણિયોં કો અપનાના ચાહિયે ।

સાધુતા મે ન તો રાજકીય ભય હૈ ન ચોરી કા ભય હૈ તથા ઐહલૌકિક હિત ઔર પારલૌકિક સુખ મિલતા હૈ સાધુતા કો દેવ મનુષ્ય ભી સ્તુતિ કરતે હૈ ઔર સાધુપના મે કીર્તિ બઢતી હૈ અત સાધુતા પરમ રમણીય હૈ ॥

હીરજી કા દીક્ષિત નામ શ્રી મદ્વિજયદાન સૂરીશ્વરજીને હીરહર્ષ મુનિ રખા । હીરહર્ષ મુનિ સમ્યક્ પ્રકાર મે તપસ્યા એવ રત્નત્રય કી આરાધના કરતે હુએ પરિશુધ્ધ આશય મે ગુરૂ ચરણો કી સેવા મે લયલીન હોતે હુએ ગુરૂદેવ કે પીછે છાયા કી તરહ પ્રતિ પલ રહને લગે ।

હીર હર્ષ મુનિ પાચ મહાવ્રત તીન ગુપ્તિ પાચ સમિતિ એવ સયમ તથા કરણ સિતરી ચરણ સિતરી કો પૂરી તરહ સે પાલન કરતે હુએ ઉચ્ચ શાસ્ત્ર કા અધ્યયન દત્તચિત્ત હોકર કરતે લગે । ગુરૂદેવ કે સમીપ પઢતે હુએ થોડે હી સમય મે શાસ્ત્રોકા સમ્પૂર્ણ અધ્યયન કર જૈન સિદ્ધાત કે ધુરધર વિદ્વાન બન ગયે । પાઠક દેખીયે ? ગુરૂ કૃપા કા ફલ । ગુરૂ કૃપા જિસ પર હોજાતી હૈ વહ તો વિદ્વત્તા પૂર્ણ વાક શક્તિ મે અપૂર્વ હી બઢ જાતા હૈ ઔર સસાર સાગર ઉનકે લિયે સુગમ હો જાતા હૈ । ઇસી તરહ હીર હર્ષ મુનિ ભી ગુરૂ કૃપા મે સદ્જ્ઞાન કા વિકસ્વર વિશેષરૂપ મે કરને લગે ।

એક દિન ગુરૂદેવ શ્રીમદ્વિજયદાન સુરીશ્વરજી અપને અન્ત કરણ મે સોચને લગે કિ હીર હર્ષ મુનિ બડા બુદ્ધિમાન ઔર અધિક પ્રતિભાશાલી હૈ । ઇતની છોટી અવસ્થા મે હી, જ્યોતિષ શિલ્પ ન્યાય વ્યાકરણ આદિ શાસ્ત્રો મે પારગત

હો ગયા અબ શૈવ શાસ્ત્ર હી શેષ રહા હૈ । અગર ઉસકા ભી અધ્યયન કર લેતા તો ચન્દ્રમા કી પૂર્ણ કલા કી તરહ યહ ભી સકલ કલા સે સમ્પન્ન હો જાતા । ઔર અગાધ યૌગિક સાગર મેં લઘુ બુદ્ધિ રૂપ નદિયોં કા નિવારણ કર સકતા । તથા અન્ય કંટકાદિ રૂપ પ્રતિપક્ષિયોં કા નિવારણ કર સકતા ઇત્યાદિ મનોરથ રથ બઢાતે હી હીર હર્ષ મુનિ ચરણાશ્રિત હોકર બોલને લગે કિ—

પૂજ્ય ગુરૂદેવ ? યદિ આપકી આજ્ઞા હો તો શેષ રહા હુઆ શૈવ શાસ્ત્ર કા ભી અધ્યયન કર લૂં । કિન્તુ આપકી સેવા સે વંચિત રહના ઇષ્ટ નહીં હૈ । અંતઃ કિં કર્તવ્યમૂઢ હૂં ।

ઇતને હીરોક્ત વચન સુનતે હી ગુરૂદેવ કહને લગે, પ્રિય વિદ્યા પ્રેમિન્ । મેરી ઇચ્છા કે અનુસાર હી તેરી ઇચ્છા કી જાગૃતિ હુઇ । અસ્તુ । સેવા દેવી તેરે હૃદય મંદિર મેં વિરાજમાન હૈ તો ઉસસે વંચિત હોને કી લેશ માત્ર ભી શંકા નહીં રખના । અબ રહા અધ્યયન કા વિષય । ઉસમે ઇસ દેશ કે પંડિતોં કી અપેક્ષયા દક્ષિણ દેશસ્થ વિચક્ષણ વિદ્વાનોં સે હી અધિક લાભ હોગા । ક્યોંકિ યહાં કે વિદ્વદ્‌ગણ તદ્દેશીય પંડિતોં કી તુલના નહીં કર સકતે । અતઃ વહીં જાઓ । ઇતના કહ કર વિજયદાનસૂરિજીને શુભ દિન દેખ કર ધર્મ સાગરજી આદિ ૪ શિષ્યોં કે સાથ હીર હર્ષ મુનિ કો દક્ષિણ દેશ મેં અધ્યયન કરને કે લિયે ભેજ દિયા ।

હીર હર્ષ મુનિ ગુરૂદેવ સે દી હુઇ આજ્ઞા માલા કો પહન કર માર્ગ મે સદ્‌ઉપદેશ પિપાસુ જનોં કો ધર્મોપદેશ રૂપ સુધા

से सन्तुष्ट करते हुओ अचिर समय मे ही आदिष्ट दक्षिण देशस्थ देवगिरि नामक दुर्ग स्थान पहुच गये। आपके साथ भक्त गण भी पूजी पात्र थे जिससे पढने लिखने की व्यवस्था शीघ्र अच्छी तरह हो गइ। अब हीर हर्ष मुनि दत्तचित्त से अभ्यास करने लगे। थोडे ही समय मे आपने चिंतामणयादि तैयादिशास्त्रो का प्रखर पाडित्य प्राप्त कर लिया। हीर हर्ष मुनि अपने इष्ट कार्य को सम्पन्न कर दक्षिण देश से प्रयाण कर अहिंआ धर्मका खूब प्रचार करते हुओ गुजरात की तरफ पधार गये।

उस समय मे तपागच्छ नायक शाशन सम्राट श्री सदविजय दान सुरीश्वरजी गुजरात के तीर्थो की यात्रा कर मरुधर तीर्थो की यात्रा करते हुओ नारदपुरी मे पधारे। गुरुदेव की जिज्ञासा करने पर हीर हर्ष मुनीको पता चला की गुरुदेव मारवाड मे बिराजते है। आप भी तुरन्त वहासे विहार कर गुरुदेव के दर्शन करने की लालसा मे नारदपुरी मे पधार गये। जिस समय गुरु शिष्य की भेट हुइ उस वक्त के हर्षश्रोत का वर्णन करना लेखनी के बाहार का विषय है।

अलौकिक प्रतिभाशाली और विनयवान शिष्य को देख कर गुरु महाराज की प्रसन्नाकृति पुर्ण चद्र जैसी चमकने लगी। गुरु देव को देखते ही हीर हर्ष के नेत्र मे हर्षाश्रुकी नदी बहने लगी। तदनन्तर हीर हर्ष मुनि ने तात्कालिक बनाये हुओ १०८ काव्यो मे खडे खडे गुरुदेव की स्तुति

કરકે ગુરૂદેવ કો સવિધિ દ્વાદશવ્રત વન્દના કી। જૈસે ચન્દ્ર કો દેખ સમુદ્ર કી કલ્લોલે ઉલ્લાસ કો પ્રાપ્ત કરતી હૈ। વૈસે હી ગુરૂ મહારાજ ભી સકલ કલાભ્યાસ સંપન્ન વિનીત શિષ્ય કો પાકર હર્ષિત હોને લગે। હીરહર્ષ મુનિ ભી ગુરૂ સેવા હાર્દિક ભાવ સે કરતે હુએ સદ્ગુણોં કા વિશેષ વિકસ્વર કરને લગે।

હીર હર્ષ મુનિ કી વિદ્વત્તા પૂર્ણ યોગ્યતા જાનકર કુછ સમય બાદ ઉસી નારદપુરી નામકી નગરી મે આચાર્ય દેવને સંવત ૧૬૦૭ મે શ્રી ઋષભદેવ પ્રાસાદ કે સાનિધ્ય મે શ્રી સંઘ કે સમક્ષ મુનિકો પંડીત (પંન્યાસ) પદ પ્રધાન કિયા। ઇસ પદ કો ભલી પ્રકાર પાલન કરતે હુએ એક વર્ષ પૂરતે હી નારદપુરી કે સમસ્ત શ્રી સંઘને મિલ કર કે આચાર્ય ગુરુદેવ સે પ્રાર્થના કી। હે પ્રભો ? હમ લોગોં કા યહ વિચાર હૈ કિ પંડિત પદ સે ઉપાધ્યાય પદ દિયા જાય તો બહુત હી ઉત્તમ હોગા। ગુરૂદેવ કે હૃદય સરોવર મે ભી ઇસ બાત કી લહરેં ચલ રહી થી ઔર સંઘને આગ્રહ ભરી વિનંતી કી જિસસે ગુરૂદેવ કે વિચાર પૂરે દૃઢ (મજબુત) હો ગયે ! શ્રી સંઘ કી સાક્ષી મે શ્રી નેમિનાથ ભગવાન કે મન્દિર મે સૂરિ શિરોમણિ શ્રીમદ્ વિજયદાન સૂરીશ્વરજી કે કરકમલોં દ્વારા શુભ સમય મે હીર હર્ષ પંડીત સંવત ૧૬૦૮ મે ઉપાધ્યાય પદ સે વિભૂષિત કિયે ગયે। આપ ભી અબ ઉપાધ્યાય જી કે કર્તવ્ય મે પુરે સંલગ્ન રહને લગે।

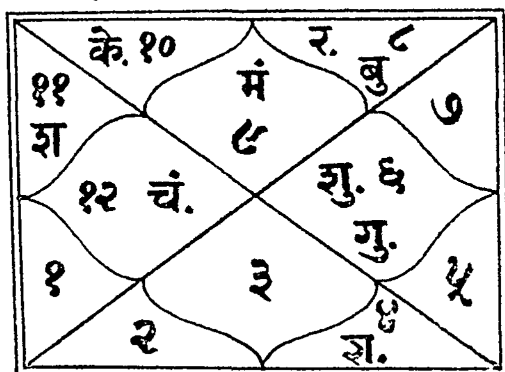
ઉપાધ્યાય પદ દેને કે પશ્ચાત્ વાદિગજ કેસરી શ્રી

દાનસૂરિજી ને અપને અંતકરણ મે શોચા કિ મેરે બાદ ભાવી તપાગચ્છ નાયક શ્રી હીરહર્ષોપાધ્યાય હી હોગા। ચૂકિ દૂસરો કી અપેક્ષયા ઇસી કી યોગ્યતા એવ વિદ્વત્તા અધિક હૈ ઇસલિયે ઇસકો સૂરિ પદ પર બૈઠા દેના ચાહિયે। ઐસા વિચાર કર આચાર્ય દેવ ને સૂરિ મન્ત્ર કી આરાધના પ્રારમ્ભ કર દી। જબ આરાધના કરતે હુએ તીન માસ પૂરે હોને મે આયે તબ સૂરિ મન્ત્ર કા અધિષ્ટાયક દેવ સૂરિજી મહારાજ કે સન્મુખ પ્રત્યક્ષ હોકર પ્રસન્ન ચિત્ત મે કહને લગા। હે ધર્મનાયક? હીરહર્ષોપાધ્યાય કો આચાર્યપદ અવિલમ્બ દે દીજિયે। કયોકિ આપકે પટ્ટાલકાર એવ ઉત્તગધિકારી હોને કી શક્તિ ઇસી ઉત્તમ મે હૈ ઇતના કહ દેવ અતર્ધ્યાન હો ગયા।

સૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠિત દેવ કા ઉક્ત પરિમિત વચન સુન કર કે સૂરિજીને અત્યન્ત પ્રમોદ ભરે હૃદય મે અપને મન મે વિચાર કિયા કિ યહ બડે આશ્ચર્ય કી ઘટના હુઇ કિ ઇષ્ટ દેવને ભી મેરે હી અભિપ્રાય કો સ્પષ્ટ રૂપ સે અનુમોદન કિયા। તુરન્ત હી સૂરિજી ને શિષ્ય મન્ડલ મે આકર દેવ કી કહીં હુઇ બાતે કહ સુનાઇ। ગુરૂદેવ કે પ્રેમ ભરે શબ્દો કો શ્રવણ કરકે સમસ્ત સાધુ મન્ડલ ને નમ્ર ભાવ સે યહી કહા કિ ગુરૂદેવ? જૈસા આપકા ઇરાદા હોગા વૈસા હી કાર્ય શીઘ્ર પૂર્ણ હોને કી આશા હૈ તદનન્તર પરસ્પર સલાહ કરકે સવત ૧૬૧૦ માર્ગ શીર્ષ શુક્લા દશમી કે દિન શુભ મુહૂર્ત મે મહોત્સવ પૂર્વક સિરોહી નગર કે શ્રી ચતુર્વિધ સઘ સમક્ષ વિબુધ શિરોમણિ વિજયદાન સૂરિજીને તપાગચ્છ કે સામ્રાજ્ય રૂપ વૃક્ષ કે બીજ ભૂત શ્રીહીરહર્ષ વાચક કો

આચાર્ય પદવી સે વિભૂષિત કરતે હુએ શ્રી હીરવિજય સૂરિ નામ રખા.

हीर सूरि आचार्य पद कुंडली

આચાર્ય પદવીકા ઉત્સવ સુપ્રસિદ્ધ રાણકપુર કે મન્દિરજી કા નિર્માતા સંઘપતિ ધરણાશાહ કા વંશજ ઔર દુદા રાજા કા મન્ત્રીશ્વર ચાંગા સંઘપતિને કિયા. જિસ દિન આપ આચાર્ય પદવી પર આરૂઢ હુએ ઉસ દિન દુદા રાજાને અપને રાજ્ય મેં અહિંસા કા પાલન કરવાયા ઔર પ્રત્યેક માસ મે દશમી કે દિન સમસ્ત રાજ્ય મેં અહિંસા પલાને કી ઘોષણા કરદી.

પ્રિય પાઠક વૃન્દ ? દેખિયે પ્રાચીન કાલમે આચાર્ય પદવી કી કૈસી મર્યાદા ઔર મહત્તા થી. ભાગ્યવાન પુરૂષ પદવી કો નહીં ચાહતે થે કિન્તુ પદવીયે, પુન્યશાલી મનુષ્યોં કો ઢુંઢા કરતી થી. ખેદ કા વિષય હૈ કિ આજકલ કે અહંભાવી સાધુ-સાધ્વી પદવીયોં કે પીછે લાલાયિત રહતે હૈ. ગૃહસ્થોં કે હજારો રૂપયે કા પાની કરવા દેતે હૈ. ફિરભી પદવીકા સ્વપ્ન

દેખતે હૈ. અથવા દો ચાર મુખ્ય વ્યકિતયો કો પ્રસન્ન કર કોઇ ટાઇટલ પાકર કૃતકૃત્ય હોજાના હી કયા યથાર્થ પદવી લેના હૈ? નહી કદાપિ નહી। યહ તો કેવલ આડમ્બર માત્ર હૈ વાસ્તવિક શોભા ઇસિમે નહી હૈ યદિ ઉચ્ચ પદ પર બૈઠને કી ઇચ્છા હૈ તો પદવી પરમાત્મા કે ઘર કી લેને કે લિયે પૂરા પરિશ્રમ કરના ચાહિયે કિન્તુ ઠીક હૈ। નિર્ગ્રંથ જૈન સમાજ મે વર્તમાન સમય મે જો નહી ઓ હી કમ હૈ।

સિરોહી મે વિહાર કરતે હુએ શાસન સમ્રાટ્ વિજય-દાનસૂરિજી ને હીર વિજય સૂરિ કો પાટણ શહર મે પૃથક્ ચાતુર્માસ કરને કી આજ્ઞા ફરમાઇ ઔર આપ સ્વય કોકણ દેશ કી ભૂમિ કો પાવન કરતે હુએ સુરત બદર પધારે।

ઇધર જયસિંહ નામક એક બાલક અપની માતા કે સાથ મામા કે ઘર પર ઐસ આરામ મે દિન વ્યતીત કરતા હુઆ સબ લોગો કો આનન્દ દે રહા થા આપકા જન્મસ્થાન સ્વર્ગ સમ મેદપાટ (મેવાડ) કે અન્તર્ગત નારદપુરી મે થા નારદપુરી કી અન્વર્થ સજ્ઞા યો હૈ કિ નારદમુનિ ને મેદપાટ કી ધર્મ મહિમા કો સુન કર નેત્ર કી તૃપ્તિ કે લિયે આકર પૂરી તરહ પરીક્ષા કી, પરીક્ષા કે બાદ નારદ વિદ્યા ફૈલાને કે નિમિત્ત કુછ દિન ઠહર ગયે જિસસે વો સ્થાન નારદપુરી સે વિખ્યાત હો ગયા. મેદપાટાધીશ સે નિજ કન્યાદાન કે ઉપલક્ષ મે ઉપહારભૂત હોને કે નિમિત્ત વો નગરી વર્તમાન મે જોધપુર રાજ્યાન્તર્ગત ગોડવાડ પ્રાન્ત મે સુશોભિત હૈ।

એક રોજકી બાત હૈ કિ વહ બાલક અપની માતા મે કહને લગા? અબ મૈ અપને પિતા કમ્મા, ઋષિકી ભાતિ જન્મ મરણાદિ વિપત્તિયો કો નાશ કરને વાલી દીક્ષા કો

ગ્રહણ કરને કી ઇચ્છા રખતા હૂં. જો માર્ગ મેરે પિતાજીને અપનાયા થા ઉસી માર્ગ પર મૈં ભી ચલના ચાહતા હૂં. ઇસ બાત કો સુન કર માતા અશ્રુંપાત કે સાથ કહને લગી. બેટા ? તૂં અભી બહુત હી છોટા હૈ. ઔર દીક્ષા કો સમઝતા હી કયા હૈ ? લોહ ભાર કે સમાન વિષમ બોઝવાલી ઔર શારીરિક સુખ કો ધ્વંશકરને વાલી દીક્ષા તેરે યોગ્ય અભી નહીં હૈ। હે વત્સ ? તીક્ષ્ણ તલવાર કી ધાર પર ચલના સુકર હૈ કિન્તુ દીક્ષા વ્રત કા પાલન કરના સુકર નહીં. હે પુત્ર ? અભી તૂં દેવાંગના તુલ્ય સુંદર સ્ત્રી કે સાથ વિવાહ કર સમસ્ત સાંસારિક સુખો કા અનુભવ કર લે. પશ્ચાત્ તેરી ઇચ્છા કે અનુસાર કર લેના।

ઇસિ પ્રકાર જનની કા વચન સુનતા હુઆ જયસિંહ અપની માતા સે કહને લગા અમ્બ ? આસન્નોપકારી મહાવીર પ્રભુને આત્યન્તિક સુખાર્થી પુરૂષાં કે લિયે ગૃહસ્થાશ્રમ મહા પાપ કા કારણ બતલાયા હૈ. એસે કયોં કહતી હૈ. મુઝે ભી તો સુખ કી હી લાલસા હૈ તુમ સે બતાયે હુએ સકલ માલા ચંદન વનિતાદિ જન્ય સુખ ક્ષણિક હૈ વાસ્તવિક સુખ તો દીક્ષા જન્ય હી હૈ. અતઃ મહા પુરૂષાં સે પ્રદર્શિત આત્યન્તિક સુખ (મોક્ષ) માર્ગ પર જાને મે બાધક મત હો. મેરી તીવ્ર મુમુક્ષા કી પ્રચ્છન્ન અગ્નિ તેજ સે ધધક રહી હૈ. શાન્તિ કે લિએ સદ્ગુરૂ રૂપ નૂતન જલધર કે સિવાય ઇતર ઉપાય વ્યર્થ હૈ અતઃ વિષયવાસના જાલ કે મોચક સદ્ગુરૂ કી હી શરણ લેના આવશ્યક હૈ. તૂં ગમ્ભીર ભાવ સે વિચાર કરલે. ઓર અતિશીઘ્ર આજ્ઞા દેદેં।

માતા કોડિમ દેવી ને અદ્ભુત વિવેક કો દેખકર બાલક કે સાથ હી સુરત મે વિરાજમાન આચાર્ય દેવ કે ચરણો મે જાને કે લિયે પ્રસ્થાન કિયા માર્ગ મે જગહ જગહ દેવ દર્શન ગુરૂ વદન કરતે હુએ ભાવ ચારિત્ર કો દઢતર કરકે યથાસમય સુરત અદર પહુચ ગઈ, તવા અપના સુકુમાર બાલક જયસિંહ કે સાથ કોડિમ દેવી ગુરૂ દેવ કો સવિધિ વન્દના કરકે વિનીત ભાવસે આજલિ સાનુરોધ પ્રાર્થના કરનેલગી।

હે પ્રભો? મેરી હાર્દિક ભાવના હૈ કિ ઇસ બાલક કે સાથ મૈ ભી ચારિત્ર ગ્રહણ પૂર્વક અપની આત્મા કા કલ્યાણ કર લૂ આપ હમ દોનો પર અનુગ્રહ કીજીયે ઇતના કહને પર દેવી કી તીવ્ર ઉત્કણ્ઠા દેખ કર ગુરૂ મહારાજ ને દોનો કી પુન પુન પરીક્ષા કરતે હુએ બાલક કી સર્વ લક્ષણ સમ્પન્નતા સહિષ્ણુતા ઔર અદ્ભુત ભવિષ્ણુતા કો દેખ કર દીક્ષા કા મુહૂર્ત શ્રી સઘ કો સૂચિત કર દિયા શ્રાવક ગણ બડા મહોત્સવ ધામ ધૂમ પૂર્વક કરને લગે દીક્ષા કે દિન નાના પ્રકાર કે આભૂષણો સે સજ્જિત કરકે ગજ પીઠસ્થ જયસિંહ કુમાર કો નગર મે ચતુર્દિક્ષુ ઘુમાતે હુએ ગુરૂ મહારાજ કે ચરણ કમલો મે લે ગયે દર્શક જનો કી ભીડ મધુ મક્ખીયે કી તરહ હોને લગી નિયત દીક્ષા સ્થાન પર સવત-૧૬૧૩ જ્યેષ્ઠ શુકલા એકાદશી કે રોજ સુમુહૂર્ત મે જયસિંહ કુમાર ઔર ઉનકી જન્મદાતા કોડિમ દેવી કો ગુરૂવર શ્રીમદ્વિજયદાન સુરિજી ને શ્રી સઘ કે સમક્ષ મે દીક્ષા દેદી જયસિંહ કા દીક્ષિત નામ જય વિમલ રખા નૂતન દીક્ષિત દીક્ષા કે સમય ૯ વર્ષ કે થે આપને અલ્પ સમય મે હી પચ પ્રતિક્રમણ નવસ્મરણ

સાધુ આવશ્યક ક્રિયા જીવ વિચારાદિ પ્રકરણ તીન ભાષ્ય કર્મ ગ્રન્થ ક્ષેત્ર સમાસાદિ શાસ્ત્રોં કા અધ્યયન વિદ્યાભંડાર શ્રી વિજય-દાન સુરિજી સે કર લિયા।

એક દિન તપાગચ્છાધિપતિ વિજયદાન સુરિજી અપને મન હી મન વિચાર વિમર્શ કરને લગે કિ જય વિમલ સુશીલ વિનીત એવં મહાપ્રતિશાલી હૈ યદિ શ્રી હીરવિજય સૂરિ કે પાસ ભેજ દૂં તો આશા હી નહીં અપિતુ દૃઢ વિશ્વાસ હૈ કિ ઉનકી બરાબરી કી યોગ્યતા કો પાલેગા. ફિર મેરી ભુજાયેં સંસાર મેં સુર્ય ચંદ્ર કી તરહ દિન રાત ચમકને લગેગી ઐસા સોચ કર કે ગુરૂ મહારાજ ને અવિલમ્બ જય વિમલ કો ચાતુર્માસ પૂર્ણ હોતે હી શ્રી હીરવિજય સૂરી કે પાસ જાને કી આજ્ઞા દેદી। જય વિમલ ગુરૂદેવ કા વંદના કે બાદ જબ પ્રયાણ કરને લગે તો ઉત્ત-મોત્તમ લાભસૂચક શકુન હોને લગે.

ક્યોં ન હો. મહાપુરૂષોં કા ચિન્હ હૈ કિ ઉનકે પદાર્પણ કે પહલે હી આગે આગે આનંદ મંગલ કી શ્રેણી બઢને લગતી હૈ. તદનન્તર બડે ઉત્સુકતા સે ચલતે હુએ હીરવિજય સુરિજી કે સાન્નિધ્ય મે પહુંચ ગયે. ગુરૂદેવ કે પટ્ટાલંકાર શાસન સમ્રાટ શ્રી હીરવિજય સૂરિજી કે દર્શન સે જય વિમલ હર્ષ સાગર મે ડૂબતે હુએ સવિધિ વંદના મેં તત્પર હોગયે. બાદ શ્રી હીરવિજય સૂરિજીભી આગન્તુક નૂતન બાલ મુનિ કે શિર પર આમોદાન્વિત હૃદય સે અપના હાથ ફેરતે હુએ વિહાર કી કુશલ વાર્તા પુછને લગે. પ્રત્યુત્તર મિલા કી આપકે અનુ-ગ્રહ સે માર્ગ મે કિસી પ્રકાર કી તકલીફ નહીં હુઈ. લઘુ મુનિ કી આકૃતિ તથા ઉનકે પ્રિય મધુર વચન કો દેખ સુન-

કર મર્વ મુનિ મન્ડલ ઔર શ્રી સઘ ખડે પ્રસન્ન હુએ જય વિમલજી સવિનય આચાર્ય દેવ કે ચરણો મે રહતે હુએ વિદ્યાભ્યાસ મે સલગ્ન હોગયે

ઇધર શ્રી વિજયદાન સુરિજી સુરત બદર સે વિહાર કર અનેક ભવ્ય જીવો કો ધર્મોપદેશ દેતે હુએ શ્રી વટ્પલી (વડાલી નગર મે પહુચ ગયે કુછ દિન કે બાદ મે આપને અપના અન્ત મમય જાનકર શિષ્યોપશિષ્ય સમુદાય કો ગુપ્ત ગૂઢ વિષયકા સારભાવ મરલતા સે સમઝા દિયા અબ સવત ૧૬૨૧ વૈશાખ શુકલા દશમી કે દિન પરમપદ કી જિગમિષા સે સમાધિસ્થ હોકર ઇષ્ટ દેવ કો પ્રત્યક્ષ 'કરતે હુએ નિજ શરીરસ્થ જીવ જ્યોતિ કો પરમ જ્યોતિ મે એકીકરણ કરદી યાની (દેવલોક હોગયે) આપકી પારલૌકિકતા સે જૈન જગત કૃષ્ણ પક્ષીય અમાવાસ્યા કે જૈસી અધકારમય હો ગઇ બાદ જનતાગણ ને ગુરૂ ઉપદિષ્ટ વચન કે સ્મરણમે શોક સામ્રાજ્ય કો અતિ શીઘ્ર હી તિલાન્જલિ દેતે હુએ ચિર સ્મારક ગુરૂ પાદુકા સ્થાપન કરને કે લિયે એક અતુલ મનોહર સ્તૂપ નિર્માણ કરવા કર ચન્દ્રોદય કી પ્રતીક્ષા કરને લગે ।

ઇધર ભી હીરસૂરીજી કા હૃદય જલમધ્યસ્થ ચન્દ્ર સૂર્યાદિ પ્રતિબિમ્બ કે જૈસા કમ્પાયમાન હોને લગા આપ મન હી મન ખેદિત હોકર પૂન્ય શ્રી કે વિરહ મે કરુણાસ્વર સે કહને લગે હે ગુરો ? આજ તુમ્હારે પરલોક સિધાર જાને સે ધીરતા નિરાશ્રય હોગઇ, વિનયકા અબ કૌન શરન હૈ ! તુમ્હારી ઐસી શાન્તિ સહનશીલતા કૌન ધારણ કર સકેગા ?

વિદ્યા વિવેક દાન શીલતા નષ્ટ હો ગઇ, સત્ય આજ સચમુચ મારા ગયા, કરુણા બિચારી અબ કિસકી શરણ મે જાયગી? હે ગુરૂદેવ? તુમ્હારે બિના આજ જગત હી શૂન્ય હોગયા। અપની આત્માસે) હે જીવ? તેરા મણિ ખો ગયા તૂને અભી તક ઇસ શરીર કે સાથ સમ્બન્ધ કૈસે રખા હૈ ધિક્કાર હૈ કિ પુજ્યપાદ કે પીછે નહીં પડા અબ તૂં કિસકી શરણ જાયગા અપની બાત કિસકે સામને રખેગા. તેરી શંકા કો કૌન દેશ નિકાલા દેગા। તૂં કિસકી સેવા કરેગા અબ તેરા આશ્વાસક કૌન હોગા? તૂં જલ્દી સે જલ્દી ગુરૂ કી ખોજ મે લગજા. અચેતન છાયા ભી અપને આશ્રય કો નહીં છોડતી તો તૂં ચેતન હોકર અપને આધાર કો છોડ કર કેસે સ્થિર હો તુઝે બાર બાર ધિક્કાર હ કિ અબ તક યહાં વર્તમાન હો. ઉઠ જલ્દી ઉઠ સોદ્વગ સે ખડે હોત હૈ કિ ઇષ્ટ દેવને સામને આકર કે કહા. કિ હે સૂરિરાજ? આપકી અધીરતા શોભા નહીં દેતી. આપ ત્યાગી ઔર વિવેકી વિદ્વાન હૈ. વિવેકિયોં કો પશ્ચાત્તાપ આત્મ કલ્યાણ મેં બાધક હુઆ કરતા હૈ. આત્મા અમર હૈ. આત્મા ઔર શરીર કા સમ્બન્ધ અનિત્ય હૈ. ઇન દોનો કે આત્યન્તિક સમ્બન્ધ વિચ્છેદ કે લિયે હી યોગિજન [illegible] જન્મ સે પ્રયત્નશીલ રહતે હૈ. જન્મ હોને સે મરણ નિયત હી રહતા હ "જાતસ્ય હિ ધ્રુવો મૃત્યુ ર્ધ્રુવં જન્મ મૃતસ્યચ" અતએવ શોક સે પૃથક્ હોકર આત્મ સા· ધન મે લગ જાઇયે. આપકી માનસિક ચિન્તા દૂર હો જાયગી. આપ અપને ગુરૂદેવ કે પ્રસાદ સે સંસાર મે અતુલ હોકર પ્રજાપાલક કે મુકુટાલંકાર બનેંગે, ઇતના કહ કર દેવ કે અંત-

દ્ધાન હોજાને પર શ્રીહીરસૂરિજી ગઈ બાતો કો ભૂલ કર અપને નિત્ય નૈમિત્તિક કાર્ય મે તદવસ્થ હો ગયે ।

કુછ સમય મે હી દ્વિતીયા ચન્દ્રરૂપ શ્રી હીરસૂરિ મહારાજ કો તપાગચ્છ ગગન મંડલ મે સમુદિત દેખ કર જનતાગણ પ્રમુદિત મન સે પ્રણામ પુરસ્સર ગદ ગદ સ્વર મે પ્રાર્થના કરને લગે ભગવન્ । અબ આપ હી જૈન જગતી કા પ્રકાશક હો, આપકે સિવાઇ કોઇ નહી હમ લોગો કા અજ્ઞાનતમો વૃન્દ કો અપહરણ કરને વાલા હૈ હમ લોગો કે હૃદય ક્ષેત્ર મે સ્વર્ગીય દાનસૂરિજી કે ઉપદેશ બીજકા જ્ઞાનાકુર હોને આયા કિ આપ અમર હોકર પરોક્ષ હો ગયે અબ પૂજ્ય પાદ શ્રીમાન કે ઉપદેશામૃત સિંચન મે હી જ્ઞાનતરૂ કા મોક્ષ રૂપ ફલ હોગા અન્યથા પરમ અસમ્ભવ હૈ અત કૃપા કીજિએ વિશેષ કયા નિવેદન કરે

"વિષવૃક્ષોઽપિ સંવર્ધ્ય સ્વય છેત્તુમસામ્પ્રતમ્"

સાધારણ લોક મે ભી નિયમ હૈ કિ વિષ પૌધે કો ભી બઢા કર અપને આપ છેદન કરને મે સમર્થ નહીં હોતે તો અમૃત ફલ પૌધે કી ઉપેક્ષા કરના કયા ઉચિત હોગા ? નહીં કદાપિ નહીં ।

શ્રી હીરસૂરિજી મહારાજ ને જનતા કી ઉદ્ગારતા કો દેખ કર અચિર કાલ મે હી અપને ઉપદેશામૃત વર્ષણ દ્વારા શિવમુક્તિ કો બઢાને લગે ।

એક સમય મે શ્રી હીરવિજયસૂરિજી સૂરિમન્ત્ર કા આરાધન કરને કે ઈચ્છુક હોકર વિહાર કરતે હુએ ડીસા

શહર મેં પધારે. ક્યોંકિ યહાં કે ભક્ત શ્રાવકગણ બડે આસ્તિક ઔર ગુરૂપ્રિય થે. ઇસ નગર મે આને કે બાદ સબ સાધુઓં કો પઢાને, યોગોદ્વહન ક્રિયા કરાને ઔર વ્યાખ્યાન આદિ કા સમસ્ત ભાર જયવિમલ પર છોડ કર આપને ત્રૈમાસિક સૂરિ મન્ત્ર કા ધ્યાન કરના પ્રારમ્ભ કર દિયા ધ્યાનારૂઢ સૂરિજી કો જાન કર સૂરિમન્ત્રાધિષ્ઠાયક દેવ ને સૂરિજી કી માનસિક વેદના કો સમઝ કર સ્વપ્નાવસ્થા મે પ્રત્યક્ષ હોતે હુએ કહા કિ આપ અપની સમાધિ મે અચલ રહેં. ઔર જયવિમલ કો અપને સિર કા ભાર સોંપ દેં. ઉનકી યોગ્યતા અપરિપૂર્ણ નહીં હૈ ઇતના કહને કે બાદ સૂરિજી કી આંખ ખુલ ગઇ । ઇષ્ઠ દેવ પ્રસન્ન હોને કા એક હી કારણ થાકિ આપ કી ગુરૂ ભકિત પ્રશંસનીય થી । એક વખત કી બાત હૈ કિ એક ગાંવ સે આપકે ગુરૂ શ્રી મદ્‌વિજય દાનસૂરીશ્વરજી કા પત્ર આયા થા ઉસમેં સીર્ફ ઇતના હી લિખા હુઆ થા કિ જૈસે બને વૈસે જલ્દી મેરે પાસ આઓ । ક્યોંકિ જરૂરી કામ હૈ । મિલને પર કહા જાયગા ।

ઇસ પ્રકારકા પત્ર હીરસૂરિજી કે હાથ મેં આયા. ઉસ દિન આપ કે છઠ્ઠ કી તપસ્યા કી પારણા થી। પરન્તુ વિના પારણા કિયે હી પત્ર પઢને કે સાથ રવાના હોને લગે । ઉસી સમય શ્રી સંઘને એકત્રિત હોકર કે પ્રાર્થના કી ગુરૂદેવ ? વિહાર કરના હૈ, લેકિન સંઘકા આગ્રહ હૈ કિ આપ પારણા કરકે પધારેં । એક આધ ઘંટા દેરી સે ગુરૂદેવકી સેવા મેં પહૂંચ જાયેગેં । ઇતની કૃપા કરેં । સંઘ કા અધિક આગ્રહ હોને પર ભી વિના પારણા કિયે રવાના હો ગયે । ઔર

જલ્દી સે જલ્દી ચલતે હુએ ગુરૂદેવ કી સેવા મે પહુચ ગયે ।
વિજયદાન સુરિજી કો ભી બડા આશ્ચર્ય હુઆ ઔર પૂછા
કિ ઈતના જલ્દી કૈસે આ ગયા ? તબ હીર સુરિજીને કહા
કિ ગુરૂદેવ ? આપકી આજ્ઞા શીઘ્ર આને કી થી તો મૈ કૈસે
ઠહર સકતા ? ઇસ લિયે મૈ જલ્દી પહુચ ગયા । ગુરૂદેવ ભી
શિષ્ય કી તત્પરતા ઔર ગુરૂનિષ્ઠા દેખ કર બડે પ્રસન્ન
હોકર અપને કો સુખી સમજને લગે ।

ફિર પ્રસન્ન હોતે હુએ ધ્યાન મે મુક્ત હોકર વિચાર
કિયા કિ જય વિમલ નામક શિષ્ય શેખર કો અપને પાટ
પર બૈઠા દેના ચાહિયે અપને મન હી મન વિચાર કો ન
રખ કર કાર્ય રૂપ મે લાને કી પૂરી કોશિશ કરતે હુએ
સમસ્ત સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકા રૂપ ચતુર્વિધ સઘ કે
સમક્ષ અપને હ્રદય કા ઉદ્ગાર જાહિર કર દિયા શ્રીસઘ
ગુરૂદેવ કે અભિપ્રાય કો સાનન્દ અનુમોદન કરતે હુએ પ્રાર્થના
કરને લગા કિ ઈસી સ્થાન પર કુછ દિન ઔર બિરાજિયે ।
પરતુ કાર્યવશ આચાર્ય દેવ ને ડીસા મે શિષ્ય સહિત વિહાર-
કર દિયા ।

જય વિમલ મુનિ સૂરિજી સે અધ્યયન કરતા હુઆ
પ્રસિદ્ધ શાસ્ત્રો મે નૈપુણ્ય પ્રાપ્ત કર લિયા વ્યાકરણ સમ્બન્ધી
અનેક ગ્રન્થો કો પઢતે હુએ કાવ્યાનુશાસન કાવ્ય પ્રકાશ
વાગ્ભટ્ટાલકાર કાવ્ય કલ્પલતા છન્દાનુશાસન બૃહદ્રત્નાકર
ઈત્યાદિ ગ્રન્થો કા ભી રહસ્ય મે વાકિફ હો ગયે । ન્યાય
શાસ્ત્ર મે સ્યાદ્વાદ રત્નાકર અનેકાન્ત જય પતાકા રત્નાકરા-
વતારિકા પ્રમાણ મીમાસા ન્યાયાવતાર, સ્યાદ્વાદકલિકા,

એવં સમ્મતિ તર્કાદિ જૈન ન્યાય ગ્રન્થ તથા તત્વ ચિન્તામણિ, કિરણાવલી, પ્રશસ્ત પાદ ભાષ્ય, ઇત્યાદિ શાસ્ત્રો કા ભી અધ્યયન સે દિગ્ગજ પાંડિત્ય કો પ્રાપ્ત કર લિયા ।

તદનન્તર હીરવિજય સૂરિજી ગ્રમાનુગ્રામ પર્યટન કરતે હુએ સ્તમ્ભતીર્થ પધારે: સ્વાગત મેં શ્રીસંઘને ગુરૂદેવ કે ચરણ વિન્યાસ કે પ્રતિપાદ પર દો મોહરે ઔર એક રૂપયા રખતે હુએ એવં મોતિયોં કે સ્વસ્તિક કરતે હુએ સૂરિજી કો નગર પ્રવેશ કરવાયા ભક્ત જનોંને પ્રભાવનાદિ ધર્મ કૃત્યોં મે એક કરોડાત્મક રાજત દ્રવ્ય કા સદ્વ્યય કર અમૂલ્ય લાભ લિયા. ઇસી નગરી મે રહતી હુઈ એક પુની નામકી શ્રાવિકાને બહુત દ્રવ્ય ખર્ચ કરકે સુન્દર રચના પૂર્વક શ્રી જિનેશ્વર દેવ કે પ્રાસાદકી પ્રતિષ્ઠા એવં મૂર્તિયોં કી અંજન-શલાકા પૂર્વક સ્થાપના યથા યોગ્ય સ્થાન પર કરવાઇ. ।

નગર કે લોગોંને જય વિમલ કે પાંડિત્ય કો દેખ કર ચકિત હુએ આચાર્ય દેવ સે પ્રાર્થના કી કિ ગુરૂદેવ ? જય વિમલ મુનીશ્વર કી વિદ્વત્તા કી સખી તેજસ્વીતા પન્ડિત પ્રિય કો ચાહતી હૈ ફિર કયા થા. "ઇષ્ટં વૈદ્યોપદિષ્ટં" જો રોગી કો ભાવે વો વૈદ્ય ફરમાવે" ।

ઇસ ન્યાયસે સૂરિજી ને અપના નિશ્ચય કરકે સંવત ૧૬૨૬ ફાલ્ગુન શુકલા દશમી કે દિન ત્યાગી ઔર વૈરાગી શ્રી જય વિમલ કો પંડિત પદ સે વિભૂષિત કર દિયા. ઉસ સમય સમસ્ત શ્રી સંઘ જય ધ્વનિ કે નારે લગાતે હુએ અસીમ આમોદ સે ઉન્મત્ત હો ગયે. તદનંતર સ્તમ્ભ તીર્થ

મે વિહાર કરતે હુએ અહમદાવાદ આ પહુચે અહમદાવાદ. કે સમીપસ્થ અહમદપુર કે શાખાપુર મે આપને ચાતુર્માસ આનંદપૂર્વક કિયા

એક સમય સૂરિજી રાત્રિ મે સથારપોરીસી (શયન કાલિક પાઠ) પઢા કર ગચ્છ સમ્બધી વિષય કી ચિંતા કરતે હુએ તંદ્રા દેવી કો પ્રત્યક્ષ કર રહે થે ઉસ સમય અધિષ્ઠાયક દેવ ને કહા કિ હે સૂરીશ ? આપ અપને પાટ પર સુયોગ્ય પંડિત શિરોમણિ શ્રી જય વિમલ કો પ્રતિષ્ઠિત કરકે ચિંતા રાક્ષમી કે મુખ મે બહિર્ભૂત હો જાઇએ યહ શ્રી મહાવીર પરમાત્મા કે પાટ પરમ્પરા પર એક દિવાકર રૂપ હોને વાલા હૈ યહ શબ્દ સુનતે હી સૂરિજી તંદ્રા મુક્ત હોકર અપને શિષ્યો કો દેવ કી બાતે કહ સુનાઇ તબ વાચક પંડિત ગીતાર્થ પ્રમુખ સમસ્ત સાધુને નમ્રતા પૂર્વક આચાર્ય દેવ મે પ્રાર્થના કી હે પ્રભો ? શ્રી સઘ કે સાથ હમ લોગો કી ઇચ્છા હૈ કિ જય વિમલ પન્યાસ કો આચાર્ય પદ પર આસીન કર દેના ચાહિયે એવ દેવ વાણી શ્રી સંઘવાણી ઔર અપના અભિપ્રાય ઇન ત્રિપુટિયો મે આચાર્ય શ્રીજી ને એવ મસ્તુ કહ દિયા તત્પશ્ચાત્ અમદાબાદ શ્રીસઘ કે અત્યાગ્રહ સે આચાર્ય પદવી કા અઠાઇ મહોત્સવ ધૂમ ધામ પૂર્વક હોને લગા નગર શેઠ શ્રી મૂલચન્દ ને જિન ચૈત્ય જિર્ન પૂજા ગુરૂ ભક્તિ જ્ઞાન પ્રભાવના સ્વામી વાત્સલ્ય આદિ ધર્મ કર્મો કે ફલ કો જિનાગમ મે કહે હુએ સમઝ કર અપની શકત્યંનુસાર ઉત્સાહ પૂર્વક શ્રીશત્રુંજય તીર્થ પર ઋષભદેવ ભગવાન કે મન્દિર કી દક્ષિણ પશ્ચિમ દિશા મે ચૈત્ય બનાને કી

તરહ ઇસ મહોત્સવ મે ભી પૂર્ણ સ્વોપાર્જિત લક્ષ્મીકા સદુપયોગ કરકે અમૂલ્ય લાભ પ્રાપ્ત કિયા. એવં ઇસ ઉત્સવ કે ઉપલક્ષ મે નગર શેઠને શહર મે દાનશાલાએ ખુલવાઇ. જગહ જગહ પર ધવલ મંગલ ગાયક બૈઠાયે. વરઘોડે નિકલને લગે. ઔર સ્વામિ વાત્સલ્ય કી ધૂમ મચને લગી. ઇસ પ્રકાર સર્વાલંકાર સે અલંકૃત ચંચલા લક્ષ્મી મહોત્સવ કી અપૂર્વ શોભા બઢાને લગી.

ઇસ પ્રકાર સમારોહ પૂર્વક સંવત્ ૧૬૨૮ ફાલ્ગુન શુકલા સપ્તમી કે દિન શુભ સમય મે જય વિમલ કો ઉપાધ્યાય પદ કે સાથ આચાર્ટ પદ પર વિભૂષિત કરતે હુએ પદ્મસાગર ઔર લબ્ધિ સાગર પંડિત પદ સે એવં વિમલ હર્ષ ઉપાધ્યાય પદ સે અલંકૃત કિયે ગયે. સૂરિજીને જય વિમલ કો આચાર્ય પદવી દેને કે સમય શ્રી વિજયસેન સૂરિ નામ કરણ કિયા। ઇસિ ઉત્સવ મે સમ્મિલિત સજ્જનોં કો રૂપયેં કી પ્રભાવના દી ગઇ ઔર યાચક વર્ગો કો દ્રવ્ય વસ્ત્રાદિ દ્વારા સન્તુષ્ટ કિયે ગયે.

યહ દોનો ગુરૂ શિષ્ય આચાર્ય શ્રી તપાગચ્છ રૂપી શકટ કો ચલાને મે ધૂરી રૂપ બન ગયે ઔર ભવ્ય જીવોં કે હૃદય ક્ષેત્રમેં ધર્માંકુર કો રોપતે હુએ પૃથ્વીતલ કો પાવન કરને લગે. ઉસ સમય કુતીર્થિયોં કા પ્રચાર અનેક સ્થાનોં સે ઉઠતા હુઆ સ્વાર્થ લીલા કી મહિમા કા અધઃપતન હો ગયા, એક સમય ગુજરાત પ્રદેશ મે વિચરતે હુએ દોનો પ્રતિભાશાલી આચાર્ય કો અચાનક અભૂતપૂર્વ ઘટના દેખને મે આઇ. વહ કયા ?

લૂકાગચ્છ કા અધિકારી સર્વેસર્વા મેઘજી નામકા એક સુયોગ્ય વિદ્વાન થા વહ સ્વય શાસ્ત્ર પઢતા હુઆ મૂર્તિ પૂજા કા ઉલ્લેખ દેખ કર આચાર્ય શ્રી હીરવિજય સૂરિજી કે પાસ અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર કો દૂર કરને કી આકાક્ષા પ્રકટ કી એવ મેઘજી કે ૨૭ સાધુઓ ને ભી ઉક્ત સૂરિજી કે સન્મુખ ઉપસ્થિત હોકર અપને હૃદય કી ભાવના દરશાઇ ઇસ પર અમદાવાદ મે વિરાજમાન ઉક્ત આચાર્ય દેવ ને મેઘજી આદિ સાધુઓ કો લૂકાગચ્છ કી દીક્ષા કા ત્યાગ કરવા કર અતિ મહોત્સવ પૂર્વક સવેગી દીક્ષા પ્રદાન કર ઉદ્યોતવિજયજી નામ રખા અબ નૂતન ૨૭ મુનિયો કો સવેગી શિક્ષા ક્ષેત્ર મે ઉતારતે હુએ આવશ્યક ક્રિયા કાંડ મે કુશલ બનાને લગે મુનિ ઉદ્યોતવિજયજી આદિ ૨૭ શિષ્યો ને ભી ગુરૂ દેવ કી સેવા મે રહ કર અધ્યયન કરતે હુએ વિનય યુક્તપારસ્પરિક ભાવ સે વિદ્વદ્ગોષ્ઠીમય સમય વ્યતીત કરના શુરૂ કિયા।

કુછ સમય કે બાદ અમદાવાદ મે વિહાર કર કે આચાર્ય ઉપાધ્યાય પડિત આદિ સાધુ મહા મડલ સહિત આચાર્ય શ્રી હીરવિજય સૂરિજી વિચરતે હુએ શ્રી અણહિલપુર પાટન મે આ પહુચે ચાતુર્માસ કા આસન્ન સમય એવ દૈવાત્ ઉપસ્થિત ગુરૂવર્ય કો નિરીક્ષણ કરતે હુએ શ્રી સઘ ને સવિનય પ્રાર્થના કરને પર આપને ઈસી નગરી મે ચાતુર્માસિક નૂતન જલધર કે જૈસી ધર્મોપદેશ સુધા કી વર્ષા કી ચાતુર્માસ કા પૂર્ણતા હોને પર સવત ૧૬૩૦ પોષ કૃષ્ણા ચતુર્દશી કે દિન અપને પટ્ટધર શ્રી વિજય સેન સૂરિ કો ગચ્છ કી સારણાવારણા ઔર પડિચોયણા પૂર્વક ગચ્છ રૂપ

ઐશ્વર્ય કે સામ્રાજ્ય રૂપ શાસન કી ગદ્દી પર બૈઠા દિયે, ઇસ શુભ અવસર પર મરૂધર માલવા મેદપાટ સૌરાષ્ટ્ર બનારસ કચ્છ કોકણ આદિ દૂર દૂર દેશ કે અનેક લોગ સંગઠિત હુએ થે. શ્રી વિજયસેન સૂરિ ગચ્છ સમ્બન્ધિ સમસ્ત અધિકાર પ્રાપ્ત કરકે ઇન્દ્રાસનાસીન ઇન્દ્ર કે સમાન શોભાયમાન હોને લગે. ।

જિસ સમય હીરસૂરિજી ને વિજયસેન સૂરિ કો ગચ્છ સમ્બન્ધી અનુજ્ઞા દી થી. ઉસ સમય મે ઇસ ગચ્છાધિપત્ય કે સાથ ગચ્છ સે તેરા સમ્બન્ધ અવિચલ હો ઔર આજીવન પર્યન્ત ગચ્છ સે વિયોગ ન હો ઇતનીબાત સંક્ષેપ મે સાર ગર્ભ કહી થી. ઐસે ગુરૂદત શુભાશીર્વાદ કો શિરોધાર્ય કરતે હુએ વિજય સેન સૂરિજી શાસન કી શોભા અધિક બઢાને લગે.

એક વખત પાટણ મેં વિજય સેન સૂરિજી કે પાટ મહોત્સવ પર રાજા કા પ્રધાન મંત્રી હેમરાજ ને અતુલ દ્રવ્ય ખર્ચ કિયા । ઉસ વક્ત વહાં કા સુબેદાર કલાખાન બડા અન્યાય પ્રિય થા । ઈસિ અનીતિ કે કારણ સારી પ્રજા અશાન્તિ મય અપના સમય વ્યતીત કરતીથી । સૂરિજી કે જાહિર વ્યાખ્યાન દ્વારા વિદ્વત્તા કી કીર્ત્તિ કલાખાન કે કર્ણોતક પહુંચી । જિસસે કુતૂહલતા પૂર્વક હીરસૂરજી કો આમન્ત્રણ ભેજા "સત્યે નાસ્તિ ભયં ક્વચિત્" ઇશ નીતિ કે જાણકાર સૂરિજી નિડુરતા પૂર્વક કલાખાન કે રાજ મહલ્લ મેં પહુંચે । કલાખાન ને સ્વાગત પૂર્વક કુશલ ક્ષેમ કી બાત ચીત કરકે પ્રશ્ન કિયા કિ મહારાજ ? સૂર્ય ઉંચા હૈ યા ચન્દ્ર ? ગુરૂજી ને ઉત્તર

દિયા કિ ચન્દ્ર ઉગા હૈ। કલાખાન સાશ્ચર્ય બોલા મહારાજ ? હમારે સિદ્ધાન્ત મે તો સૂર્ય કો ઉગા માના હૈ । ઔર આપ ચન્દ્ર બતા રહે હૈ । યહ ભિન્નતા કયો ? ઈસ પર સૂરિજી ને કહા કિ રાજન્ ? મૈ ન તો સર્વજ્ઞ હું ન મૈ પૂરા જ્ઞાની હું ઔર ન મૈ ઉપર જાકર કે દેખ કર આયા હૂં । કેવલ મૈને ગુરૂ મુખ મે સુના હૈ ઔર સિદ્ધાન્તો મે પઢા હૈ । ઉન શાસ્ત્રો કે આધાર પર હી મૈ કહ રહા હૂં અબ તુમ્હારી ઇચ્છા હો વહ માનલો ।

આચાર્ય દેવ કે સરલ વચન સુનકર કલાખાન વિચાર મગ્ન હો કર મનહી મન શોચને લગા કિ મહાત્માને ઠીક હી કહા હૈ । ચૂકિ યહ વસ્તુ વાસ્તિવક અગમ્ય ઔર પરોક્ષ હૈ । ઈસલિયે શાસ્ત્રીય આજ્ઞાનુસાર સૂરિજી કા વચન બિલ્કુલ સત્ય હી હૈ ।

ઇસ પ્રકાર માનસિક વિચાર કર કે બોલા મહારાજ ? આપકી સરલતા ઔર વિદ્વત્તા પૂર્ણ વક્તવ્તા પર બડા પ્રસન્ન હુઆ હૂં । આપ હમારે ઉપર કૃપા કરકે કામ સેવા ફરમાઇયે ।

સૂરિજીને ઉત્તર મે કહા કિ રાજન્ ? આજ મે પર સ્ત્રી ત્યાગ કા નિયમ લીજિયે । ઔર તુમ્હારે કેદખાને મે પડે હૂએ કૈદિયો કો છોડ દીજિયે। કલાખાન ને પર સ્ત્રી કા નિયમ લિયા ઔર સબ કો બંધન મુક્ત કર દિયા । ઔર શાનદાર સ્વાગત પૂર્વક સૂરિજી કો સાનન્દ અપને સ્થાન પર (ધર્મશાળા) પહુચા દિયે ।

તદનન્તર અલ્પ સમય મે હી ગચ્છ કા ઉદ્યોતક એવં વ્યાખ્યાન પટુ શિષ્ય વિજય સેન સૂરિ કો દેખ કર વિજય-હીર સૂરિજી અપને મનોમન્દિર મેં પરામર્શ દેવ કો સ્થાપન કરને લગે કિ વિજયસેન સૂરિજી મેરે પૃથક્ વિહાર કરે તો બહુત દેશોં કે ભવ્યોં કો પ્રતિબોધ દેને મે ભાગ્યશાલી બન સકેગા. ઔર આચાર્ય પદ કા ભી ગૌરવ બઢા સકેગા ઐસા વિચાર કરકે વિજયસેન સૂરિ કો પૃથક વિહરનેકી આજ્ઞા દેદી. આજ્ઞારૂપ માલા કો અપને હૃદય મે ધારણ કરકે વિજયસેન-સૂરિ બહુ સંખ્યક સાધુઓં કે સાથ પર્યટન કરને લગે. એક સમય દેશાટન કરતે હુએ ચમ્પાનેર મે પહુંચે ઉસ નગર મેં એક જયવન્ત નામક શેઠ ને ચંચલા લક્ષ્મીકા સદુપયોગ કરને કે લિયે સં. ૧૬૩૨ મે આ. વિજયસેન સૂરિજી કે કર કમલોં દ્વારા મન્દિરસ્થ જિન પ્રતિબિમ્બ કી અંજન-શલાકા પૂર્વક પ્રતિષ્ઠા કરવાઈ. બાદ વહાં સે વિહાર કરકે સૂરિજી સુરત બંદર પધારે. વહાં કી નાગરિક જનતાને સ્વાગત પૂર્વક ચાતુર્માસ કી આગ્રહ ભરી વિનતી કી જિસકો સ્વીકાર કર આચાર્ય દેવ ચાતુર્માસ કે લિયે ઠહર ગયે. સૂરી-શ્વરજી કી વિમલા કીર્તિ ચતુર્દિક્ષુ ફૈલને લગી. ઉસ કીર્તિ જ્વાલા કો સહન ન કરકે એક ભૂષણ નામ કા પંડિત સૂરિજી સે શાસ્ત્રાર્થ કરને કે લિયે તૈયાર હો ગયા. તર્કજ્ઞ સૂરિજી કે લિયે શાસ્ત્રાર્થ કરના પરમ સરલતા કી બાત થી સૂરિજીને ભૂષણ પંડિત કા દુઃસાહસ સુન કર કૈ સુત્કન્યાય કે પાત્ર સમઝ કર ઉસે બુલવાયા ઔર દોનોં પક્ષ કે માનનીય પંડિતોં કી અધ્યક્ષતા મે ઇસકે પ્રત્યેક વચન

કો પ્રતિજ્ઞાહાનિ પ્રતિજ્ઞાન્તર હેત્વાભાસ દૂષણ દ્વારા નિગૃહિત (પરાજ્ય) કરકે વિજયસેન સૂરિજી વિજયી હૂએ તથા ભૂષણ પંડિત નિરુત્તર હોકર અનેક સ્યાદ્વાદાનુયાયિ પંડિતો કી સભા મે હાસ્ય પાત્ર બને સૂરિજી સુરત બંદર મે અનેક પ્રકાર મે જૈન ધર્મ કી વિજય પતાકા ફહરાતે હુએ ચાતુર્માસ પૂર્ણ હોતે હી વિહાર કરકે ગુજરાત માલવા મરૂધર મેદપાટ આદિ દેશો કો પાવન કરતે હુએ અપને વચનામૃત દ્વારા ભવ્ય જીવો કી આત્મા કો તૃપ્તિ કરને લગે ।

એક સમય અંધકાર કો નાશ કરતા હુઆ સૂર્ય દેવ અપની કિરણો દ્વારા સરોવરસ્થ કમલ કલિયો કો વિકસ્વર કરને લગા એવં હિન્દૂ જૈન મંદિરો મે ઘંટા નાદ હોને લગા, મસ્જીદ મે અલ્લાહુ હો અકબર કી પુકાર હોને લગી પશુ પક્ષી અપને સ્થાન મે વન વિહાર કરને લગે પતિવ્રતા સ્ત્રી અપને પતિદેવ કે પૂર્વ આસન છોડ કર ગૃહ કાર્ય મે સંલગ્ન હોને લગી કુલટા સ્ત્રીયે અપને કુટુમ્બ મે કલહ મચાને લગી ઇત્યાદિ સંસાર કી અદ્ભુત લીલા અપની નૃત્ય કરને લગી એસે સમય મે ભારત વર્ષ કા સર્વે સર્વા મુગલ સમ્રાટ અકબર બાદશાહ અપને ફતેહપુર શિકારી કે શાહી મહલ મે બૈઠા હૂઆ રાજમાર્ગ પર દૃષ્ટિપાત કર રહા થા ।

અકબર બડા માસાહરી ઔર બડા હિંસક થા । પાંચસૌ ચીડીયો કી જીહ્વા કા ભોજન પ્રાત કાલ કલેવે મે કરતા થા । અત્યન્ત કામી એવં અન્યાય કા મન્દિર થા । સમસ્ત ક્ષત્રિય

રાજાઓં કો અપને પૈર મેં ઝુકા દિયા થા ઔર રજપૂત-બાલાઓં કા સતીત્વ નષ્ટ કરને મેં અપના સર્વસ્વ સમઝતા થા। ભારત કે તમામ રાજાઓં ને અકબર કી આજ્ઞા કા પાલન કરના શુરૂ કર દિયા થા। પરન્તુ મેદપાટાધીશ અકબર કા સામના ૧૨ વર્ષ તક કરતા રહા। આખિર હિન્દૂકુલ સૂર્ય મહારાણા પ્રતાપ કી વિજય હુઈ। જો કિ આજ ઇતિહાસ કે કોને કોને મેં પ્રસિદ્ધ હૈ। અગર ઇસ સંસાર મેં શિવાજી મરાઠા ઔર મહારાણા પ્રતાપ ન હોતે તો ન માલૂમ હિંદૂ જાતી કી ક્યા દશા હોતી ?। પરન્તુ હિંદૂ જાતિકા ભાગ્ય ઉજ્વલ થા કિ ઐસે મહા પુરૂષોં ને સમય પર જન્મ લેકર કે હિન્દૂ જાતિકા ગૌરવ સમુન્નત રખા। મહારાણા પ્રતાપ કે નામ સે તો અકબર હરવખ્ત સાવધાન રહતા થા। ફિર ભી એસા પ્રૌઢ પ્રભાવશાલી અકબર અપને ટોડરમલ આદિ રાજ-મંત્રી કે સાથ બાત ચીત કરતા હુઆ ઇધર દેખ રહા થા।

ઇતને મે એક બડા ભારી જુલુસ રાજમહલ કે નીચે હોકર આ નિકલા. જિસમે એક પાલકી ભી થી ઔર શ્રી હીરવિજય સૂરિજી કી જય હો એસે નારે લગ રહે થે. અકબર ને આશ્ચર્ય સે સમીપસ્થ ટોડરમલ કો પૂછા ટોડરમલ બોલા કિ જહાંપનાહ ? યહ જુલૂસ જૈન ધર્મ વાલોં કા હૈ. જિસમે એક ચમ્પા નામકી બાઇ સુન્દર વસ્ત્ર ધારણ કી હુઇ પાલકી મે બૈઠ કર ફલફુલ લેકર કે ભગવત દર્શન કે નિમિત્ત મન્દિર મે જા રહી હૈ પાલકી મેં બૈઠને કા તાત્પર્ય યહ હૈ કિ ઇસ બાઇ ને છ માસ કે ઉપવાસ કિયે હૈ. ઇન ઉપવાસો મે કેવલ ગર્મ જલ પીને કે સિવાય ઔર કુછ ભી નહીં

ખાતી જલ ભી દિન મે હી પીતી હૈ રાત કો મુહ મે કુછ ભી ચીજે નહી ડાલની હૈ યહ ૫ વા માસ હૈ। ઔર જૈન ધર્મ કા આજ કોઇ પર્વ વિશેષ હૈ ઇસ લિયે ઉત્સવ કે સાથ મન્દિર મે જા રહી હૈ।

બાદશાહ સારી બાત કો સુન કર આશ્ચર્ય મે પડ ગયા પરન્તુ ૫ માસ કી તપસ્યા પર વિશ્વાસ નહી હુઆ કયોકિ એક તો બાઈ ચ્ચમ્પા ૫ મહીને કા નિરાહાર તપ યહ વિરૂદ્ધ માલુમ હુઆ ફિર અકબર ને અપને અનુચરો દ્વારા કહલાયા કિ પાલકી કો ઉપર લેઆઓ બાદશાહ કી આજ્ઞા હોતે હી જૈન સમુદાય ભયભીત હોને લગા કિન્તુ કર ભી કયા શકતા થા! આખિર પાલકી કો ઉપર લેગયા બાદશાહ કુતુહલ મે બાઈ કી આકૃતિ ઔર વાણી સે ધ્યાન પૂર્વક પરીક્ષા કરને લગા યદ્યપિ બાઇ કે તેજસ્વી વદન ઔર નિર્દોષ વચન કો દેખ સુન કર તપસ્યા કે વિષય મે બહુત કુછ સત્યતા પ્રતીત હૂઇ તથાપિ પૂરી પરીક્ષા કરને કે લીયે એક માસ તક અપને એકાન્ત મહલ મે ઉમે રહને કી આના દેદી ઔર સાથ મે અપને વિશ્વાસપાત્ર સેવકો કો સૂચના કર દી કિ ઇસ તપસ્વિની બાઇ કી દિનચર્યા કા બડે સાવધાનીસે અવલોકન કરતે રહના યહ કયા ખાતી પીતી હૈ ઇસકી પૂરી તલાસી લેતે રહના ઔર હમે સૂચિત કરતે રહના।

અકબર બાદશાહ કી આજ્ઞા પાકર સેવક સબ બાઇ કી દિન ચર્યાકી ગવેષણા કરને લગે બાઇ કે લિયે ૫ માસ મે અધિક ઔર એક માસ નિકાલના કઠિન સાધ્ય નહી થા

ઔર નિકાલના ભી થા. બાત હી બાત મે સમય નિકલને લગા. પરંતુ સેવકોં કી દૃષ્ટિ મે તપસ્વિની કા નિર્મલ આચાર જ્ઞાત હુઆ ઔર કિસી પ્રકાર સે માયા જાલ કા સ્વપ્ન ભી ન આયા. સેવકોં દ્વારા ઉક્ત બાતેં સુન કર બાદશાહ આશ્ચર્ય ચકિત હો ગયા. તદનન્તર અકબર શ્રદ્ધાપાત્ર તપસ્વિની થાનસિંહ કી માતા ચમ્પાબાઈ કે પાસ જાકર શિર ઝુકાતા હુઆ મધુર શબ્દો સેં બોલા હે ભદ્રે ? તૂં ઇતના કઠોર તપ ક્યોં કરતી હૈ? ઔર કિસકે સહારે સે કરતી હૈ ? તેરે ક્યા તકલીફ હૈ ? ઇન બાતોં કા સત્ય હાલ કહ. ઉત્તર મે ચમ્પાબાઈ ને કહા કિ તપ આત્મ કલ્યાણ કે લિયે કરતી હૂં. જગત્ પિતા પરમેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રભુ કે ઔર તપોમૂર્તિ આત્મજ્ઞાની તપાગચ્છ નાયક શ્રી હીરવિજય સૂરિ ગુરૂદેવ કે અનુગ્રહ સે કરતી હૂં કષ્ટ મુઝે કિસી તરહ કા નહીં હૈ ક્યોંકિ ન તો મુઝે ધનકી લાલસા હૈ ન પુત્રાદિ સંતાન કી ઇચ્છા હૈ. ન કુટુમ્બિયોં કા દુઃખ હૈ ઔર ન શારીરિક તથા માનસિક તકલીફ હૈ. યદિ દુઃખ હૈ તો જન્મમરણ રૂપ ચક્ર-ભ્રમ કા હી હૈ. ઉસકી નિવૃત્તિ ગુરૂદેવ શ્રી હીરવિજય સૂરિજી કી અનુકમ્પા સે હી હો સકતી હૈ.

ઇસ પ્રકાર થાનસિંહ કી માતા ચમ્પાબાઈ કે વચનોં કો સુન કર બાદશાહ તપસ્વિની કો દી હુઈ તકલીફ કી ક્ષમા માંગને લગા ઔર આદર પૂર્વક સ્વર્ણ ચૂડા ઉપહાર મેં દેકર તપસ્વીની ચમ્પાબાઇ કો ધૂમધામ પૂર્વક અપને ઘર પહુંચા કર હીર સૂરિજી કી જીજ્ઞાસા કરને લગા. ઐસે મનોહર વાતાવરણ સારે શહર મે ફૈલ જાને પર જૈન જનતા અકબર

મે કિયે હુએ સત્કાર પર ખુશીયાલી મે અપૂર્વ મહોત્સવ
કરને લગી

ઇધર અકબર ચમ્પાબાઇ કી વૈરાગ્યમય બાતે પર
મીમાસા કરને લગા કિ સંસાર ક્ષણ ભંગુર હૈ, ઇસ ક્ષણ
ભંગુર સંસાર મે પાર હોના પરમાવશ્ક હૈ કિન્તુ ઇસકા
સાધન ભૂત હીરસૂરિ મહારાજ ચમ્પાબાઈ કે કર્તવ્ય મે પ્રતીત
હોતે હૈ, ઇતર વિદ્વાન્ યા સાધુ આજ તક નહીં મિલા
ક્યોકિ અપની સભા મે હિન્દુ મુસલમાન ખ્રિસ્તી પારસી
આદિ ધર્મો કે ઉપદેશક આયે તથા ઉનકે સાથ પરામર્શ
કિયા કિન્તુ ઇસ વિષય મે અપરિચિત હી રહા અબ ખુદા
કી કૃપા સે આશા હૈ કિ હીરસૂરિ મહારાજ કો પાકર
ચમ્પાબાઇ કી તરહ મુઝે ભી આત્મકલ્યાણ કરને મે અવકાશ
મિલેગા ઐસી પ્રબલ ભાવનાસે ઉત્કન્ઠિત હોકર સૂરિજી કે
સમ્બન્ધ મે અપને અધિકારીયો મે સે જૈની થાનસિંહ શેઠ
કો પૂછા કિ તુમ્હારે ગુરૂ શ્રી હીર સૂરિજી અભી કહા હૈ ?
ઔર ઉનકે વિષય મે તુમ ક્યા જાનતે હો થાનસિંહ કે ઉત્તર
દેને કે પૂર્વ હી ઈતિમાદખાનને સૂરિજી કે સમ્બન્ધ મે પૂર્વ
પરિચય કે કારણ સબ કુછ બાતે કહ સુનાઇ । ઔર યહ
ભી કહા કિ સૂરિજી અધિકતર ગુજરાત પ્રાન્ત મે પર્યટન
કરતે રહતે હૈ

ઉસે સુનતે હીં અકબર ને મેવાડા જાતિ કે મોદી ઔર
કમાલ નામક દો પ્રધાન કર્મચારિયો કો બુલાકર અમદાબાદ
કે તાત્કાલીન સુબેદાર ગવર્નર શાહબુદ્દીન અહમદખા કે નામ

પર એક ફરમાન પત્ર લિખ કર ગુજરાત કી તરફ રવાના કિયે ફરમાન મે બાદશા અકબરને સુબેદાર કો યહ લિખા થા કિ જૈનાચાર્ય શ્રી હીર વિજય સૂરી કો કોઇ તરહ કી તકલીફ ન દેતે હુએ બડે સન્માન કે સાથ મેરે પાસ ભેજ દો. ઇસિ પ્રકાર કે ફરમાન કો લેજાકર શાહબુદ્દીન કો દિયા. શાહબુદ્દીનને ફરમાન પાતે હી અમદાવાદ કે પ્રધાન પ્રધાન શ્રાવકોં કો અપને પાસ બુલાકર અકબરકા ફરમાન પઢકર સુનાયા. ઔર કહા કિ સૂરિજી મહારાજ જહાં બિરાજતે હો વહાં જાકર અકબર કી તરફસે પ્રાર્થના કરેં ઔર સાથ હી આપકી તરફ સે ભી ફતેહપુર સીનરી પધારને કી વિનતી કરના કયોંકિ સૂરિજી કે જાને સે અકબર કે હૃદય મે જૈન ધર્મ કે પ્રતિ શ્રદ્ધા હોજાને પર આપ લોગો કી મહત્તા અધિક બઢ જાયગી. અતઃ અવિલમ્બેન ફરમાન સૂરિજી કી સેવા મે ઉપસ્થિત કરતે હુએ આપ અપની તરફસે ભી વિનતી કરેં.

શાહબુદ્દીન ગવર્નર સાહેબ કી આજ્ઞા પાકર અમદાવાદ કે મુખ્ય મુખ્ય શ્રાવક ગણ તથા મોદી ઔર કમાલ ફરમાન કે સાથ ગંધાર પહુંચે. ગંધાર ભરૂચ જિલ્લે મે ખંભાત કી ખાડી કે કિનારે પર બસા હુઆ થા. જહાં કિ સૂરિજી ચાતુર્માસ મે ભવ્ય પ્રાણિયોં કો પ્રતિબોધ દેતે હુએ ઉનકી પિપાસા કો દૂર કર રહે થે અપને નિકટ પહુંચતે હી સેવા મે ફરમાન કો ઉપસ્થિત કરતે હુએ ફત્તહપુર સીકરી પધારને કે લિએ અપની તરફ સે ભી સવિનય પ્રાર્થના કી.

ગધાર મે ધનાઢય એવ ધર્મી રામજીગધાર નામકે શેઠ રહતે થે ઇન્હાને ગુરુદેવ કી કીર્તિ ઔર ચત્મકારિક લીલા કો સુન કરકે આમત્રણ પૂર્વક બુલાયા ગુરુદેવને ભી સઘ કી વિનતી કો માન દેકર કે ગધાર નગર કે બાહર પધારે । ઉસ સમય કિસી વ્યક્તિને રામજીગધાર કો ગુરુદેવ કે પધારને કી વધાઇ દી । ખુશ હોકર કે શેઠને કહા કિ મેરે પાચ સો મકાન મે સામાન ભરા હુઆ હૈ મગર તાલે લગે હુએ હૈ । ઉનકી યે ચાવીયે હૈ તુમ્હારી ઇચ્છા કે અનુસાર એક ચાવી મે એક મકાન કા તાલા ખોલો ઉસમે જો ચીજે મિલે વહ સબ તુમ્હારી હૈ । ફિર ઉસને એક મકાન કા તાલા ખોલા દેખા તો પાચસો વાહન કે બાધને કી દોરી નિકલી । શેઠ કે કહને કે અનુસાર મુનિમને બેચ દી ઉનકી કિમ્મત કે અગ્યાર લાખ બાવન હજાર રુપયે આયે યે તમામ વધાઇ દેને વાલે કો દે દિયે । વહ ભી બડા ખુશ હુઆ । બાદ શાનદાર સામૈયા પૂર્વક હીરા પના મૌક્તિક સાથિયા પૂર્વક ગુરુદેવ કો નગર પ્રવેશ કરવાયા । ધન્ય હ ઐસે શ્રાવકો કો કિ ગુરુદેવ કી વધાઇ મે અગ્યાર લાખ બાવન હજાર રુપયે કા દાન દિયા પાઠક ? ઇસિસે અનુમાન કીજિયે કિ વહ ગુરુદેવ કા કૈસા ભક્ત હોગા ? દરઅસલ શ્રદ્ધા હી માનવ કા સચ્ચા ભૂષણ હૈ ।

સૂરજિ મહારાજને અકબર કે ફરમાન કો પઢકર એવ શ્રીસઘ કા સાનુરોધ આગ્રહ દેખ કર મન હી મન શોચા કિ અકબર બાદશાહ યદ્યપિ ઇસ્લામ ધર્માવલમ્બી હૈ ફિર ભી સત્ય પ્રેમી તત્વ જિજ્ઞાસુ ઔર ધર્મ નિષ્ઠ હૈ કયોકિ હિન્દૂ

મુસલમાન ખ્રિસ્તી ઔર પારસી આદિ વિશેષજ્ઞોં કો અપની સભા મે બુલાકર ઉનકો મજહબ કા સિદ્ધાન્ત સૂનને કી ખ્વાહીશ રખતા હૈ. અતઃ વહાં જાકર ઉસે ધર્મોપદેશ દેને સે બાદશાહ કે કારણ સારી પ્રજા મે ભી જૈન ધર્મ કા પ્રચાર અધિક રૂપ સે હોગા. ઐસા વિચાર વિનિમય પૂર્વક શ્રી સંઘ કી પ્રાર્થના કો સૂરિજીને સ્વીકાર કરલી. તદનુસાર સં. ૧૬૩૮ માર્ગ શીર્ષ કૃષ્ણ ૭ કે દિન સુસમય મે ગંધાર બન્દર સે પ્રસ્થાન કિયા.

તદ્નન્તર અમદાવાદ કે ભક્ત શ્રાવક સહિત સૂરિજી મહી નદી કો પાર કરતે હુએ વટલદ નામક નગર આદિ ગાંવોં મે હોકર કે ખંભાત પહુંચે જૈન સમુદાયને ભારી સ્વાગત કિયા બાદ વન્દના પૂર્વક કુશલ ક્ષેમ પૂછને પર સૂરિજીને ધર્મલાભાત્મક શુભાશીર્વાદ કે પશ્ચાત ધર્મ સમ્બન્ધી વૃત્તાંત પૂછતે હુએ ધર્મોપદેશ આરમ્ભ કિયા.

ગુરૂ મહારાજ ઇસી ખંભાત મેં એક વખત પહલે પધારે થે ઉસ વક્ત એક શ્રાવક કે ઘર લડકા બિમાર થા તબ માંગલીક સુનાને કે લીયે ગુરૂદેવ ઘર પર પધારેં। તબ ઉસ ભક્તને કહા કી ગુરૂદેવ! યહ બચ્ચા હુશિયાર હો જાય તો મૈં આપકે ચરણોં મે દીક્ષા કે લિયે ભેટ કર દૂંગા। ગુરૂકૃપા એવં વાસક્ષેપ કે પ્રભાવ સે થોડે હી દિનોં મે લડકા બિમારી સે મુક્ત હોગયા। ઘૂમતે હુએ ગુરૂદેવ કા ઇસ સમય ખંભાત વાપિસ પધારના હુઆ। ઉસ ભક્ત કો કહા કિ અબ બચ્ચે કો દીક્ષા દેદીજિયે. તબ ભક્તને અપના સગ્ગા સમ્બ-ન્ધીયોં દ્વારા કલહ કરવાયા ઔર નગર કે સુબેદાર કો બહ-

કહા કિ બચ્ચે કી દીક્ષા નહી હોની ચાહિયે। ઇસ પર સુબેદાર ને ભી અનેક ઉપદ્રવ મચાયે। પરતુ ગુરૂ કૃપા સે નિષ્ફળ ગયે મગર શ્રાવકને અપને બચ્ચે કે લિયે ગુરૂદેવ સે ભી અપની માયા જાલ ફૈલાને કા ઘાટા ન રખા। અપને સ્વાર્થ વશ હોકર ગુરૂદેવ કા ભી અપમાન કર દિયા। પરન્તુ લીલા કે બજાય શાન્તિ કા જવાબ ભી નહિ દિયા। કિન્તુ ગુરૂદેવ કે મન મે લેશ માત્ર ભી ખેદ નહી હુઆ। હુએ ભી ક્યો? ક્યોકે સાગર એવ નિષ્પરિગ્રહી થે। સચ્ચે ત્યાગી ઔર વૈરાગી થે।

કુછ દિન પ્રવચન દેકર ભવ્ય જીવો કી મલીનતા કો મિટાતે હુએ સૂરિજી કાર્યવશ વહા સે વિહાર કર અમદાવાદ આ પહુંચે અમદાવાદ શ્રીસંઘ યથોચિત સત્કાર કરતે હુએ અપને કો ધન્ય ધન્ય સમઝને લગે ક્યોકિ સામૈયા મે કુલ ૨૯ હજાર રૂપયે ખર્ચ કિયે।

ઇધર શાહબુદ્દીનને સૂરિજી કા આગમન સુન કર આદર કે સાથ અપને શાહી મહલ મે બુલાકર અપને ઉત્તમ હસ્તી અશ્વ રથ ઔર હીરા માણીક મોતી આદિ બહુમૂલ્ય ચીજે સૂરિજી કો ભેટ કરતે હુએ કહા કિ હે સૂરિરાજ! મુઝે સ્વામી અકબર કી આજ્ઞા હૈ કિ હીર વિજય સૂરિજી જો કુછ ચાહે ઉન્હે ભેટ કર મેરે પાસ આનેકી પ્રાર્થના કરે ઇસલિયે આપ ઇન ચીજો કો સ્વીકાર કરકે ફતેહપુરી સીકરી અકબર કે દરબાર મે પધારને કી કૃપા કરે અકબર બાદશાહ આપકો ખુદા કી તરહ રાતદિન સ્મરણ કર રહા હૈ

સૂરીશ્વરજી ને અપને સાધુ જીવન કા પરિચય દેતે

હુએ ખાં સાહુબ સે કહા કિ રાજન્? સંસાર કે પ્રાણી માત્ર કી રક્ષા કરને કી ભાવના હમેં સદૈવ રહતી હૈ. હમારે લિયે મિથ્યાભાષણ કરના પાપ કા બીજ બોના હૈ બિના કિસીસે દી હુઈ ચીજ કો લેના હમારે લિયે વિષ કટોરેકો ઉઠાનાં હૈ. સંસાર કી સ્ત્રીયેં હમારે લિયે માતા બહુન તુલ્ય હૈ સોના ચાંદી હીરા પન્ના આદિ હમારે લિયે મટ્ટી કે ઢેલે કે જૈસા હી હૈ ઔર રાત કો ખાના પીના હમારે લિયે માંસ ઔર ખુન કે સમાન હૈ. અબ ઐસી અવસ્થા મે આપકી દી હુઈ ચીજોં કો લેકર હમ કયા કરેંગે?

ખાં સાહુબ સૂરિજી કે કઠોર નિયમો કો સુન કર ચકિત હોતે હુએ મનહી મન ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા કરને લગે. અહો? યહ સાધુ નિસ્પૃહિયોં, ત્યાગિયોં મે શિરોમણિ સાક્ષાત્ ખુદા કી મૂર્તિ હૈ. ઇનકે જૈસા ત્યાગી મહાત્મા આજ તક દેખને મે નહીં આયા ઇતના ચિંતવન કરને કે બાદ ભેટ કી હુઇ ચીજોં કા પુનઃ આગ્રહ ન કરકે અપને સૈનિકોં કી સંરક્ષણતા મે શાહી બાજે કે સાથ સૂરિજી કો જૈનીય નિયત સ્થાન પર પહુંચા દિયે.

કુછ દિન અમદાવાદ મે ઠહર કર મોદી ઔર કમાલ નામક અકબર કે પ્રધાન કર્મચારિયોં કે સાથ સૂરિજી ને ફતેહપુર સીકરી કી તરફ પ્રયાણ કિયા. રાસ્તે મે પહલે પટ્ટન નામના એક વિશાલ નગર આયા. ઉસ નગર મે વિરાજમાન સૂરિજી કે જ્યેષ્ઠ સહાધ્યાયી પ્રખર પંડિત ઉપાધ્યાય શ્રી ધર્મ સાગરજી તથા પ્રધાન પટ્ટધર વિજય સેન સૂરિ આદિ સાધુ મન્ડલ સહિત સૂરિજી કે સ્વાગતાર્થ નગર કે બાહર

ઉપસ્થિત હુએ ઉસ ગાવ કે શ્રાવકો ને સમારોહ પૂર્વક સૂરિજી
કો નગર પ્રવેશ કરવાયા એૈસે સુઅવસર પર એક શ્રાવિકાયો
ને બહુત રૂપયે ખર્ચ કર બડેભારી ઉત્સવ કે સાથ કુછ
પ્રતિમાયે સૂરિજી કે કર કમલો દ્વારા પ્રતિષ્ઠિત કરવાઇ ૭
દિન રહ કર વયોવૃદ્ધ શ્રી ધર્મસાગરજી કો યહીં છોડકર
વિજયસેન સરિ કે સાથ સૂરિ મહારાજ આગે બઢે સિદ્ધપુર
પહુચને પર વિજયસેન સૂરિજી કો વાપિસ ભેજ દિયા આપકી
સેવા મે કૃપારસ કોષ કે કર્તા શ્રી શાન્તિચદ્ર પડિત રહને
લગા સૂરિજી ને ભી શાન્તિચદ્ર કો સુયોગ્ય સમઝ કર સર્વદા
કે લિયે સાથ રહને કી આજ્ઞા દેદી ઔર સમીપસ્થ ઉપા-
ધ્યાયવર્ય શ્રી વિમલ હર્ષ ગણિ કો અકબર સે મુલાકાત કરને
કે લિયે ફતેહપુર સીકરી રવાના કર આપ સ્વય વૃદ્ધાવસ્થા કે
કારણ ધીરે ધીરે ચલતે હુએ લૈરોતરાનગર મે પહુચે યહા
કે ઠાકુર અર્જુનને અકબર સે આહૂત સૂરિજી કો અપને મકાન
મે લાકર ખૂબ સત્કાર કિયા ઠાકુર કી બુરી આદત કો કર્ણા-
કર્ણિયતયા સુન કર સૂરિજી ને મીઠે મીઠે શબ્દો મે એૈસા
ઉપદેશ દિયા કિ ઠાકુર કિ આદત હમેશા કે લિયે છોડની
પડી એવ ઉસને માસ મદિરા શિકાર ઔર પર સ્ત્રી ગમન
આદિ કુચાલીયો કો જડમૂલ સે ઉખાડ ફેક દી વહા સે
સૂરિજી ચલ કર આબુ પહાડ પર પ્રસિદ્ધ મન્દિરો કી યાત્રા
કરકે યથાસમય સિરોહી આ પહુચે યહા કા રાજા સુલ્તા-
નસિંહ અત્યન્ત સમારોહ પૂર્વક સૂરિજી કી સેવા મે સામને
આયા ઔર રાજાને સમસ્ત નગર કો અચ્છી તરહ સજા
કર ધૂમધામ સે આચાર્ય શ્રીકા પ્રવેશોત્સવ કરાયા ઇસ
પ્રકાર સૂરિજી સાદડી ધરણાશાહ કે નિર્માપિત રાણકપુર તીર્થ

આઉઆ આદિ નગરોં મે ક્રમિક પર્યટન કરતે હુએ યથા સમય મેડતા આ પહુચે.

માર્ગ મે આપ કે દર્શનાર્થ ઉપાધ્યાય કલ્યાણ વિજયજીને સાદડી શ્રી સંઘ કે સાથ એવં આઉઆ કે નગરપતિ તલ્હા શેઠ ને અપને સ્વામી ભાઇ કે સાથ આકર અપને હ્રુદય કે ઉલ્લાસ કો પૂરા કિયા. તલ્લાશેઠ ને ગુરૂદેવ કી સેવા મે આગન્તુક સ્વામી ભાઇ આદિ સજ્જનોં કો એક એક ફીરોજી સિક્કા (રૂપયા) ભેટ દિયા. ઇધર કલ્યાણ વિજયજી ગુરૂદેવ કી આજ્ઞા પાકર સાદડી વાપસ લૌટ ગયે. સુલ્તાન સાહિબ મેડતા નગર મે આયે હુએ સૂરિજી કે સ્વાગત મે અતિશય ભાગ લેતા હુઆ અપનેકો ધન્ય સમઝને લગા વિમલ હર્ષ ઉપાધ્યાય ગુરૂજી કી આજ્ઞા પાકર અકબર સે મિલને કે લિયે સિદ્ધપુર સે ચલા હુઆ મધ્યવર્તી મેડતા નગર મે આવશ્યક કાર્યવશ ઠહરને કે નિમિત્ત ગુરૂવર્ય સૂરિ મહારાજ કે દર્શન કે પશ્ચાત ઉનકી આજ્ઞાનુસાર સિંહ વિમલ ગણિ કે સાથ આગે બઢે. સ્વયં સૂરિજી ફતેહપુર કી ઓર બઢતે હુએ સાંગાનેર નગર મેં પહુંચે જિતને મે ઉપાધ્યાયજી અકબર બાદશાહ કો સૂરિજી કે આગમન કી સૂચના દેકર વાપિસ ગુરૂ સેવા મે ઉપસ્થિત હો ગયે.

સૂરિજી કે નિકટ આગમન કી ખબર મિલતે હી અકબર ને થાનસિંહ અમીપાલ ઔર ભાનુશાહ આદિ રાજમાન્ય જૈન સાહુકારોં કો આજ્ઞા દી કિ સૂરિજી મહારાજ કો બડે ભારી ઠાઠપાઠ સે નગર પ્રવેશ કરા કર વિનય પૂર્વક અપને દરબાર મે લે આઓ. બાદશાહ કા સખ્ત હુકમ હોતે

હી બડે બડે અકસર ઔર ધનાઢય જૈન પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિને અનેક હાથી ઘોડે રથ નગારા નિશાન બાજા ફોજ આદિ લેકર સૂરીજી કે સામને સાગાનેર પહુચે ઉન કે સાથ સૂરિજી ચલતે હુએ ફત્તેપુર શહર કે બાહર જગમાલ કચ્છવાહા કે મહલ મે ઉસ દિન ઠહરે આપને ગધાર બદર મે છ મહીને કા લમ્બા વિહાર કરતે હુએ સ ૧૬૩૯ જ્યેષ્ઠ કૃષ્ણા ત્રયો-દશી શુક્રવાર કે દિન ફતેહપુર સીકરી નામક શહર મે સકુશલ પ્રવેશ કિયા ઉસ સમય આપકી સેવા મે સૈદ્ધાન્તિક શિરોમણિ મહોપાધ્યાય શ્રી વિમલ હર્ષ ગણિ અષ્ટોતરશતાવધાની એવ અનેક નૃપમનરંજક શ્રી શાન્તિચદ્રગણિ પડિત સહજસાગર ગણિ હીર સૌભાગ્ય કાવ્ય કર્તા કે ગુરૂ શ્રી સિંહ વિમલગણિ વક્તૃત્વ ઔર કવિત્વ કલા મે અદ્વિતીય નિપુણ તથા વિજય પ્રશસ્તિ મહાકાવ્ય કે રચયિતા પડિત શ્રી હેમ વિજય વૈયાકરણ ચૂડામણિ પડિત લાભ વિજયગણિ ઔર પડિત ધન વિજયગણિ આદિ ૧૩ પ્રધાન શિષ્ય ઉપસ્થિત થે।

દૂસરે દિન પ્રાત કાલ અપને શિષ્યો કે સાથ સૂરિજી મહારાજ શાહી દરબાર મે પધારે ઉસ સમય થાનસિંહને અકબર કો ગુરૂજી કે દરબાર મે પધારને કી ખબર દી સૂચના પાતે હી આવશ્યકીય કાર્ય મે સલગન હોને કે કારણ અકબર સ્વય ન આકર અપને પ્રિય પ્રધાન શેખ અબુલ ફજલ કો સૂરિજી કે આતિથ્ય સત્કાર કે લિયે ભેજ કર ઉસ કાર્ય કો શીઘ્ર સમ્પન્ન કરને લગા બાદશાહ કા હુકમ પાતે હી અબુલફજલ સૂરિજી કે આને કે પૂર્વ હી એક ખાટ બિછા કર ઉનકે નીચે એક ગર્ભિણી બકરી કો રખ કર કપડા

આચ્છાદિત કરકે સૂરિજી કો બૈઠને કે લિયે પ્રાર્થના કરને પર ઉત્તર દિયા કિ ઇનકે નીચે તીન જીવ હૈ અતઃ મૈં નહીં બૈઠ સકતા. અબુલ ફ્જલ ને સોચા કિ એક જીવ હોને પર ભી તીન જીવ કૈસે બતા રહે હૈ કપડા ઉઠા કર દેખા તો બકરી ને ૨ બચ્ચેં કો જન્મ દે દિયા. જિસસે તીન જીવ દેખકર આશ્ચર્ય સમુદ્ર મેં ડૂબતા હુઆ અપની ટોપી કો ગગન મે ઉડા કર સૂરિજી સે કહને લગા મહારાજ મેરી ટોપી લાઇયેં ઇસ પર ગુરૂદેવને અપને રજોહણ (ઓઘા) કી ડંડી આકાશ મે ઉનકે પીછે ઉડા દી વહ ડંડી ઇસિ ટોપી કો પીટતી હુઇ નીચે લે આઇ તત્પશ્ચાત અબુલ ફ્જલ ભય વિહ્વલ હોકર સૂરિજી કે અત્યંત પાસ આકર સવિનય શાહી મહલ મે પધારને કે લિયે પ્રાર્થના કરને લગા. તદ-નન્તર સૂરિજી નિયત સ્થાન પર પધાર કર શેખ સે નિર્દિષ્ટ જગહ પર અપના આસન બિછા કર બૈઠ ગયે.

અબુલ ફ્ગલ નમ્રતા પૂર્વક સૂરિજી સે કુશલક્ષેમ પૂછ કદ ધર્મ સમ્બન્ધી બાતે પૂછને લગા કુરાન ઔર ખુદા કે વિષય મે ઉસને નાના તરહ સે જવાબ સવાલ કિયા. જિનકા ઉત્તર બડી ગમ્ભીરતા કે સાથ યુક્તિ સંગત પ્રમાણોં દ્વારા સૂરીજી ને ખન્ડન મન્ડન કરતે હુએ દિયા. સૂરિજી કે વિચાર સુન કર અબુલ ફ્ઝલ બડા ખુશ હોકર બોલા કિ આપકે કથન સે તો યહ સિદ્ધ હોતા હૈ કિ કુરાન સે બહુત કુછ ગલત બાતેં લિખી હુઇ હૈ. ઇસ પ્રકાર કી એક હાસ્યપૂર્ણ બાતેં કરતે હુએ મધ્યાન્હ કા સમય હેં જાને પર શેખ સૂરિજી સે કહને લગા. મહારાજ ? ભોજન કા સમય હો

ચુકા હૈ યદ્યપિ આપ જૈસે નિરીહ મહાત્મા પુરૂષો કો શરીર કી બહુત કમ દરકાર રહતી હૈ ફિર ભી જગત કી ભલાઇ કે લિયે ઉદર કા થોડા બહુત પોષણ કરના આવશ્યક હૈ અત એવ કિસી ઉચિત સ્થાન પર બૈઠ કર આપ ભોજન કર લીજીયે, તત્પશ્ચાત્ પાસ હીમે રહા હુઆ કર્ણ રાજા કે મહલ મે સૂરીજી આહાર પાની કે લિયે પધાર ગયે જહા પર પહલે હી કુછ સાધુ ગાવ મે ભીક્ષાચરી (ગોચરી) કર લાયે થે ગુરુદેવ સદૈવ એક વખત આહાર પાની કિયા કરતે થે મગર વહ ભી પરિમિત ઔર નીરસ

ઇધર બાદશાહ ને નિજ કાર્ય કો સમ્પન્ન કર દરબાર મે અબુલ ફઝલ દ્વારા આચાર્ય દેવ કો બુલાયા અદ્ભુત ફકીર રૂપ કે વેષ મે આતે હુએ ગુરૂદેવ કો દેખતે હી સસ-ભ્રમ સિંહાસન મે ઉઠ કર આગે આતેહુએ બાદશાહ ને સવિનય સિર ઝુકા કર નમન પૂર્વક શિષ્ટાચાર કે સાથ ગુરૂરાજ કે પીછે પીછે અપને દરબાર મે જાને કે લિયે કદમ ઉઠાયા, મહલમે જાને પર અનેક જડિયો સે સુસજ્જિત વિશિષ્ટ આસન પર બૈઠને કે લિયે પ્રાર્થના કરને પર સૂરિજી ને ઉત્તર મે કહા કિ પ્રાય ઇનકે નીચે કોઈ ચીટિ આદિ સૂક્ષ્મ જીવ હો તો મેરે વજન સે મરજાય ઇસ લિયે જૈન શાસ્ત્રોમે કેવલી સર્વજ્ઞો ને અહિંસાવાદીયો કે લિયે વસ્ત્રાચ્છાદિત જગહ પર પાવ રખને કી ભી મના કી હૈ બાદશાહ ને ઉનકી જીવો કે પ્રતિ ઐસી દયા દેખ કર આશ્ચર્યમય હોતે હુએ સોચા કિ ફકીર શાયદ જાનતા તો નહી હૈ કિ ઇસકે નીચે કોઇ જીવ હૈ ઇતના વિચાર કર ગલીચે કે એક પ્રદેશ કો ઉઠા

ઉઠાયા તો ઉસકે નીચે બહુત સી ચીટિયેં નજર પડી. ઉન્હેં દેખતે હી ઔર ચકિત હો ગયા, તદનન્તર સ્વર્ણમય કુર્સી પર બૈઠને કે લિયે આગ્રહ કિયા. પરંતુ સૂરિજી ને ઈનકા ભી ઉત્તર દેતે હુએ કહા કિ ત્યાગિયોં કે લિયે ધાતૂકા સ્પર્શ કરના સખત મના હૈ. ઈતની બાત સુનકર બાદશાહ અચરજ મે પડ કર મૌન ધારણ કરતા હુઆ એક તરફ ખડા રહ કર સોચને લગા કિ અબ ઐસે બાબા કો કહાં બૈઠાવેં. જિતને મે સૂરિજી અપને ઉની આસન બિછા કર સશિષ્ય બૈઠ ગયે. ઉનકો બૈઠે હુએ દેખ કર બાદશાહ ભી સૂરિજી કે સામને યથોચિત આસન પર બૈઠ ગયા. તત્પશ્ચાત અબુલ ફજલ આદિ કર્મચારી અપને અપને યોગ્ય સ્થાન પર બૈઠ ગયે. ઇતને મે બાદશાહ કે તીનો પુત્ર (શેખ સલીમ, મુરાદ ઔર દાનિયાલ) આકર મસ્તક ઝુકાકર બૈઠ ગયે. ।

બાદ બાદશાહ અકબર ને કુશલવાર્તાદિ પૂછ કર દી હુઈ તકલીફ કી ક્ષમા માંગી સૂરિજી ને જવાબ મે કહા કિ હમારે લિયે તકલીફ કોઈ નહીં હૈ તો ક્ષમા કિસ ચીજ કી. ઇતને મે શેઠ થાનસિંહ બોલા કિ જહાંપનાહ કે ફરમાન કે પાકર ગંધાર બન્દર ગુજરાત સે પાંવ ચલતે હુએ ગુરૂદેવ ને યહાં પર પધારને કા જો કષ્ટ કિયા હૈ તદર્થ હમ લોગોં કો માફી માંગના ઉચિત હી હૈ.

યહ બાત સુનતે હી અકબર ચૌકતા હુઆ બોલા કિ અમદાવાદ કે સુબેદાર શાહબુદીન અહમદખાં ને અપની કૃપણતા કે કારણ ઐસે બાબા કે લિયે સવારી કા ઇન્તજામ

તક નહી કિયા જિસસે ઐસી વૃદ્ધાવસ્થા મે ભી મેરે લિયે
આપકો ઇતના કષ્ટ ઉઠાના પડા ખા સાહેબ કે પ્રતિ કોપા-
યમાન બાદશાહ કો દેખ કર સૂરિજી ને કહા કિ ખા સાહબ
કા કોઇ દોષ નહી હૈ ચૂકિ ઉન્હોને તો સબ કુછ પ્રબન્ધ
કર દિયા થા પરન્તુ હમારે નિયમાનુસાર વે ચીજે કામ મે
નહી આને સે હમ પાવ પૈદલહી ચલે આયે

બાદશાહને વિસ્મિત હોકર થાનસિંહ કો ઓર દેખ કર
કહા થાનસિંહ ? ઐસે ફકીરો કે કઠિન નિયમો સે મે તો
વાકિફ નહી થા તૂ તો અચ્છી તરહ જાનતાહી થા ફિર મુઝે
પહલે હી કયો નહીં કહા તાકિ ફરમાન ન ભેજ કર બાબા
કે દર્શનાર્થ અપને ખુદ હી ચલે જાતે નાહક ફકીર કો તક-
લીફ દી સાથ હી સાથ સમાધિ મે વિઘ્ન ડાલ કર મૈ પાપ
કા ભાગી બના થાનસિંહ લજ્જાવશ ઉત્તર ન દેકર મૌન રહા
ઇતને મે બાદશાહ સ્વયં થાનસિંહ કો કહને લગા કિ હા
મૈ તેરી બનીયાસાઇ બાજી સમઝ ગયા તૂને ખુદ અપને
મતલબ કે લિયે મુઝે ઐસે કઠોર નિયમો સે અજ્ઞાત હી
રખા સૂરિજી કા આજદિન પર્યન્ત ઇસ પ્રાત મે ન કભી
પધારના હુઆ ઔર ન તુમકો ગુરૂ સેવા કરને કા મોકા
મિલા, યદિ તેરે ગુરૂજી યહા આજાતે તો તુમકો ઉનકે સ્વાગત
મે ખર્ચા કરના પડતા- અચ્છા અબ ભી ગુરૂ મહારાજ કી
પુરી ભક્તિ કરકે સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત કરલે કયોકિ મૈ તો મુસ્લિમ
હૂ મેરે ઘર કા ખાના હિન્દુ કે નાતે યે નહી લેગે અત
તેરે જો કુછ ચાહિયે વો લેજા કર અપને ઘર મે ઉન કે
યોગ્ય વ્યવસ્થા કર કિસી ભી પ્રકાર સે તકલીફ ન દેના

બાદશાહ કે યહ વચન સુન કર સારી સભા દંગ દંગ હોગઇ.

અબ બાદશાહ સૂરિજી કે રહન સહન ખાન પાન ઔર ફકીરપણે કે મર્મ કો સમઝના ચાહા. ઇતને મે બાદશાહ કી મુખાકૃતિ સે આન્તરિક ભાવ સમઝ કર મોદી નામક રાજ-કર્મચારીને નિવેદન કિયા હજૂર ? ઇન મહાત્માઓં કે રહન સહન આદિ જો હૈ મૈં કહ દેના ચાહતા હૂં અતઃ આપ ઇજાજત બક્સાવે. અકબર કા આદેશ પાતે હી સચ્ચી હકીકત મોદી કહને લગા હે જહાપનાહ ? યે મહાત્મા ગંધાર બન્દર સે પાંવ પૈદલ ચલે આ રહે હે. અપના જિતના ભી સામાન હૈ વહ આપહી આપ ઉઠા કર ચલતે હૈ આપ નંગે પાંવ એવં નંગે શિર હમેશાં રહતે હૈ ધોતી ઇત્યાદિ કભી નહીં પહનતે હૈ. શિર ઔર દાઢી કે સમૂચે બાલ કો હાથોં હાથ ઉખાડ કર ફેંકતે હૈ. કિસી તરહ કા તેલ ભી નહીં લગાતે હૈ ! ઔર ન કભી સ્નાન હી કરતે હૈ. આપ ઘર ઘર એક-આધ ટુકડા માંગ કર પ્રાણ કી રક્ષા કરતે હૈ. ભીક્ષા મે સુકાલુકા આદિ કા ભી વિચાર નહીં કરતે અર્થાત્ જૈસા મિલે ઉનસે હી સંતોષ કર લેતે હૈ વિચાર ઇતના હી કરતે હૈ કિ સાધુઓં કે નિયમ કે અનુસાર હોના ચાહિયે પાની કેવલ ગર્મ હી પીતે હૈ વો ભી પાની સૂર્યાસ્ત કે પહલે હી ખત્મ કર દેતે હૈ એવં માદક ચીજેં કભી નહીં લેતે હૈ. રાત મે તો કતઈ કુછ ભી મુંહમેં નહીં ડાલતે હૈ. તથા આપ પ્રાણી માત્ર કે સાથ વૈર ન રખ કર મૈત્રી ભાવ હી રખતે હૈ આપકો ચાહે પૂજે યા ગાલિયાં દે મગર આપકી દૃષ્ટિ મે દોનોં સમાન હી હૈ. કિસી કો ન શાપ દેતે હૈ ઔર ન વર

હી આપ રાત મે પલંગ આદિ રૂઇ કે બિસ્તર પર શયન ન કર કે શુદ્ધ ઉન કે આસન પર હી નીચે સોતે હૈ નિન્દ ભી પરિમિત હી હેતે હૈ શેષ રાત્રિ પ્રાય સમાધિ મે હી વ્યતીત હોતી હૈ ધર્મોપદેશ કે અલાવા અધિકતર મૌન હી રહતે હૈ આપ મે સબમે વિશેષ બાત યહ હૈ કિ સ્ત્રી જાતિ કા સ્પર્શ માત્ર નહી કરતે હૈ એવ આપ સદા સત્ય હી બોલતે હૈ, ઔર ન પરિગ્રહ કી મૂર્ચ્છા રખતે હૈ આપ કામ ક્રોધ લોભ મોહ માયા ઔર રાગ દ્વેષ આદિ કા તો સર્વથા દેશ નિકાલા દેકર ક્ષમા રૂપી માતા કી ગોદી મે હમેશા રમતે રહતે હૈ ઇનમે અધિક સમાચાર આપકે સહચર શિષ્યો દ્વારા વાકીફ હો સકેગા ઇતના કહ કર ચુપ હો ગયા કમાલ નામકા કર્મચારી મોદી કી કહી હુઇ બાતો કા સમર્થન કરતા હુઆ કહને લગા કિ ઉપરોક્ત બાતે બિલકુલ સહી હૈ ઇસમે કિસી તરહકા માયા જાલ નહી હૈ

અકબર બાદશાહ સૂરિજી કા સંક્ષિપ્ત યથાર્થ ચરિત્ર સુનકર આશ્ચર્ય મે પડતા હુઆ આપકે ત્યાગ પર મુગ્ધ હોકર મુક્ત કંઠ મે પ્રશસા કરને લગા ઇસી તરહ સમીપસ્થ કર્મચારી વર્ગ, ક્ષુબ્ધ હોતે હુએ અદ્ભુત ત્યાગી પુરૂષ કો દેખ દેખ કર ધન્યવાદ દેને લગે અહો ? યે મહાત્મા માયાવી નહી હૈ બલ્કિ સાક્ષાત ખુદા કે પ્રતિબિમ્બ તુલ્ય હી હૈ ઐસે મહાપુરૂષો કા દર્શન પ્રબલ ભાગ્યોદય સે હી હુઆ કરતા હૈ આપકે આને સે આશા હૈ કિ હમ લોગો કે હી નહી અપિતુ સારા શહર મે અલૌકિક અભ્યુદય (ઉન્નતિ) હોને કા પૂર્ણ સમ્ભવ હૈ.

પ્રિય પાઠક ? આચાર્ય કિ કિતની આચાર વિશુદ્ધતાથી શાસન સંરક્ષક પ્રભાવશાલી એવં ધુરન્ધર આચાર્ય હોને પર ઇસ પ્રકાર કી ઉગ્ર તપસ્યા કરના ક્યા આશ્ચર્યજનક નહીં હૈ ? કિન્તુ યહ કહના ચાહિયે કિ ઉન મહાત્માઓ કે અન્તઃ-કરણ મે હી નહીં અપિતુ રોમેરોમ મે વૈરાગ્ય ભરા હુઆ થા. વો યહ નહીં સમઝતે થે કિ અબ હમ આચાર્ય હો ગયે હૈ અબ તો હમેં દુનિયાં ખમા ખમા કરેગી હી. મુઝે પ્રપંચો સે ક્યા જરૂરત હૈ, અબ તો એશ આરામ કરેં કિન્તુ ઉન મહાપુરૂષોં મે ઇસિ પ્રકાર કી સ્વાર્થ ચેષ્ટા નહીં થી વે ઐહિક સુખોં કો વિષ મિશ્રિત સુધા કે સમાન સમઝ કર પારલૌકિક સુખોં કો પ્રાપ્ત કરને કે લિયે પ્રયત્નશીલ રહતે થે, વે લોગ સચ્ચે હૃદય સે ઉપદેશ દિયા કરતે થે, અતએવ ઉન લોગો કા ઉપદેશ ભી સફલ હોતા થા. ઉન કી ધર્મોપદેશો જનરંજનાય,' એસી વાગાડમ્બર પ્રતારણા નહીં થી. વે "મનસ્યેકં વચસ્યેકં કર્મણ્યેકં મહાત્મનામ્" ઇન લક્ષણોં સે યુક્ત રહતે થે સાથહી સાથ પ્રાચીન આચાર્ય યહ ભી સમ-ઝતે થે કિ યદિ હમ સચ્ચે આચાર મે નહીં રહેગે યદિ હમ જૈસે ઉપદેશ દેતે હૈ વૈસે હી વર્તાવ નહીં કરેંગે તો હમારી શિષ્ય મન્ડલી એવં ભકતગણ કૈસે સુધરેંગે. ઇત્યાદિ કિતને વિચાર કિયા કરતે થે. કિન્તુ આજકાલ કે આચાર્ય ઉપાધ્યાય એવં પંડિત મેં "ધર્મોપદેશો જન રંજનાય" કે સાથ "મનસ્યન્યદ્ વસસ્યન્યદ્ કર્મણ્યન્યદ્" પાયે જાતે હૈ અતએવ હમ લોગો કે ઉપદેશકા અસર પત્થર પાની કી તરહ પ્રાયઃ હુઆ કરતા હૈ

ઇસી હેતુ હમારા દિનાનુદિન અધપતન હોતા જા રહા હૈ ફિર ભી હમ જાન બુઝ કર અંધે કી તરહ કુએ મે પડતે જા રહે હૈ સચ્ચે હૃદય મે પક્ષપાત રહિત હોકર વિચાર કિયા જાય તો યહ બાત બિલકુલ યથાર્થ હૈ કિ જૈસા કહે વૈસા કરને પર હી જનતા પર પ્રભાવ પડ સકતા હૈ અસ્તુ પ્રકૃતિમનુસરામ ।

એક સમય બાદશાહ સભાસદો કો ઉપાધ્યાય શાન્તિચન્દ્રજી સે વિદ્વદ્ ગોષ્ઠી કરને કે લિયે આદેશદેકર સ્વય હીરસૂરિજી સે બાતચીત કરને કે લિયે એકાન્ત મહલ મે ચલા ગયા વહા બૈઠને કે બાદ અકબરને કહા કિ મહારાજ? ઈશ્વર ઔર ખુદા મે ક્યા ભેદ હૈ? વે કૈસે હૈ? એક હૈ યા અનેક હૈ? ઔર આત્મા કા સ્વરૂપ ક્યા હૈ? ઈત્યાદિ પ્રશ્ન પૂછને પર સૂરિજી ને બડી મધુર ધ્વની સે જવાબ દેના પ્રારમ્ભ કિયા। જૈસે કિ—

ઇશ્વર ખુદા મે વાસ્તિક કોઇ ભેદ નહી હૈ । સિર્ફ નામ માત્ર કા હી ભેદ હૈ। નામ કા ભેદ ભી જીવો કે કલ્યાણ કે લિયે હી હૈ । કયોકિ "વિચિત્રરૂપા ખલુચિત્ત વૃત્તય" જીવોકી ચિત્ત વૃતિયા અનેક પ્રકાર કી હૈ । કોઇ કીસી નામ સે ખુશ રહતા હૈ ઔર કોઈ કિસી નામ સે । લોક મે ભી ઐસા દેખા જાતા હૈ કિ એક બચ્ચેકી માતા એક નામ સે પુકારતી હૈ, પિતા અપર નામ સે ભાઈ દુસરે સે હી। ઈસી તરહ મહા પુરૂષોં કો ભી અનેક નામ સે પુકારતે હૈ। ઈશ્વર–પ્રાણાતિપાત મૃષાવાદ, અદત્તાદાન મૈથુન, પરિગ્રહ, ક્રોધ, માન,

માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, કલહ; અભ્યાખ્યાન, પૈશુન્ય પર-પરિવાદ, માયામૃષાવાદ મિથ્યાત્વશલ્ય ઇન અઠારે દૂષણોં સે સર્વથા રહિત હે વહી દેવ હે વહી તીર્થંકર હે ઔર વહી ઇશ્વર હે। ઉપરોક્ત દૂષણોં મે સે એક ભી દૂષણ દેખા જાયગા તબ તક ઈશ્વિર નહીં કહા જા સકતા।

જૈન ધર્મ કહતા હૈ કિ ઈશ્વર એક ભીહ ઔર અનેક ભી હૈ. જૈસે કિ સંસાર મે સે જો વ્યક્તિ કર્મો કા ક્ષય કર કે મુક્તિ મેં જાતા હૈ વહ વ્યક્તિ રૂપ જાને સે ઇશ્વર અનેક હૈ જબ સંસાર સે મુક્ત હોને પર વે સભી આત્મા સ્વરૂપ સે એક હો જાતે હૈ ઉસ અપેક્ષા સે ઇશ્વર એક હૈ। ઇશ્વર પુનઃ સંસાર મેં અવતાર કો ધારણ નહીં કરતે। ક્યોંકિ જન્મ જન્માન્તર મેં જન્મ ગ્રહણ કરને કા કારણભૂત કર્મ કો નિકંદન કર દિયા હૈ. જબ કર્મ સર્વથા છુટ જાતે હૈ તબ હી યહ આત્મા પરમાત્મા (ઈશ્વિર) બન શકતા હૈ। ફિર ઇનકો સંસાર મેં જન્મ ધારણ કરને કી જરૂરત હી નહી રહતી।

ઇશ્વર રાગ દ્વેષ શરીર ક્રિયા આદિ સે રહિત હે ઔર ઉનકો ઈચ્છા ભી નહી હોતી। જબ ઇચ્છાં કા નિરોધ હોજાતા હ. તબ કિસી કાર્ય મેં પ્રવૃત્તિ ભી નહીં હો શકતી। ઇસ-લિયે જૈન સિદ્ધાન્ત કહતા હૈ કિ ઇશ્વર કિસી ચીજ કો બનાતે નહીં ઔર કિસી કો સુખ વા દુઃખ દેતે નહીં। ચૂંકિ વહ સ્વયં નિરંજન ઔર નિરાકાર હૈ। અબ જો ઇસ સંસાર કે જીવ સુખ ઔર દુઃખ ભોગ રહે હૈ વહ સબ અપને અપને કર્માનુસાર ભોગતે હૈ।

યદ્યપિ ઈશ્વર નિરંજન નિરાકાર હૈ એવ કુછ ભી લેતે યા દેતે નહીં કિસી કાર્ય મે પ્રવૃતિ કરતે નહીં । ફિર ભી ઈશ્વર કી ઉપાસના કરના પરમાવશ્યક હૈ । ઇસ લિયે કિ હમે ભી ઈશ્વર બનના હૈ । હમકો ભી સંસાર મે મુક્ત હોના હૈ । ઉપાસના ઉસકી કરની ચાહિયે જો કિ સંસાર સે મુક્ત હો ગયા હો । ફલ પ્રાપ્તિ કા આધાર દેના લેના નહીં હૈ । દાન દેને વાલા જિસ કો દાન કરતા ઉસે ફલ નહીં પાતા હૈ । પરંતુ દાન દેને કે સમય ઉસકી સદ્‌ભાવના હી ફલ દેતી હૈ । અર્થાત્ વહી પુણ્ય હોતા હૈ ઇસી પ્રકાર ઈશ્વર કી ઉપાસના કરને કે સમય જો હમારા અંતઃકરણ શુદ્ધ હોતા હૈ । વહી ઉત્તમ ફલ હૈ । સંતો કે પાસ જાતે હૈ । તો કયા કુછ દેતે હૈ લેકિન સંત પુરૂષો કે નિકટ જાને મે હૃદય શુદ્ધ હોના હી ફલ હૈ । વેશ્યા કે પાસ જાને મે કયા વેશ્યા નરક મે ડાલ દેતી હૈ ? નહીં કિન્તુ વેશ્યા કે પાસ બૂરે વિચાર પૈદા હોના હી નરક કા કારણ હૈ । ઇસી પ્રકાર ઈશ્વર કા ધ્યાન ભક્તિ ઉપાસના એવ પ્રાર્થના કરને મે હમારા હૃદય પવિત્ર હૈ ઔર હૃદય કા શુદ્ધ હોના હી ધર્મ હૈ ।

ઇસ બાત કો સુન કર 'અકબરને કહા કિ ધર્મ કી ઉત્પત્તિ કૈસી હોતી હૈ । ઔર ધર્મકા કયા લક્ષણ હૈ ? ગુરૂજીને કહા કિ ધર્મ કી ઉત્પત્તિ કભી નહીં હોતી । યહ જૈન ધર્મકા સિદ્ધાન્ત કહતા હૈ । ધર્મ અનાદિ કાલ મે ચલા આયા હૈ જૈસે ગુણ ગુણી મે રહતા હૈ ઉસી પ્રકાર ધર્મ ધર્મી મે રહતા હૈ । ધર્મ ઐસી ચીજ નહી હૈ જો અપને આપ રહ સકે ધર્મ કા લક્ષણ સિદ્ધાન્તો મે બતલાયા હૈ કિ "વસ્તુ

સહાવો ધમ્મો" વસ્તુકા જો સ્વભાવ હૈ. ઉસી કા નામ હૈ ધર્મ । પાનીકા સ્વભાવ હૈ શીતલતા યહી પાનીકા ધર્મ હૈ। ઈસી પ્રકાર આત્મા કા ધર્મ હૈ સચ્ચિદાનન્દમયતા અથવા જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર ।

ઇસ ધર્મ કી રક્ષા કરને કે સાધન અનેક હૈ। જૈસે દાન, શીલ, તપ, ભાવ, પરોપકાર, સેવા, સંધ્યા, ઈશ્વિર ભક્તિ પ્રાર્થના ઈત્યાદિ ધર્મ કે સાધન માને હૈ । ઇસ સે ઉત્પન્ન હોને વાલી ચીજ, વહ હૈ ધર્મ । અથવા ક્રોધ માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ ઇત્યાદિ જો અભ્યન્તર શત્રુ હૈ ઉન કો દબાના, ઉનકા નામ હૈ ધર્મ યહ ચીજ ઐસી હૈ જો દુર્ગતિ મેં ગિરતે હુએ પ્રાણિયોં કો બચા લેતી હૈ । ઈસલિયે ઇસકા નામ હૈ ધર્મ । ઉન કારણોં કો કાર્ય મેં (ધર્મ મેં) ઉપયોગ કરને સે કારણ ભી ધર્મ કહા જાસકતા હૈ ઔર ઈસી લિયે એક પ્રકારકા ધર્મ દો પ્રકારકા ધર્મ, તીન, ચાર, પાંચ, છ, સાત, આઠ, નવ દશ, પ્રકારકા ધર્મ । ઐસે ભેદ સિદ્ધાન્તો મેં માને ગયે હૈ ।

સંસાર કી ઐસી કોઇ ભી ચીજ, નહીં જિસસે હૃદય શુદ્ધ હો, એવં પવિત્રતા હો કર્મો કા ક્ષય હો, આત્મા કા વિકાસ હો, વહ સબ ધર્મ કા કારણ હૈ । અત એવ વહ ધર્મ હૈં । દાન દેના, બ્રહ્મચર્ય પાલન કકના, દૂસરે કી સેવા કરના, અહિંસા ઔર સંયમ કા પાલન કરના, તપ તપના, ઈત્યાદિ ધર્મ હૈ । ક્ષમા કરના ધર્મ હૈ । શાસ્ત્રોં કા પઢના, સંસાર ત્યાગ કર સાધુ બનના, ઇશ્વર ઉપાસના કરના યહ

સબ ધર્મ હૈ । ક્યોંકિ ઈન કર્મો મે પુણ્ય-ધર્મ હોતા હૈ । આત્મ વિકાસ હોતા હૈ । જૈન ધર્મ કે તીર્થંકરોને ઈસ પ્રકાર ધર્મ કા પ્રતિપાદન કિયા હૈ । અહિંસા ધર્મ કે ઉપર ફિર કભી સમઝાઉંગા । ક્યોંકિ અભી આપકો આત્મ સ્વરૂપ બતલાના હૈ । ઈસલિયે વિષયાન્તર નહીં જાના ચાહિયે । આપ આત્મા કા સ્વરૂપ સુન લીજિયે

આત્મા કહો, જીવ કહો, ચેતન કહો યહ સબ એક હી ચીજ કા પર્યાય વાચી શબ્દ હૈ । આત્મા કા મૂલ સ્વરૂપ સચ્ચિદાનન્દમય હૈ । આત્મા અરૂપી હૈ । અભેદી હૈ અચ્છેદી હૈ । જૈસા કિ ઈશ્વર હૈ । લેકિન ઈશ્વર ઔર ઈસ આત્મા મે ઈતના હી અન્તર હૈ કિ ઈશ્વર નિર્લેપ હૈ, શુદ્ધ સ્વરૂપી હૈ । ઔર યહ આત્મા ઢકા હુઆ હૈ । આચ્છાદિત આવરણ સહિત હૈ । યહી કારણ હૈ કિ સંસાર મે પરિભ્રમણ કરતા હૈ । સુખ દુખો કા અનુભવ કરતા હૈ । ઈન આવરણો કો જૈન શાસ્ત્રકાર 'કર્મ" કહતે હૈ । ચૈતન્ય શક્તિ વાલે આત્મા ઉપર જડ એસે કર્મ લગે હુએ હૈ ઈસી કે કારણ યહ આત્મા નીચે રહતા હૈ । જૈસે કોઈ તુંબા હો, ઉસ તુંબે કા સ્વભાવ તો હૈ પાની મે તૈરને કા, પરંતુ ઉસકો મિટ્ટી ઔર કપડે કા લેપ કર ખુબ વજનદાર બના દિયા જાય તો વહી તુંબા તૈરને કે બજાય પાની મે ડુબ જાયગા । ઠીક યહી દશા ઈસ આત્મા કી હૈ ।

તબ યહ નિશ્ચિત હુઆ કિ આત્મા કે સાથ કર્મો કા બંધન રહા હૈ ઈસીલિયે આત્મા કો પરિભ્રમણ કરના પડતા

હૈ । જૈન ધર્મ કહતા હૈ કિ આત્મા ઔર કર્મ કા સંબંધ અનાદિ કાલ સે હૈ । ઔર આત્મા કે ઉપર રહી હુઈ રાગ દ્વેષ કી ચીકનાઈ કે કારણ સે હૈ અનાદિ કાલ સે આત્મા કે સાથ રાગ દ્વેષ રહા હુઆ હૈ । કિસી સમય આત્મા શુદ્ધ થી. ઔર બાદ મેં રાગ દ્વેષ સે વ્યાપ્ત હૂઇ । ઐસા નહીં કહ સકતે ક્યોં કિ ઐસા કહા જાય તો મુક્તાત્માઓં કો ભી રાગ દ્વેષ કી ચીકાસ લગને કી સંભવના રહેગી । અતઃ આત્મા ઔર ઉસ પર રાગ દ્વેષ કી ચિકાસ અનાદિ કાલ સે હૈ । ઔર ઇસી લીયે કર્મ કે આવરણ ઉસ પર લગતે રહતે હૈ ।

આત્મા કે ઉપર રાગ દ્વેષ કે આવરણ કૈસે લગે ? યહ ભી નહીં કહ સકતે । કોઇ નહીં કહ સકતા કિ ખાન મેં મટ્ટી ઔર સોના કબ મિલા હૈ । હૈ હી । મિલા હુઆ હી હૈ । હમેશા સે હૈ । લેકિન પ્રયોગોં દ્વારા સોના ઔર માટી અલગ કર શકતે હૈ ઇસી પ્રકાર આત્મા કે ઉપર લગે હુએ આવરણ (કર્મ–રાગ–દ્વેષ) અલગ કર સકતે હૈ । સોના ઔર માટી અલગ કરને પર સોના સોના રહ જાતા હૈ ઔર માટી માંટી રહ જાતી હૈ । ઈસી પ્રકાર કર્મ ઔર આત્મા અલગ હોને સે આત્મા અપને અસલી શુદ્ધ સ્વરૂપ મેં આ જાતી હૈ । ઔર કર્મ અલગ હો જાતે હૈ ।

ઈસ પર સેં યહ સિદ્ધ હોતા હૈ કિ આત્મા પહલે ઔર કર્મ પીછે, યહ ભી ઠીક નહીં હૈ, કર્મ પહલે ઔર આત્મ પીછે, ઐસા તો બોલ હી નહીં સકતે । ઐસા કહને સે તો, આત્મા કી ઉત્પત્તિ હો જાયગી । ઔર યદિ આત્મા

ઉત્પન્ન હોને વાલા હૈ તો ઉસકા નાશ ભી હોના ચાહિયે ।
ઇસલિયે આત્મા ઔર કર્મ દોનો અનાદિ સમ્બન્ધિત હૈ ।
ઔર વહ દુધ આર પાની કી તરહ સે ઓતપ્રોત હૈ ।

ઇસ પ્રકાર ગુરૂદેવ કે મુખારબિન્દ મે પ્રશ્નોત્તર કો
સરલતા સે સમઝ કર બારમ્બાર સાંજલિ નમસ્કાર કરતા
હુઆ અકબર ને કહા હે ગુરૂદેવ ? ઇતને દિન મેં આપકે
ચારિત્રમે હી મુગ્ધતા થી લેકિન આજ તો આપકી વિદ્વત્તા કે
પરિચય સે ભી મુગ્ધ હુઆ હૂ અબ આપ સે પ્રાર્થના હૈ કિ
મેરી આત્મા કા કલ્યાણ જિસ તરહ હો વૈસા સુગમતાકા
માર્ગ કૃપયા બતાઇયે ખાસ આત્મા કી ખોજ મે બહુત
દિનો સે લગા થા લેકિન આપકે જૈસા મહાત્મા કોઇ નહી
મિલા થા હે મહારાજ ? આપ સર્વ શાસ્ત્રતત્વજ્ઞ એવ આત્મ-
જ્ઞ હૈ આપસે કોઇ બાત છીપી હુઇ નહી હૈ અત કૃપયા
યહ બતાઇયે કિ મેરી જન્મ કુન્ડલી મે મીનરાશિ પર જો
શનિશ્ચર આયા હુઆ હૈ ઉનકા મુઝે ફલ ક્યા હોગા ? ઇસ
પર સૂરિજી ને ઉત્તર દિયા કિ પૃથ્વીપતે ? યહ ફલાફલ બતાને
કા કામ જ્યોતિષિ ગૃહસ્થીયો કા હૈ જિસકો અપની જીવિકા
ચલાની પડતી હૈ વે હી ઇસ બાતો કા વિશેષ ધ્યાન રખા
કરતે હૈ હમકો કેવલ મોક્ષ માર્ગ કે સાધન ભૂત જ્ઞાન કી
આકાંક્ષા રહતી હૈ ઔર તદર્થ હી હમ લોગ શ્રવણ મનન
ઔર પ્રવચન કિયા કરતે હૈ અકબર કે બારમ્બાર હઠાગ્રહ
કે પશ્ચાત્ સૂરિજી ને કહા હૈ આત્મજિજ્ઞાસો ? આપ કુંડલીસ્થ
ગ્રહો કી શંકા ન કરકે આત્મ સાધન ભૂત જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરને
કી કોશિશ કરે ક્યોકિ આત્મ જિજ્ઞાસુઓ કે લિયે ઇતર કી

ખોજ ઔર શંકા અકિંચિત્ કર (વ્યર્થ) હુઆ કરતી હૈ.

ઇધિર સૂર્યાસ્ત હોને જારહા હૈ. ગુરૂદેવ કે પ્રતિલેખન (પડિલેહન વિશેષ ક્રિયા) કા સમય ઉપસ્થિત હો રહા હૈ. સભા મે વિદ્વદ્‌ગોષ્ઠી કરતે હુએ પંડિત શાન્તિચન્દ્રજી તથા સમસ્ત સભાસદ ગુરૂદેવ ઔર બાદશાહ કે આને મે વિલમ્બ દેખતે હુએ તર્ક વિતર્ક મે મસ્ત હો બૈઠે હૈ. સભા કે બાહર દ્વારપાલોં કા મન વિહ્વલ હો રહા હૈ. કિ અભી તક અંદર સે કોઇ નહીં આ રહા હૈ ક્યા કારણ હૈ? શાયદ ફક્કડબાબાને પ્રભુવર બાદશાહ કો અપની ફક્કડાઇ દ્વારા કહી લેતો નહીં ગયા. ઇતને મે આગે સૂરિજી મહારાજ ઔર પીછે પીછે અકબર બાદશાહ કો સભા મંડપ મે આતે હુએ દેખ કર અપની અપની શંકા કો હઠાતે હુએ આનંદ મે મગ્ન હો ગયે.

અકબર સભા મે આકર યથોચિત સ્થાન પર સૂરિજી કો બૈઠા કર સ્વયં બૈઠતે હી કહને લગા કિ ઇન મહાત્મા-ઓંકી કૃપા સે મેરી રાજધાની પૂર્ણ પવિત્રમય હો ગઇ હૈ મૈ કઇએક દિનોં સે ઐસે ફકીરોં કી ખોજ મે થા પરંતુ મુકદ્દર (ભાગ્ય) સે આજ આપકે ચરણ રજ સે કૃતાર્થ હુઆ હૂં. મુઝે આશા હૈ કિ આપ મેરે પર દયા કરકે કુછ દિન ઠહરકર સન્માર્ગી બનાને કા કષ્ટ કરેંગે. અબુલફજલ કો ઉદ્દેશ કરકે અકબરને કહા કિ સૂરિજી કી વિદ્વત્તા નિસ્પૃહતા ઔર પવિત્રતા સે અનુમાન હોતા હૈ કી આપકે શિષ્ય વર્ગ ભી સકલ કલા સે પરિપૂર્ણ હોગે ઇતને મે અબુલફજલ બોલ ઉઠા હે ગરીબનવાજ ? આપકે શિષ્ય કી વકતૃત્વ કલા સે

માલુમ હોતા હૈ કિ આપકે ગુરૂજી બૃહસ્પતિ કે તુલ્ય હી હોગે વિશેષ પરિચય તો આપકો હો હી ગયા હોગા

તત્પશ્ચાત્ અકબર ને થાનસિંહ કો પૂછા કિ સૂરિજી કે કિતને શિષ્ય હોગે; ઉનમે મે સાથ કિતને હૈ જવાબ મે થાનસિંહ ને નિવેદન કિયા કિ હજૂર આપકે ૨૫૦૦ પચીસ સૌ શિષ્ય હૈ જિનમે એક શિષ્ય પટ્ટધર વિજય સેન સૂરિજી હૈ ઔર ૮ ઉપાધ્યાય ઔર ૧૬૦ પંડિત હૈ શેષ-વિનાપદવી કે મુની હૈ ઇનમે મે ઉપાધ્યાય શ્રી શાન્તિચન્દ્ર ગણી આદિ ૧૩ તો સામને દીખ રહે હૈ કિન્તુ સુના હૈ કિ કુલ ૭૮ સાથ હૈ ઉપસ્થિત શિષ્યોકા નામ તો ઉપાધ્યાયજી બતા શકતે હૈ ઇન બાત કો સુન કર ઉપાધ્યાય શ્રી શાન્તિચન્દ્ર ગણિ ને સભા મે ઉપસ્થિત શિષ્યો કે નામ કી આકાક્ષા કો પૂર્તિ કરકે અકબર કી શકા કો લકા ભેજ દી ઇસ પ્રકાર વિનોદ કે બાદ સૂરિજી ને ઉઠ કર જાને કી ઇચ્છા પ્રગટ કી, ઉસ પર બાદશાહ ને થાનસિંહ કો કહા કિ અપને શાહી બાજે કે સાથ ધૂમધામ પૂર્વક આપકો અપને સ્થાન પર પહુચા દો હુકમ હોતે હી સબ શાહી ફૌજ બાજે ઔર બડે બડે અકમર એવ અબુલફજલ કે સાથ થાનસિંહ ને સૂરિજી કો કર્ણરાજા કે મહલ મે પહુચા કર સબ સબ અપને અપને સ્થાન કી ઓર રવાના હો ગયે અબુલફજલને ભી દરબાર મે આકર અકબરકો સૂરિજી કે પહુચ જાને કી ખબર દેદી ।

ફિર રાત કો મહલ મે અકબર ઔર અબુલફજલ બૈઠ કર સૂરિજી કે સમ્બન્ધ મે અન્યોન્ય બાતચીત કરને લગે

ઉસ સમય બાદશાહ ને સૂરિજી સે ઇશ્વર ઔર ખુદા કે વિષય મે જો બાતેં કીથી વો કહ સુનાઇ ઔર કહા કિ સૂરિજી વાસ્તવિક તપસ્વી ઔર પૂરા ફકીર હૈ. ઇનકો દૂર દેશ સે આમંત્રણ ભેજ કર બુલાયા હૈ ઔર ઉન્હોંને અપને લિયે ઇતના કષ્ટ કિયા હૈ. તો જિસ તરહ સે યે મહાત્મા સંતુષ્ટ હોકર જાવે વૈસા હી કરના આપકા ફર્જ હૈ. ઇસ પર અબુલ-ફજલ બોલા કિ ગરીબપરવર? ઉસ દિન સભા મે મોદી કે મુખ સે સુના થા કિ કંચન કામિની કા સ્પર્શ ભી નહીં કરતે હૈ. તો કિસ ચીજ સે સંતુષ્ટ કરેગે હાં હો સકતા હૈ કિ પુસ્તક ભંડાર દેકર અપના ફર્જ અદા કર દેગે. ક્યોંકિ વહ જ્ઞાન કે સાધન ભૂત હોને સે ઇન્હોં કે વિશેષ ઉપયોગી હી હોગા. બાદશાહ ને ઇસ બાત કા અનુમોદન કરતે હુએ કહા કિ વહ કૈસે ત્યાગી હૈ ઇસ વિષય મે કલ ઔર પરીક્ષા કરેંગે. ઇતના કહ અપને અપને અપને આરામ રૂમ મેં ચલે ગયે.

દૂસરે દિન અકબરને સૂરિજી કે સાથ ધર્મ ચર્ચા કરના પ્રારમ્ભ કિયા. ઇસ પર સૂરિજી ને કહા હે સૌમ્ય? ધર્મ કે અનેક માર્ગ હૈ સૈને આપકો બતલા દિયા હૈ કિન્તુ સબસે ઉત્તમ ધર્મ અહિંસા હી હૈ અહિંસા કો પાલને મે સબ કા સમાવેશ હોજાતા હૈ સબ પાપોં મે પાપ હિંસા હી હૈ જીવોં કો મારને વાલા, મારને મે સલાહ દેને વાલા, શસ્ત્ર સે મરે હુએ જીવોં કે અવયવોં કો પૃથક પૃથક કરને વાલા માંસ ખરીદને વાલા, બેચને વાલા, સંભાલને વાલા. પકાને વાલા, ઔર ખાને વાલા યે સબ હિંસક કહલાતે હૈ શશુઓં

કી હિંસા મે ઉનકે શરીરસ્થ રોમ તુલ્ય હજાર વર્ષ પશુઘાતક કો નરક મે જાકર અસહ્ય દુ ખ ભોગના પડતા હૈ જો અપને સુખ કી ઇચ્છા મે જીવો કો મારતા હૈ વહ જીતા હુઆ મૃતપ્રાય હી હૈ ક્યોકિ ઉસકો ભી સુખ નહીં મિલતા ।

ઇતની દુખ કી બાત હૈ કિ જબ ખુદ કે પાલે હુએ પશુ કો જીવ્હા કે લાલચ સે હનન કર દેતે હૈ ઉનસે મહા-પાપી દૂસરા કૌન હોગા? જો પશુ સેવક કે દિયે બિના દાના ચારા નહીં ખાતા સેવક કે બાહર જાને પર ક્યા ક્યા કરતા હૈ ઔર ઉસકે આને મે ખુશ હોજાતા હૈ ઉસ બેચારે પશુ કો ભી અપને હાથ સે માર ડાલતે હૈ ખેદ, ઉનસે નિર્દયી ઔર કઠોર હૃદય પુરૂષ કૌન હૈ? અર્થાત્ કોઇ નહી

સૂરિજી કી બાતે સુન કર બાદશાહ ને પ્રશ્ન કિયા કિ ફલ ફુલ કદ ઔર પૌધે મે ભી જીવ હૈ ફિર ખાને વાલે કો પાપ ક્યો નહી હોતા? ઉત્તર મે આપને કહા જીવ અપને પુણ્યાનુસાર જૈસે અધિકાધિક પદવી કો પ્રાપ્ત કરતે હૈ વૈસે અધિક પુણ્યવાન ગિને જાતે હૈ ઇસી કારણ સે જો એકેન્દ્રિય સે દ્વીન્દ્રિય દ્વીન્દ્રિય મે ત્રીન્દ્રિય ઔર ત્રીન્દ્રિય મે ચતુરિન્દ્રિય ઇસ તરહ સર્વોત્તમ જીવ પચેન્દ્રિય સમઝના ચાહિયે ઔર પચેન્દ્રિય મે ભી ન્યૂનાધિક પુણ્ય વાલે હૈ અર્થાત્ તિર્યક્ પચેન્દ્રિ બકરા ગૌ ભેસ ઉટ આદિ મે હાથી અધિક પુન્ય-વાન હૈ ઔર મનુન્ય વર્ગ મે ભી રાજા મન્ડલાધીશ ચક્રવર્તી ઔર યોગી અધિક પુણ્યવાન હોને મે અવધ્ય ગિને જાતે હૈ

ક્યોંકિ સંગ્રામ મે યદિ રાજા પકડા જાતા હૈ તો મારા નહીં જાતા. ઇસસે યહ સિદ્ધ હુઆ કિ એકેન્દ્રિ કી અપેક્ષા દ્વીન્દ્રિય કો મારને મે અધિક પાપ હોતા હૈ એવં અધિક અધિક પુન્યવાન કો મારને સે અધિક પાપ લગતા હૈં. ઇસિ-લિયે જહાં તક એકેન્દ્રિય સે નિર્વાહ હો સકે વહાં તક પંચેન્દ્રિય જીવ કા મારના સર્વથા અયોગ્ય હૈ । યદ્યપિ એકે-ન્દ્રિય જીવકા મારના ભી પાપ બન્ધ કા કારણ હી હૈ કિન્તુ કોઇ ઉપાયાન્તર ન રહને સે ગૃહસ્થોં કો વહ કાર્ય અગત્યા કરના હી પડતા હૈ અતએવ કિતને હી ભવ્ય જીવ ઇસિ પાપ કે ભય સે ધન ધાન્ય રાજપાટ પુત્ર કલત્ર વગેરહ છોડકર સાધુ હી બન જાતે હૈ. ઔર અપને જીવન પર્યન્ત અગ્નિ આદિ કો ભી નહીં છૂતે તથા ભીક્ષા માત્ર સે ઉદર પોષણ કર લેતે હૈ ગૃહસ્થ ભી જો અગત્યા એકેન્દ્રિય કા નાશ કરતે હૈ ઉસ પાપ કે પરિહાર કે લિયે સાધુઓં કી સેવા દાન ધર્મ ઔર દોનો સંધ્યા આદિ પુણ્યકૃત્ય જન્મ ભર કિયા કરતે હૈ. મોક્ષમાત્ર જીવી સાધુઓં કે ઉપર આરમ્ભ કા દોષ નહીં હોતા હૈ. ક્યોંકિ ગૃહસ્થ લોગ અપને નિમિત્ત હી આહાર બનાતે હૈ.

ક્ષત્રિયોં કે લિયે હિંસા ધર્મકારક કહી જાતિ હૈ. કિન્તુ ક્ષત્રિયોં કા ધર્મ શસ્ત્રવાન શત્રુ કે સન્મુખ હોને કે લિયે હૈ. કિન્તુ વહ ભી યોગ્ય ઔર શસ્ત્રયુક્ત એવં નીતિપૂર્વક નિષ્ક-પટ હોકર તથા ઇતના હી નહીં કિન્તુ ઉત્તમ વંશી વીર રાજા કે સાથ હી કરના ચાહિયે. પરંતુ આજકલ નિરપરાધી જીવોં કો મારને મે હીં અપના ધર્મ સમઝતે હૈ લેકિન

વાસ્તવિક યહ બિલ્કુલ અનર્થકારક હૈ રાજા વિચક્ષણ ક્ષત્રિય
હોકર ભી હિંસા કો દેખ કર ડર ગયા કિતને હી મૂર્ખ
ગવાર તો હિંસા કરને મે ભી બડી બહાદુરી માનતે હૈ
ઔર કહતે હૈ કિ હિંસા કરને મે હિંસકોકી સખ્યા બઢતી
હૈ જિસને યુદ્ધાદિ કાર્ય મે વિશેષ વિજય હોને કી સંભા
વના હૈ કિન્તુ ઉન લોગો કી યહ કલ્પના નિર્મૂલ હૈ ક્યોંકિ
દેખિયે રાજા વિચક્ષણ ઔર પ્રાચીન બર્હિશને યદિ હિંસા કા
ત્યાગ કર ઔર હિંસા કર્મ કી નિંદા ભી કી તો ઉનકા રાજ્ય
ભ્રષ્ટ હો ગયા? અથવા વે લોગ લડાઈ મે અશક્ત હો
ગયે? યા વે શત્રુ સે હાર ગયે હૈ? નહીં। ઔર યથેષ્ટ માસ
ખાને વાલે ક્યા વિજયી હુએ? નહીં।

એક યહ ભી વિચાર કરને કી બાત હૈ કિ એક પક્ષી
કો મારને વાલા એક જીવકા હિંસક નહીં હૈ કિન્તુ અનેક
જીવો કા હિંસક હૈ ક્યોંકિ જિસ પક્ષી કી મૃત્યુ હુઈ હૈ
યદિ વહ માં જનનિ હૈ ઔર ઉસકે છોટે છોટે બચ્ચે હૈ તો
વે માતા કે મરજાને સે ક્યા જીતા રહ સકતે હૈ? કભી
નહીં ઔર એક સોચને કી બાત હૈ કિ ખુદા દુનિયા કા
પિતા હૈ। જબ દુનિયા કે સભી જીવ પશુ પક્ષી આદિ
પ્રાણિયો કા વહ પિતા હુઆ તો ફિર વહ ખુદા અપને કિસી
બચ્ચે કે મારને મે ખુશી કિસ તરહ હોગા? અગર હોતા હો
તો ઉસે પિતા કહના ઉચિત નહીં હૈ। ઇસીલિયે ખાસ કર
કે હમારે મુસલમાન ભાઇ। હિંસા કે તે હૈ કિતના અત્યાચાર
કરતે હૈ?

અહિંસા હી સમસ્ત અભીષ્ટ વસ્તુઓં કો દેને વાલી હૈ. પ્રાણિયોં કે વધબંધ આદિ કલેશોં કો કરના જો નહીં ચાહતા હૈ વહ સબ કા શુભેચ્છુ અત્યન્ત સુખ રૂપ સ્વર્ગ અથવા મોક્ષ કો પ્રાપ્ત હોતા હૈ. એવં જો પુરૂષ ડાંસ મશકાદિ સૂક્ષ્મ અથવા બડે જીવોં કો નહીં મારતા હૈ વહ અભિલષિત પદાર્થ કો પોતા હૈ ઔર જો કરના ચાહેં વહ કર શક્તા હૈ। અહિંસાવાદી પ્રતાપી પુરૂષ જિસ ચીજ કા વિચાર કરેં વહ ચીજ અનાયાસ એવં તુરન્ત હી મિલ જાતી હૈ।

જો પુરૂષ સબ પ્રાણિયોં મે અપની આત્મા કે સમાન વર્તાવ કરતા હૈ વહી પન્ડિત ઔર નેત્ર વાલા હૈ ગૌ ભૈંસ બકરી વગેરહ ઔર અન્ડજ અર્થાત્ સબ પ્રકારકે પક્ષી ઉદ્ભિજ્જ યાને વનસ્પતિ ઔર સ્વેદજ યાને ખટમલ મચ્છર ડાંસ જુંઆ લીખ વગેરહ સમસ્ત જન્તુઓ કી જો મનુષ્ય હિંસા નહીં કરતે હૈ વેહી શુદ્ધાત્મા ઔર દયા પરાયણ સર્વો-ત્તમ હૈ બહુત સે સાધુજન અપને જીવન કી મૂર્ચ્છા મોહ છોડકર નિજ માંસ કે દ્વારા દૂસરોં કે માંસ કી રક્ષા કર કે ઉત્તમ ગતિ કો પ્રાપ્ત હુએ હૈ અહિંસા સબ પ્રાણિયોં કી હિત કરને વાલી માતા કે સમાન હૈ ઔર અહિંસા હી સંસાર રૂપ મરુ દેશમે અમૃત કી નાલી કે તુલ્ય હૈ. તથા દુઃખરૂપ દાવાનલ કો શાન્ત કરને કે લિયે વર્ષાકાલ કી મેઘ પંક્તિ કે સમાન હૈ એવં ભવ ભ્રમણ રૂપ મહા રોગ સે દુઃખી જીવોં કે લિયે પરમ ઔષધિ કી તરહ હૈ. અહિંસા સમસ્ત વ્રતોં મે ભી મુકુટ કે સમાન હૈં અતએવ હે મહી-

પતે ? આપ ભી સર્વ સુખ જનની અહિંસા કો સ્વીકાર કરતે હુએ પ્રજા મે ભી જીવો કી રક્ષા કરવાતે હુએ અહિંસામય રાજ્ય કી નીતિ મે પાલન કરે ઔર આપકે દિલ મે કોઈ ભી શંકા હો તો પૂછ કર નિવૃત્તિ કર દીજિયે.

ઔર જૈન ધર્મ મે દયા કો પ્રધાન પદ દિયા ગયા હૈ। સબ ધર્મ ઈસી કો અવલંબન કરતે હૈ। દાન, શીલ, તપ ભાવ પરોપકાર ઇત્યાદિ શુભ ક્રિયાયે હોતી હૈ ઉન સબકા મૂલ દયા હૈ। જૈન ધર્મ મે કહા હૈ કિ **"ધમ્મસ્સ જણણી દયા"** ધર્મ કી માતા દયા હૈ। દયા કે ઉપર હી સબ કી દારમદાર હૈ। લેકિન દયા કે સ્વરૂપ કો સમઝના ચાહિયે લોગ દયા દયા પુકારતે હૈ। પરંતુ દયા કયા ચીજ હૈ, અભી સમઝે હી નહીં।

અહિંસા ઔર દયા મે બહુત અન્તર હૈ। કિસી જીવ કો તકલીફ નહીં દેના, મારના નહીં સતાના નહીં, ઉસકે દિલ મે ચોટ પહુંચાના નહીં યહ અહિંસા હૈ। લેકિન ઇસ અહિંસા કા પાલન કૌન કર સકેગા ? જિસકે હૃદય મે દયા હોગી વહી ? ઇસલિયે દયા, યહ અન્તઃકરણ કે ભાવો નામ હૈ। દુ:ખી કો દેખકર કે અપને હૃદય મે દર્દ હોના યહ દયા હૈ। અથવા મેરે ઇન શબ્દો પર દૂસરે કો દુ:ખ હોગા ઐસા બિચાર હોના ઉસીકા નામ દયા હૈ।

દૂસરી બાત યહ હૈ કિ ઇસમે બી મુખ્ય કરકે નિર-પરાધી જીવો કી હિંસા કા ત્યાગ બતાયા હૈ। ઇસલિયે યહ નહીં સમઝના ચાહિયે કે બિચ્છુ, સાપ, શેર, ખટમલ જૂ

આદિ જીવ હમારે અપરાધી હૈ ઔર અપરાધી સમઝ કર કે ઉસકો માર દિયા જાય। ખરી બાત યહ હૈ કિ સંસાર મેં કોઇ ભી જીવ મનુષ્ય કા અપરાધી નહીં। સાંપ, બિચ્છૂ, શેર આદિ જાનવર તો ખુદ હી મનુષ્ય સે ઇતને ડરતે હૈ કિ વે મનુષ્ય સે છિપ કર હી રહના ચાહતે હૈ જહાં જહાં મનુષ્યોં કી આબાદી હોતી હૈ વહાં વહાં સે વે દૂર હી ચલે જાતે હૈ। ઔર જબતક વે કિસી દબાવ મેં, ભય મેં, આફત મેં, નહીં આતે અથવા વે ઘવરાતે નહીં, તબ તક મનુષ્ય પર કભી હમલા નહીં કરતે। ઉન બિચારે નિર્દોષ જીવોં કો અપરાધી સમઝ કર ઉનકી જાન લેના, મનુષ્ય કા ભયંકર અત્યાચાર હૈ। ગુન્હા હૈ। ઇસ ગુન્હા કી સજા, મનુષ્ય લોગ અનેક પ્રકાર કી બિમારિયાં ભૂકમ્પ, જલપ્રલય, આગ આદિ કે દ્વારા પાતે હૈં। જો મનુષ્ય શુદ્ધ અહિંસા કા; શુદ્ધ મનસે દયા કા પાલન કરતે હૈ; ઉસકો કોઇ જીવ તકલીફ નહીં દેતા। ઇસલિયે નિરપરાધી વિશેષણકા દુરૂપયોગ નહીં કરના ચાહિયે।

નિરપરાધી વિશેષણ દેને કા તાત્પર્ય યહ હૈ કિ માનો કોઇ મજિસ્ટ્રેટ હૈ ઔર એક ખૂન કા ગુન્હેગાર ઉસકે સામને આયા। કાનૂન કી દૃષ્ટિ સે ઉસકો ફાંસીકી સજા કરની હૈ। ઉસ સમય ઉસ અપરાધી કો દંડ કરના, સજા કરના, ઉસ મજિસ્ટ્રેટ કે લિયે વાજીબ હૈ। ઇસી પ્રકાર કોઇ દુષ્ટ આદમી કિસી બહન બેટી કે ઉપર અત્યાચાર કરતા હૈ। ચોરી કરતા હૈ। તો ઉસ સમય વહ અપરાધી સમઝા જાયગા। ઔર

ઉસકે અપરાધ કો સજા કરના ગૃહસ્થ કે લિયે અનુચિત નહી
સમઝા જાયગા। ઇસલિયે હર એક પ્રાણી પર દયા રખના
પરમ કર્તવ્ય હૈ ચૂંકિ અહિંસા પાલન કરને વાલા બડા ભધ્ય-
વાન હોતા હૈ ઔર અહિંસવાદી કી આજ્ઞા જનતા સહર્ષ
સ્વીકાર કરતી હૈ સૌમ્યાકૃતિ સે સમ્પન્ન એવ પરમ ત્યાગી
બનતા હૈ યશ ચારો દિશાઓ મે વ્યાપ્ત હો જાતા હૈ।
ચિરંજીવી તથા આરોગ્યશાલી બનતા હૈ। જો સબ જીવો કે
ઉપર દયા કરતા હૈ વહી સચ્ચા ધર્મી કહા જાતા હૈ। ઔર
ધર્મી મનુષ્ય અવશ્ય સદ્ગતિ કા પાત્ર બન જાતા હૈ। ઔર
ઉસકો હમેશા સુખ ઔર સમ્પદા અનાયાસ હી મિલ જાતિ
હૈ। ઇસલિયે હે રાજન્? સર્વ પ્રકાર સે દયા કા પાલન કરના
અપના પરમ પવિત્ર કર્તવ્ય સમઝો। ઇસી મેં તુમ્હારા
કલ્યાણ હૈ।

નૃગિજી કા માર્મિક ઉપદેશ દત્તચિત્ત સે શ્રવણ કર
સકરાર સવિનય કહને લગા હે ગુરુદેવ? મૈને ઐસા નહી
જાના થા કિ આપ ઐસે દયાનિધિ એવ બાલવત્સલ હૈ આપને
જૈસે પરોપકાર ભાવ સ્પષ્ટ રૂપ સે પ્રગટ કિયા હૈ તથા અમૂલ્ય
સદુપયોગ કિયા હૈ ઇસકે લિયે મૈં ઇસી જીવન મેં હી નહી
અપિતુ જન્માન્તર મેં ભી આભારી રહુંગા ઇતને દિન મૈં વાસ્ત-
વિક અહિંસા સે વાકિફ નહી થા આજ આપકી કૃપા સે પૂર્ણ
પરિચય હુઆ હૈ ઔર હોને કી આશા હૈ જિસસે મેરા
ભવિષ્ય સુધર જાયગા અન્તમેં આપસે પુનઃ અર્જ હૈ કિ
સદા કૃપા કિયા કરે ઔર મેરી બનિતસભા મેં જ્ઞાન કા સદુ-
પદેશ દેકર કૃતાર્થ કરેં, ઔર એક વિનતી હૈ કિ આપ મેરે

મેરે લિયે તકલીફ ઉઠાકર દૂર દેશ સે પધારે હૈ ઇસકે બદલે મે મૈં જો કુછ દેના ચાહતા હૂં ઉસે સ્વીકાર કરેં.।

આપકે કથનાનુસાર મેરી લક્ષ્મી યદ્યપિ આપકે ઉપયોગ મેં નહીં આતી ક્યોંકિ આપ અપને શરીર પર ભી મૂર્ચ્છા નહીં રખતે તો લક્ષ્મીકા તો કહના હી ક્યા? ફિર ભી નિવેદન હૈ કિ મેરે આગ્રહ સે આપકે ઉપયોગી પુસ્તક ભંડાર લેલેવેં.

યહ પુસ્તક ભંડાર ફતેહપુર શિકરી પર પદ્મસુન્દર નામક નાગપુરીય તપગચ્છીય એક જૈન યતિકા થા ઉસકા અંતકાલ હોજાને પર પ્રેમ કે નાતે દરબાર મે મંગવા લિયા. ઔર ઉસી સમય વિચાર કર લિયા થા કિ જબ કોઇ સુયોગ્ય વિદ્વાન મહાત્મા મિલેગેં તબ ઉન્હે ભેટ કર દૂંગા. ઇસ ભંડાર મે પુસ્તક કે સિવાય કુછ નહીં હૈ સિર્ફ ભાગવત પુરાણ રામાયણઆદિ શૈવ શાસ્ત્ર ન્યાય વ્યાકરણ સાહિત્ય વેદાન્ત સાંખ્ય મીમાંસા છંદ અલંકાર જૈનાગમ ઔર નાનાદેશીય ઇતિહાસ આદિ અનેક ગ્રન્થ હૈ. ઇસ ભંડાર કે યોગ્ય પાત્ર ન દેખને કે કારણ મૈને કિસી કો દેના ઉચિત ન સમઝા કિન્તુ આજ મેરે ભાગ્યવશ આપ જૈસે સુવિહિત મહાત્માઓં કા આગમન હોગયા ઇસલિયે આપકો સુપૂર્દ કર મેરે શિર કા ભાર હલકા કર રહા હૂં ઇતના કહને કે બાદ ખાનખાના નામકે અફસર દ્વારા પુસ્તકો કી મંજૂષા (પેટીયેં) સામને મંગવા કર આપકો ભેટ કર દી.

સૂરિજી ને ઉસે અસ્વીકાર કરતે હુએ કહા કિ આવશ્યકતાનુસાર પુસ્તકેં હમારે પાસ હૈ. ફિર લેકર ઉસકી

આશાતના કયો કરે આત્મ સાધન મે મુખ્ય સહાયક હોને કે કારણ પુસ્તકો કા રખના આવશ્યક હોને પર ભી જરૂરત મે અધિક રખના મમત્વ કે હેતુ પરિગ્રહ મૂર્ચ્છા રૂપ હી હોજાતા હૈ ઇતને મે અબુલફજલ સૂરિજી મે કહને લગા હે મહારાજ ? યદિ આપ ઇસકો ભી સ્વીકાર ન કરેંગે તો હમ લોગો કી આત્મા અત્યન્ત દુખમય હોજાયેગી તો ફિર આપકી અહિંસા કૈસે રહેગી ? અકબર ઔર અબુલફજલ કે અત્યાગ્રહ મે બાધ્ય હોકર સૂરિજી ને પુસ્તકો કો સ્વીકાર કરકે "અકબરીય ભાંડાગાર" કે નામ સે આગરા મે શ્રી સંઘ કો સુપૂર્દ કર દી।

સૂરિજી કે પાસ અકબર બાદશાહ તથા અબુલફજલ આદિ વિનોદકી બાતે કરતે થે। ઇતને મે બીરબલ ને પૂછા કિ મહારાજ ? શંકર સગુણ હૈ ? સૂરિજી ને કહા કિ હાં સગુણ હૈ। ઉસને કહા કિ મૈં તો શંકર કો નિર્ગુણી માનતા હૂં। ગુરૂજીને કહા નહી। કદાપિ નહી। મૈં પૂછતા હૂં કિ શંકરકો આપ ઈશ્વર માનતે હૈં ? બીરબલ બોલા હાં। સૂરીજી ને કહા ઈશ્વર જ્ઞાની યા અજ્ઞાની ? બીરબલ ને કહા ઈશ્વર જ્ઞાની હૈ. સૂરિજી બોલે જ્ઞાની કિસકો કહતે હૈં। બીરબલ ને કહા કિ જ્ઞાન વાલોંકો। સૂરિજી ને કહા કિ જ્ઞાન ગુણ હૈ કિ નહી ? ઉસને કહા કિ જ્ઞાન ગુણ હૈ। સૂરિજી ને કહા જ્ઞાન ગુણ હૈ ? બીરબલને કહા કિ હાં, જ્ઞાન ગુણ હૈ। ગુરૂજીને કહા કિ જબ આપ જ્ઞાનકો ગુણ માનતે હૈં તબ શંકર ભી જ્ઞાન ગુણી હૈ। ઇસલિયે શંકર સગુણ હો ગયા। ઇસ પર બીરબલ બોલા કિ મહારાજ ! આપને તો અદ્ભુત રીતિ [illegible]

સુન્દર રીતિ સે સ્પષ્ટ રૂપ સે સમઝા દિયા. ઔર મૈં ભી સમઝ ગયા। આપકી અલૌકિક વિદ્વત્તા પર બડા આનંદ આ રહા હૈ। લેકિન ફિર કભી સમય પાકર આપસે બાતચીત કરકે અપને કો ધન્ય સમઝૂંગા। ઈતની બાતે કર સબ સભા વિસર્જન હો ગઈ.

ચાતુર્માસ કા આસન્ન સમય દેખ કર સૂરિજી ને બાદશાહ કો સંકેત કરકે આગરા તરફ વિહાર કર દિયા આગરાં બાદશાહ કી મુખ્ય રાજધાની થી વહાં કી જનતા કી અનન્ય ભક્તિ સે વિવશ હોકર સં. ૧૬૩૯ કા ચાતુર્માસ આપને આગરા મે ઠાન લિયા. વહાં કે નાગરિક જીવેં કી ભાવના કો અપને ઉપદેશ પ્રસાદદ્વારા અક્ષરશઃ પરિવર્તન કરતે હુએ આપને અહિંસા દેવી કી સ્થાપના કરકે ચાતુર્માસ ઉઠતે હી કુશાવર્ત દેશસ્થ શૌર્યપુર મે અધિષ્ઠિત શ્રી નેમીશ્વર ભગવાન કી દીદક્ષા સે વહાં વર પધાર કર પિપાસિત ચક્ષુઓં કો તૃપ્ત કરતે હુએ વાપિસ આગરા પધારને પર ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ પ્રાસાદ કી ધામધૂમ પૂર્વક પ્રતિષ્ઠા કી. ઈતને મે અકબર બાદશાહ કા રાજદૂત આપકો બુલાને કે લિયે આકર પ્રાર્થના કરને લગા. હે વિશ્વ રક્ષક? આપકે લિયે બાદશાહ બહુત લાલાયિત હૈ આપકી દૈનિક ચર્ચા કિથે વિના ચૈન નહીં પડતી. ઇતને દિન ચાતુર્માસ કી વજહ અગત્યા સમય બિતાયા હૈ અબ પ્રાર્થના કી હૈ કિ એક બાર ઔર કૃપા કરકે પધાર જાવેં. અતઃ હે ભક્ત પ્રિય? આપ વહાં પધારને કે બાદ અન્યત્ર પધારેં. ભૂપાલ કો સન્માર્ગ મે લાને મે સારી પ્રજા અપને આપ સુધર જાયગી. એક ભૂપાલ કો કાબૂ

મે લાને મે અનેક જનતા સ્વત કાબૂ મે આજાતી હૈ દુરા-
ચારી એવ દુરાગ્રહી જન ભી શાસક કી સામ દામ દંડ
ઔર ભેદરૂપી નીતિ મે વિવશ વશ મે આ જાતે હૈ આપકી
દયા સુનકર કૈદી લોગ પુકાર રહે હૈ કિ એક વાર વો મહાત્મા
ઔર આજાતા તો હમ લોગ ભી કેદખાને મે છુટકારા પા
જાતે અતએવ હે પરોપકારિન્? આપ અવશ્ય પધારે

સર્વજીવોપકારી શ્રી હીરવિજયસૂરિ મહારાજ ને સબ
બાતે સુન કર પ્રત્યેક પશુપક્ષીઆદિ જીવો કો મુક્ત કરવાને
કે મન હી મન સંકલ્પ કરતે હુએ ઉસી દૂત કો અપને
આને કા દિવસ કહ કર આગે ભેજ દિયા

ફતહપુર મે દૂત કે મુખ સે સૂરિ મહારાજ કે આને
કી નિશ્ચિત ખબર સુનકર અકબર અબુલફજલ થાનસિંહ
ઔર કર્મચારી આદિ સબ કહી પશુ પક્ષી અપને અપને
મનોરથ રથ કો બઢાતે હુએ ગુરૂદેવ કે આને કે દિન કી
પ્રતીક્ષા કરને લગે

કુછ સમય વ્યતીત હોને પર ફતેહપુર સીકરી કે પાસ
આએ હુએ સૂરિજી કી ખબર પાતે હી બડે સમારોહસે ઉન્હે
શાહી મહલ મે લાકર વિશ્રામ કે લિયે યોગ્ય સ્થાન પર બૈઠા
કરકે અકબર અપને મહલમે ચલા ગયા બાદ મે જનતા
ભી તિતર બિતર હો ગઇ ।

અકબર કો દૂસરે દિન સૂરિજી આમ જનતા કે સમક્ષ
ધર્મોપદેશ દેને લગે જિસમે કિતને હી ભવ્ય જીવ પરમાત્મા
કે સ્વરૂપ કો સમઝ કરકે અપેય અભક્ષ્ય મદિરા માસ ઔર

કુવ્યસનોં કો છોડ કરકે સન્માર્ગ ગામી હોતે હુએ સૂરિજી કો ગુરૂ તુલ્ય માનને લગે. અકબર કે ભી હૃદય મે ઇસ ઉપદેશ કા ગહરા અસર પડા. જિસકા ફલસ્વરૂપ યહ હુઆ કિ અકબર કા પાષાણવત્ કઠોર હૃદય ભી મોમ કી તરહ કોમલ બન ગયા.

એક સમય બાદશાહ ને સૂરિજી સે કહા કિ ગુરૂદેવ? આપને જો કષ્ટ કિયા હૈ ઉસકે લિયે મેરે દિલ મે હમદર્દ હૈ જિસકી નિવૃત્તિ તભી હોસકતી હૈ જબકિ આપ હમ સે કુછ લે લેવેં. ઉત્તર મે સૂરિજી ને કહા શાહંશાહ? યદિ આપકી બિમારી મુઝે દેને સે હી હટ જાતી હૈ તો મેરે આત્મ કલ્યાણ મે સહાયક ચીજેં દેકર આપ કૃત કૃત્ય હોજાઇયે. વે ચીજેં યે હૈ કિ—

આપકે જૈલખાને મે કિતને હી વર્ષો સે જો કૈદી પડે હુએ સડ રહે હૈ ઉન અભાગે પર દયા કરકે છોડ દીજિયે. જો બિચારે નિર્દોષ પક્ષી પિંજડે મે બન્દ કિયે હુએ હૈ ઉન્હે નિકાલ કર સ્વચ્છંદચારી બના દીજિયેં આપકે શાહર કે પાસ ડાબર નામકા ૧૨ કોશ કા લમ્બા ચૌડા તાલાબ હૈ ઉસમે હજારોં જાલેં તથા વંસીયેં રોજાના ડાલી જાતી હૈ ઉનકો સર્વદા કે લિયે બન્દ કર દીજિયે ઔર હમારે પર્યૂષણોં કે પવિત્ર દિનોં મેં આપકે સારે રાજ્ય મે કોઇ ભી મનુષ્ય કિસી ભી જીવ કી હિંસા ન કરેં. ઐસા ફરમાન કી ઉદ્‌ઘોષણા કર દીજિયે.

ઇતની બાતેં સુનકર બાદશાહ ને કહા મહારાજ?

આપને અપને લિયે તો કુછ નહી કહા ઉત્તર મે સૂરિજી ને કહા કિ મસાર મે પ્રાણી માત્ર કો મૈ અપની આત્મા કે સમાન હી સમઝતા હૂં અતએવ ઉનકે હિત કે લિયે જો કુછ કિયા જાયગા વહ મેરે હી હિત કે લિયે હોગા

ઇસ પર અકબર ને સૂરિજી કે સમક્ષ હી જૈલ મે મે કેદિયો કો અભયદાન દેકરે નિકાલ દિયે પિંજડે મે મે પક્ષિઓ કો નિકાલ કર ગગનમાર્ગી બના દિયે એવ ડીબર તાલાબ મે જાલે તથા વ ગિયે ડાલને કી સખ્ત મના કરદી ઔર પર્યૂષણો કે અતિરિકત ૪ દિન અધિક મિલા કર ૧૨ દિન અહિંસા પલાને કા હુકમ નિકાલ દિયા ઉન હુકમો કે ફરમાન નિમ્ન પ્રકાર કે હૈ પહલે સૂબા ગુજરાત દૂસરા સૂબા માલવા તીસરા સૂબા અજમેર ચૌથા દિલ્લી ઔર ફતેહપુર પાચવા લાહોર ઔર મુલતાન કે ગવર્નર કો લિખ કર ભેજા કિ અપને અપને સમસ્ત ક્ષેત્ર મે કોઇ ભા મનુષ્ય ભી ૬ ૧૦ સે લગા કર ભા શુ ૬ તક અર્થાત્ ૧૨ દિન જીવ હિંસા ન કરે યહ અમ્લ હમેશા કે લિયે કાયમ સમઝાના ઇસ પ્રકાર ફરમાન લિખ કર અકબરને સૂરિજી કો ભી એક એક પ્રતિ ભેટ કરદી ઇસ ફરમાનકા ફલ સ્વરૂપ આજ ભી માલવે કી ધારે રિસાયત મે ઇસ નિયમ કા પાલન કિયા જાતા હૈ. ફરમાન કી નકલ ઇસ પ્રકાર હૈ

ઇશ્વર કે નામ મે ઇશ્વર બડા હૈ

મહારાજાધિરાજ જલાલુદ્દિન અકબર બાદશાહ

ગાંજીકા ફેરમાન નં. ૧.

માલવા લાહોર દિલ્હી મુલતાન અજમેર આદિ કે મુત્સદ્દિયોં કો વિદિત હો કિ હમારી કુલ ઈચ્છાએ ઈસી બાત કે લિયે હૈ કિ સુભાચરણ કિયે જાય ઔર હમારા શ્રેષ્ઠ મનોરથ એક હી અભિપ્રાય અપની પ્રજા કે મન કો પ્રસન્ન કરને ઔર ઉન્હેં આકર્ષક કરને કે લિયે સદૈવ તત્પર હૈ.

ઈસ કારણ જબ કભી હમ કિસી મત વા ધર્મ કે ઐસે પુરૂષોં કા જિક્ર સુનતે હૈ જો અપના જીવન પવિત્રતા વ્યતીત કરતે હૈ અપને સમય કો આત્મધ્યાન મે લગાતે હૈ ઔર જો કેવલ ઈશ્વર કે ચિન્તવન મે લગે રહતે હૈ તો હમ ઉનકે પૂજા કી બાહ્ય રીતિ નહીં દેખતે હૈ કેવલ ઉનકે ચિત્ત કે અભિપ્રાય કો વિચાર કર ઉનકી સંગતિ કે લિયે હમેં તીવ્ર અનુરાગ હોતા હૈ ઔર ઐસે કામ કરને કી ઈચ્છા હોતી હૈં જો કિ ઈશ્વર કો પસંદ હો. ઈસ કારણ જૈનાચાર્ય હરિભજ સૂર્ય (હીરવિજયસૂરિ) ઔર ઉનકે શિષ્ય જો ગુજરાત મે રહતે હૈ ઔર હાલ હી મે યહાં આયે હૈ ઉનકે ઉગ્રતપ ઔર અસાધારણ પવિત્રતા કા વર્ણન સુનકર હમને ઉનકો દરબાર મેં હાજિર હોનેકા હુકમ દિયા. ઔર વે આદર કે સ્થાન કો ચુમને કી આજ્ઞા પાને સમ્માનિત હૂએ આપ અપને દેશ જાને કે લિયે વિદા હોને કે સમય નિમ્ન લિખિત પ્રાર્થના કી કિ યદિ બાદશાહ અનાથોં કા સચ્ચા રક્ષક હૈ તો યહ આજ્ઞા દેદે કિ ભાદોં માસ કે ૧૨ દિનોં મે જો પચુસર (પજોષણ) કહલાતે હૈ જિનકો જૈની લોગ વિશેષકર પવિત્ર

સમઝતે હૈ કોઈ ભી મનુષ્ય ઉન નગરો મે જીવ ન મારે જહા ઉનકી જાતી રહતી હૈ તો ઇસસે દુનિયા મે પ્રશસા હોગી બહુત સે જીવ વધ હોજાને મે બચ જાયેગે ઔર સરકાર કા યહ ઉત્તમ કાર્ય પરમેશ્વર કો પસન્દ હોગા જિન મનુષ્યો ને યહ પ્રાર્થના કી હૈ વે દૂર દેશ મે આયે હુએ હૈ ઔર ઉનકી ઇચ્છા હમારે ધર્મ કે પ્રતિકૂલ નહીં હૈ ઉન શુભ કાર્યો કે અનુકૂલ હી હૈ જિનકા માનનીય પવિત્ર મુસલમાન ને ઉપદેશ દિયા હૈ ઇસ કારણ હમને ઉનકી પ્રાર્થના કો માન લી ઔર હુક્મ દિયા કિ ઉન ૧૨ દિનો મે કિસી જીવ કી હિંસા ન કી જાયગી

યહ નિયમ સદા કે લિયે કાયમ રહેગા ઔર સબ કો ઇસકી આજ્ઞા પાલન કરને ઔર ઇસ બાત કા યત્ન કરને કે લિયે હુકમ દિયા જાતા હૈ કિ કોઈ મનુષ્ય અપને ધર્મ સમ્બન્ધી કાર્યો કે કરને મે દુખ ન પાવે મિતિ ૭ સને ૧૫૯૫

અકબર ને ફરમાન દેતે હુએ સૂરિજી સે યહ ભી કહા કિ માસાહાર એવ મદ્ય માન કે પ્રિય મેરે અનુચરો કો જીવ-હત્યા બન્દ કરને કી બાત રૂચિકારક નહીં હોને કે કારણ ધીરે ધીરે બન્દ કરને કી કોશીશ કરૂગા પહલે કી તરહ મૈ ભી શિકાર નહી કરૂગા ઔર ઐસા પ્રબન્ધ કર દૂગા કી પ્રાણી-માત્ર કો કિસી તરહ કી તકલીફ ન હો

એક દિન સૂરિજી કે વિવેક પર મુગ્ધ હોતે હુએ અક-બર ને આપકો ગુરૂ માનતે હુએ સારી પ્રજા કે સમક્ષ ગુરુદેવ કો જગદ્ગુરૂ ગુરૂકી પદવી દેદી ઇસ સમય એક ભાટ ને ગુરૂ

સ્તુતિ કી. જિસમેં અકબર ને ઉસ કો લાખ રૂપયે દે દિયે। ઔર જગદ્ ગુરૂ પદવી કે સમય અકબરને મહાન ઉત્સવ મનાયા। જિસમેં કુલ એક કરોડ કા ખર્ચ કર દિયા। ધન્ય હૈ અકબર કી ગુરૂભક્તિ કો।

ઉસ ઉત્સવ કા આનન્દ અનુપમ રહા. ઇસ ખુશીયાલી મે મેડતીય શાહ સદારંગ ને હજારોં રૂપયે તથા હાથી ઘોડે ગરીબ ગુરબોં એવં યાચકો કો દાન દેકર સંતુષ્ટ કર દિયે. કૈદી સબ લોગ સૂરિજી કી જયજય બોલને લગે પિંજડે સે નિકલતે હુએ પક્ષિગણ આપકે ગુણગાન કરતે હુએ અપને પરિવારોં સે મિલને કે લિયે ઉત્સુક હોકર યથેચ્છ પરિભ્રમણ કરને લગે. શહર મે ચારોં ઔર દુંદુભિ નાદ હોને લગા. શેઠ સાહુકાર લોગ શ્રીફલ મિઠાઇ કપડે રૂપયે ઇત્યાદિ કી પ્રભાવના દેને લગે. ઉસ સમય અકબર બાદશાહ કા માનનીય પ્રતિષ્ઠિત જેતાશાહ નામ કા એક નાગોરી શ્રાવક થા। અકબર કે કહને સે જગદ્ ગુરૂદેવ ને દીક્ષા દેકર જીતવિજય નામ રખા। પરંતુ વહ બાદશાહી યતિ કે નામ સે હી પ્રસિદ્ધ હુઆ।

એક સમય જગદ્ ગુરૂદેવ અકબર કી સભા ધર્મચર્ચા કર રહે થે. ઉસ વક્ત માયાવી એવં સ્પર્ધાલુ મુસલમાન કા બડા ફકીર મુકનશાહ નામકા આતે હી વિવાદ ઉઠાયા. ઔર કહા કિ મૈં દેખતા હૂં કિ મેરી ઇસ જરજર કંથા કો કૌન ઉઠા સકતા હૈ? ઇસિ પર કઇ એક સજ્જન સભા મેં સે ઉઠ ખડે હુએ. કંથા કો ઉઠાને કે લિયે કોશિશ કરને લગે. । પરન્તુ ઉઠે ભી તો કૈસે? ક્યોંકિ મંત્ર પ્રયોગ દ્વારા બહુત વજન કર રખા થા। આખિર સબ થક ચુકે. । ગુરૂદેવ કે

શિષ્ય ને કહા કિ અગર મુઝે આદેશ દિયા જાય તો મૈં
ઘાસ કી સલીમે તીન હાથ દૂર ફેંક દુ । ફિર કયા થા ।
ગુરૂદેવ કી આજ્ઞા પાતે હી દૂર ફેંક દી । દેખને વાલે દાતો
તલે અ ગુલી દબાને લગ ગયે । મુકનશાહ કા ભી અભિમાન
કુછ કમ હો ગયા પરતુ થા પુરા મન્ત્રવાદી । દૂસરા પ્રયોગ
કિયા ફિર ભી હાર હુઇ । ઉસ વક્ત ગુરૂદેવ કે શિષ્ય ને
શોચા કિ યહ બડા અભિમાની હૈ ગર્મી મે પારા બહુત
ઉચા ચઢા હુઆ હૈ, થોડા નીચે ઉતાર દુ તો ઠીક રહેગા,
નહીંતર પ્રતિદિન યહ વિવાદ કરતા હી રહેગા । અેસા શોચ
કર ૨૧ પાટ ઉપરા ઉપરિ લગા કર કે જગદ્ ગુરૂદેવ કો
ઉપર બૈઠાયા ફિર નીચે મે એક પાટ કરકે ૨૦ પાટ નિકાલ
લિયે, એક પાટ વિના કિસી કે સહારે આકાશ મે દેખ કર
મુકનશાહ કી અહ ભાવના એકદમ ખત્મ હો ગઇ । ઔર
વિના કિસી કે પૂછે હી માર્ગ લેના સૂઝા કયોકિ જૈન ફકીર
બહુત હી તક્કડે હોતે હૈ ઇસલિયે અબ મેરી યહા દાલ
નહીં ગલ સકેગી । એેસા બિચાર કરકે જરજર કથા કો ભી
વહી છોડ કર નિકલ પડા । દર્શક લોગો કી શ્રદ્ધા જગદ્ ગુરૂ-
દેવ કે પ્રતિ બહુત મજબુત હો ગઇ । ઔર ઉનકે પ્રતિ શ્રદ્ધા
કા પૂરા અભાવ હો ગયા । કયો ન હો ! પ્રતાપી પુરૂષ કી
સર્વત્ર વિજય ધ્વનિ ગુજ ઉઠતી હૈ ।

ફિર એક બાર મુકનજી શાહ ઇર્ષ્યા વશ હો કરકે
નાલેર (શ્રીફલ) કી ટોપરી કી નાવ બના ઊપર બૈઠ પાની
મે તૈરને લગા । લોગ ખુબ પ્રશસા કરને લગે । ગુરૂદેવને
સોચા કિ યહ બડા ઇર્ષ્યાખોર હૈ ઇસ કો બાર બાર પરાજય
કરને પર ભી નૂતન નૂતન કલા બતાતા જા રહા હૈ । ઇસિ

બાર ભી ઇસે ચમત્કાર દેખાના ચાહિયે । ઐસા વિચાર કર
ગુરૂદેવ કી આજ્ઞા સે એકસૌ મણ કી પાષાણ શિલા કો યમુના
કે પાણી મેં છોડ દી । વહ તૈરતી હુઈ સિદ્ધી મકનજી શાહ
સે ટકરા ગઈ. ટોપરી કી નાવ ઉંધી હો ગઈ વહ સ્વયં ડૂબને
લગા । ફિર દયાલુ ગુરૂદેવને ઉનકા હાથ ખીંચ કરકે બાહાર
નિકાલા । ગુરૂદેવ કે ચરણોં મેં પડ ક્ષમાં માંગી ઔર કહા
કિ આજ સે આપ મેરે ગુરૂ હૈ । અબ કભી ભી આપ સે
ઇર્ષ્યા નહીં કરૂંગા । આજ દિન તક કા મેરા સબ અપરાધ
ક્ષમા કરેં ।

ઇધર શેઠ થાનસિંહને મહોત્સવ પૂર્વક અપને મન્દિર
સે જિન પ્રતિમા કી જગદ્ ગુરૂદેવ કે કર કમલોં દ્વારા પ્રતિષ્ઠા
કરવાઈ. ઉસ સમય શ્રી શાન્તિચંદ્રજી વાચક (ઉપાધ્યાય) પદ
સે વિભૂષિત હુએ. એવં દુજણમલ ને આપકે કર કમલોં દ્વારા
દુસરા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ કરવાયા. ઉપરોક્ત કાર્ય કરતે હુએ
જગદ્ ગુરૂ શ્રી મદ્વિજય હીરસૂરિજી મહારાજને અકબર કે
અત્યાગ્રહ સે ચાતુર્માસ સં. ૧૬૪૦ મે ફતેહપુર સીકરી પર
હી ઠાલિયા. ધર્મોપદેશ દ્વારા જનતા કો સચેત કરતે હુએ
સમય કો સાર્થક કરને લગે. પર્યુપણ પર્વ આને પર અહિંસા
પલાને કી ઉદ્‌ઘોષણા અકબર ને સમસ્ત રાજ્ય મે કરવાદી
જિસસે જૈન ધર્મ કી કરૂણા કા પ્રવાહ સબ દિશાઓં મેં
ફૈલ ગયા.

પ્રસંગવશ વિજયરાજ ને અકબર કે સામને દીક્ષા લેનેકી
ભાવના પ્રગટ કી । અકબરને કહા કિ વિજયરાજ ? ક્યોં ફકીર
બનતા હૈ ? ફકીરી મેં બહુત કષ્ટ હૈ. ઇતના કષ્ટ તું સહન
નહીં કર સકેગા । અતઃ યે બિચાર છોડ દે । તેરે કિસી ભી

ચીજ કી આવશ્યકતા હો તો યહા મે લે જાના ! નાહક કષ્ટ બરદાસ્ત કરને કી ભાવના રખતા હૈ । ઉત્તર મે વિજયરાજ ને કહા કિ જહાપનાહ ? આપને કહા સબ કુછ ઠીક હૈ પરન્તુ બિના કષ્ટ સુખ મિલ ભી નહી સકતા આપ જિસકો સુખ મનાતે હૈ વહી મહા દુખ કા કારણ બનેગા મૈ અભી દુખ દેખુગા મગર પરિણામ મે અત્યન્ત સુખ મિલેગા । ઇસલિયે મનુષ્ય કો ભવિષ્ય કા પહલે શોચ કર તદનુસાર પ્રવૃત્તિ કરની ચાહિયે તાકિ પશ્ચાત્તાપ કરને કા અવકાશ ન મિલે । દૂસરી બાત યહ ભી હૈ કિ વિપદાઓ ઔર સકટો મે પરિપૂર્ણ સસાર કો છોડકર મેરે પિતાજીને ત્યાગ માર્ગ અપનાયા હૈ તો કયા મૈ સસાર મે પડા રહુગા ? કભી નહી ! આપ જલ્દી આજ્ઞા પ્રદાન કીજિયે તાકિ મૈ અપને જીવન કો સફલ બનાને મે લગ જાઉ ! વિજયરાજ કી માનસિક દૃઢતા કો દેખકર અકબર કો શીઘ્ર આજ્ઞા દેની પડી ઔર સાનન્દ ગુરૂદેવ કે ચરણો મે દીક્ષા સ્વીકાર કરને કે લિયે ભેટ કરના પડા । ગુરૂદેવને ભી મહોત્સવ પૂર્વક એવ અકબર આદિ રાજ કર્મચારીયો કી ઉપસ્થિતિ મે દીક્ષા દેકર નામ રાજ વિજય રખા પરન્તુ બાદશાહી યતિ કે નામ સે હી પ્રસિદ્ધ હુઆ ! સજ્જનો ? પહલે કૈસી પરિક્ષાએ હોતી થી ? ઔર આજ કયા હો રહા હૈ ? જરા એકાન્ત મે બૈઠ વર્તમાન કી પરિસ્થિતિ પર દૃષ્ટિપાત કરે !

ચાતુર્માસ કે બાદ અકબર કે આગ્રહ મે ઉપાધ્યાય શાન્તિચન્દ્રજી કો યહી છોડ કર સુરિજી વિહાર કર કે આગરા હોતે હુએ મથુરા કે પ્રાચીન જૈન સ્તૂપો કી યાત્રા કરતે હુએ ગ્વાલિયર પહુચે જહા કિ ગોપગિરી સ્તુપો પર આઈ હુઇ

વિશાલ કાય ભવ્યાકૃતિ જિન પ્રતિમા (બાવન ગજા કે નામ સે પ્રસિદ્ધ હૈ.) કે દર્શન કર સં. ૧૬૪૧ કા ચાતુર્માસ કરને કે લિયે ઈલાહાબાદ આ પહુંચે. ભવ્ય જીવોં કો પ્રતિબોધ દેતે હુએ અહિંસા પરમો ધર્મ પર અત્યંત જોર દેકર આતતાયિયોં કી બૂરી આદત કો છોડાતે હુએ ગાવોગાંવ ઘુમતે હુએ પુનઃ આગરા પધારને પર સં, ૧૬૪૨ કા ચાતુર્માસ સંઘ કે આગ્રહ સે કરકે યહાં પર શ્રી જૈનેતર મુસલમાન આદિ કો સદ્‌બોધ દેને લગે. જિસસે કિતને હી હિન્દુ મુસલમાન લોગો ને મદ્ય માંસ કા આ જીવન પરિત્યાગ કર દિયા.

આગરે મે વિરાજમાન જગદ્‌ગુરૂ કો જાનકર કે દર્શનાર્થ અકબર આકર જનતા કી બઢતી હુઈ સદ્‌ભાવના કો દેખ સુન કર અત્યંત હર્ષિત હુઆ.

એક સમય જગદ્ ગુરૂ ઔર અકબર પરસ્પર આલાપ કર રહે થે ઉસ સમય પ્રસંગ વશ ગુરૂજી ને કહા કિ અબ મેરી ચૌથી અવસ્થા આગઇ હૈ પ્રતિદિન શારીરિક શક્તિ ભી ઘટ રહી હૈ. અતએવ ઐસા વિચાર હૈ કિ ઇધર ઉધર ન ઘુમ કર ગુજરાત મે રહે હુએ શત્રુંજય ગિરનાર આદિ પવિત્ર તીર્થો કી યાત્રા કરકે શેષ જીવન એક તીર્થ સ્થાન પર વ્યતીત કરૂં.

આપ સે એક માંગ હૈ કિ ગુજરાત આદિ દેશોં મે રહે હુએ શત્રુંજય ગિરનાર આબુ તારંગા કેસરીયાજી સમેત શિખર ઔર રાજગૃહી કે પાંચ પહાડ આદિ જો હમારે બડે બડે તીર્થ સ્થાન હૈ ઉન પર કિતનેક અવિચારી બુદ્ધિહીન મુસલમાન હિંસાદિ કૃત્ય કર હમારે દિલ કો દુઃખાતે હૈ ઔર

તીર્થ કી પવિત્રતા કો નષ્ટ ભ્રષ્ટ કર દેતે હૈ ઇસલિયે આપ સે અનુનય હૈ કિ ઇન તીર્થો કે વિષય મે એક ઐસા ફરમાન હો જાના ચાહિયે જિસસે કોઇ મનુષ્ય ઇન તીર્થો પર કિસી ભી પ્રકાર મે અનુચિત વ્યવહાર ન કરને પાવે

ઇસ પ્રકાર જગદ્ ગુરૂ કે દયામય વચન્ સુનકર તુરન્ત હી બાદશાહ ને અપને ફરમાન મે ગુજરાત કે શત્રુંજય પાવાપુરી ગિરનાર સમ્મેત શિખર ઔર કેસરિયાજી આદિ જૈન સમ્પ્રદાય કે પવિત્ર તીર્થ હૈ ઉનમે સે કિસી તીર્થ પર કોઈ ભી મનુષ્ય અપની દખલગિરી ન કરે ઔર કોઈ જાન બુઝ કર કિસી જાનવર કી ભી હિંસા ન કરે યે સબ તીર્થ-સ્થાન જગદ્ ગુરૂ શ્રી મદ્વિજય હીર સૂરિજી મહારાજ કો સોપે ગયે હૈ ઐસા ફરમાન અકબર ને લિખ કર સૂરિજી કે કરકમલો મે સાદર સવિનય સમર્પણ કર દિયા ઉસ ફરમાન કી નકલ યહ હૈ ।

સર્વ શક્તિમાન પરમેશ્વર.

જલાલુદ્દીન મોહમ્મદ અકબર બાદશાહ ગાજી કા ફરમાન ન. ૨	શુરવીર, તૈમૂરશાહ કા બેટા મીરશાહ ઉસકા બેટા સુલતાન મહમ્મદ મીરજા ઉસકા બેટા સુલતાન અબુ સૈયદ ઉસકા બેટા શેખ ઉમર મીરજા ઉસકા બેટા બાબર બાદશાહ ઉસકા બેટા હુમાયુ બાદશાહ ઉસકા બેટા અકબર બાદશાહ જો દીન ઔર દુનિકા તેજ હૈં.

સૂબે માલવા, શાહજહાનાબાદ, લાહોર, મુલતાન, અહ-મદાબાદ, અજમેર, મેરઠ, ગુજરાત, બંગાલ તથા મેરે તાબે કે ઔર સભી મુલ્કોં મેં અબ જો મોજૂદ હૈ તથા પીછે સે જો નિયત કિયે જાય ઉન સભી સૂબેદારોં કરોડિયોં ઔર જાગીદારોં કો સૂચિત કિયા જાતા હૈ કિ—હમારા કુલ ઇરાદા અપની પ્રજા કો ખુશ કરને ઔર ઉસકે દિલ કો રાજી રખને કા હૈ ક્યોંકિ રઇયત કા જો મન હૈ સો પરમેશ્વર કી એક બડી અનામત હૈ ઔર વિશેષ કરકે વૃદ્ધાવસ્થા મેં મેરા યહી ઇરાદા હૈ કિ મેરા ભલા વાંચ્છને વાલી પ્રજા સુખી રહે. તથા હમારા અંતઃકરણ પ્રવિત્ર હૃદય વાલે ઇશ્વર ભક્ત સજ્જનોં કી ખોજ મેં નિરન્તર લગા રહતા હૈઃ ઇસલિયે અપને રાજ્ય મેં રહે હુએ ઐસે સાધુ પુરૂષ કા જબ કભી હમ નામ સુનતે હૈ તો તુરન્ત ઉન્હેં બડે આદર કે સાથ અપને પાસ બુલા કર સત્સંગતિ કર આનંદ પ્રાપ્ત કરતે હૈ.

હમને ગુજરાત મે રહને વાલે જૈનશ્વેતામ્બર સમ્પ્રદાય કે પ્રધાનાચાર્ય શ્રી હીરવિજય સૂરિજી ઔર ઉનકે શિષ્યોં કો અપને દરબાર મે આમન્ત્રણ દિયા। ઉનકે દર્શન એવં મુલા-કાત સે હમેં બહુત ખુશી હુઇ જબ વે વાપિસ જાને લગે તબ યહ ઉન્હોને કહા કિ આપકી રાહ સે એક ઐસા આમ હુકમ હોજાના ચાહિયે કિ સિદ્ધાચલજી, ગિરનારજી, તારંગાજી, કેસરિયાનાથજી ઔર આબૂજી કે તીર્થ જો ગુજરાત મે હૈ તથા રાજગૃહ કે પાંચ પહાડ ઔર સમ્મેત શિખરજી ઉર્ફ પાર્શ્વનાથ પહાડ જો બંગાલમે હૈ. ઉન સભી પહાડો કે

નીચે સભી મન્દિરો કી કોઠીયો કે પાસ તથા સભી ભક્તિ જગહો મે જૈન શ્વેતામ્બર ધર્મ કી હૈ ઉનકી ચારો ઔર કોઈ ભી આદમી કિસી જાનવર કો ન મારે યહ માગ કરી અબ યે મહાત્મા દૂર દેશો મે આયે હૈ ઔર ઉનકી માગ યથાર્થ હૈ

યદ્યપિ મુસલમાની મજહબ મે કુછ વિરુદ્ધ માલૂમ હોતી હૈ તો ભી ખુદા (પરમેશ્વર) કો પહિચાનને વાલે આદમીયો કા યહ દસ્તૂર હોજાતા હૈ કિ કોઇ કિસી ધર્મ મે દખલ ન દેવે ઇસ કારણ મે હમારી સમઝ મે યહ અરજી દુરસ્ત માલૂમ દી તહકીકાત કરને પર ભી માલૂમ હુઆ કિ યે સભી સ્થાન બહુત વર્ષો મે જૈન શ્વેતામ્બર ધર્મ વાલો કે હી હૈ અતએવ ઈનકી યહ અર્જી મન્જૂર કી ગઇ હૈ કિ સિદ્ધાચલ ગિરનાર તારંગા કેસરિયાજી ઔર આબૂ કે પહાડ જો ગુજરાત મે હૈ તથા રાજગૃહ કે પાચ પહાડ ઔર સમ્મેત શિખર ઉર્ફે પાર્શ્વનાથ પહાડ જો બંગાલ મે હૈ તથા ઔર ભી જૈન શ્વેતામ્બર સમ્પ્રદાય કે ધર્મ સ્થાન જો હમારે તાબે કે મુલ્કો મે હૈ વે સભી જૈન શ્વેતામ્બર સમ્પ્રદાય કે આચાર્ય શ્રી હીરવિજયસૂરિ કે સ્વાધીન કિયે જાતે હૈ જિસસે શાન્તિ-પૂર્વક ઇન પવિત્ર સ્થાન મે અપની ઈશ્વર ભક્તિ અચ્છી તરહ કિયા કરે

અદ્યપિ ઇસ સમ્બન્ધ મે યે તીર્થસ્થાન આદિ હીરવિ-જિયસૂરિ કો દિયે જાતે હૈ પરન્તુ વાસ્તવ મે યે સબ જૈન શ્વેતામ્બર ધર્મ વાલો કે હી હૈ

જબ તક યહ શાશ્વત ફરમાન જૈન શ્વેતામ્બર ધર્મ વાલોં મે પ્રકાશિત રહે. કોઇ ભી મનુષ્ય ઇસ ફરમાન મે દખલ ન કરે. ઇન પર્વતોં કી જગહ નીચે ઇપર આસપાસ સભી યાત્રા કે સ્થાનો મેં ઔર પૂજા ભક્તિ કરને કી જગહોં મે કોઈ ભી કિસી પ્રકાર કિ જીવ હિંસા ન કરે ઇસ હુકમ પર ગૌર કર અમલ કરેં. કોઇ ભી ઇસસે ઉલટા વર્તાવ ન કરે તથા દૂસરી નઈ સનદ ન માંગે. લિખા તા. ૭ મી. માહે ઉર્દી બેહેસ્ત મુતાબિક રાવઉલ અવલ સન ૩૭ જુલસી. (સન ૧૮૫૩.)

ફરમાન કે સાથ હી સાથ અકબર ને પ્રાર્થના કિ કી હે ગુરૂદેવ? આપ ત્યાગી પુરૂષ હૈ તથા વિશ્વ કે હિત ચિંતક હૈ અતઃ આપકો યહાં સે જાને કે લિયે મૈ કૈસે કહુ? તથા ના ભી કૈસે કહુ? અંતિમ મે અર્જ યહી હૈ કિ સમય સમય પર મેરે યોગ્ય સેવા કાર્ય ફરમાતે રહેં ઔર આપ જૈસે ગુરૂદેવ કા ભી ફર્જ હૈ કિ મેરે જૈસે અધમ સેવક કો ન ભૂલેં.।

વિનીત બાદશાહ કે પ્રિય વચન સુન ધર્માશીર્વાદ પ્રદાન કરતે હુએ નવ પલ્લવિત પૌધે કી રક્ષા નિમિત્ત ઉપાધ્યાય શાન્તિચન્દ્ર કો રખ કર પ્રજા સહિત મુગલ સમ્રાટ કો આશ્વાસન દેતે હુએ શેષ શિષ્ય સહિત સૂરિજી ગુજરાત કી તરફ રવાના હો ગયે.।

એક દિન બ્રાહ્મણ અપની ઉદર પૂર્તિ કે લિયે ઇધરં ઉધર ભટક રહા થા, કર્મ સંયોગ સે સર્પ ને કાટ ખાયા, વિષ શરીર સેં ફૈલ ચૂકા. મૂરદે કી તરહ જમીન પર પડા થા. અચાનક એક મનુષ્ય કા ઇધર આના હુઆ. વિષ વ્યાસ

ઉસ મૂરદે કો દેખ કર ગુરૂદેવ કા સ્મરણુ પૂર્વક હાથ ફેરને લગા કુછ હી સમય મે નિદ્રામુક્ત કી તરહ ઉઠ બૈઠા હુઆ બોલા ભાઇ? તુમને ક્યા જાદુ કા પ્રયોગ કિયા હૈ? યહ જાદુ મુઝે ભી શીખા દીજિયે તાકિ મૈ ભી આપકી તરહ ઉપકાર બુદ્ધિ રખુગા! ઉસને કહા કિ મૈ ન તો મન્ત્ર જાનતા હુ ઔર ન તત્ર હી। મૈને કેવલ મેરે ગુરૂદેવ શ્રીમદ્વિજય હીર-સૂરિજી કા નામ પઢા હૈ। જો કુછ સમઝો મેરે પાસ યહી જડી બૂટી હૈ અભી ઇસ ગાવ મે મેરે ગુરૂદેવ બિરાજે હુએ હૈ।

પરમ પ્રિય વચન સુનકર બ્રાહ્મણુ ને સોચા કિ નામ સે હી સર્પ વિષ ચલા ગયા તો મેરી દરિદ્રી અવસ્થા મિટને મે ક્યા દેરી લગેગી? ઐસા મન હી મન વિચાર પૂર્વક ગુરૂદેવ કે ચરણો મે પડકર બોલા મહારાજ? આપ કે નામ કે પ્રભાવ મે હી વિષ ચલા ગયા ઇસલિયે મેરી આપ મે પ્રાર્થના હૈ કિ મેરી દરિદ્રી અવસ્થા મિટા કર અચ્છી અવસ્થા બના દીજિયે! ક્યોકિ આપ કે નામ મે ઇતની શક્તિ હૈ તો વચન મે તો પૂછના હી ક્યા? મહરબાની કરકે કુછ પૈસા કા ભી પ્રબન્ધ કરવા દીજિયે યહ મેરી હાર્દિક પુન પુન પ્રાર્થના હૈ ગુરૂદેવ ને કહા કિ ભાઇ? મૈ તો સાધુ હુ મેરે પાસ ન તો પૈસા હૈ ઔર ન જમીન હી! બ્રાહ્મ-ણુને પુન નિવેદન કિયા કિ જો કુછ ભી દેકર કે અનુગ્રહિત કરે! ઇસ સમય ગુરૂદેવ ને ઉચ્ચ સ્વર સે કહા કિ ધર્મલાભ! બ્રાહ્મણુ યહ ચાર અક્ષર સુનકર બહુત પ્રસન્ન હુઆ કિ સારી સિદ્ધિ ઇસી મત્ર મે હૈ! બ્રાહ્મણુ જાને લગા સમીપસ્થ શ્રાવકો ને વિચાર કિયા કિ ગુરૂદેવ કે ચરણો મે અપની કહાની

સુનાઈ ઔર ખાલી હાથ જાને દેના શોભા નહી હોગી ! બ્રાહ્મણ કો પારિતોષિક દેકર વિદા કિયા, વહ ભી ગુરૂદેવ કે યશોગાન મેં અભિવૃદ્ધિ કરને લગા। પાઠક? દેખિયે? ઉસ વક્ત કી શ્રદ્ધા ઔર ઉદારતા. ઔર આજ કલકી મનો માલિન્યતા। અપના ઉદ્ધાર તભી હો સકેગા જબ કિ શ્રદ્ધા ઔર ઉદારતા કો હૃદય મેં સ્થાન દેગેં।

ઇધર ઉપાધ્યાય શાન્તિચન્દ્રજી જગદ્ ગુરૂદેવ કે વિરહ સે ખિન્ન પ્રાણિયોં કો અપને ઉપદેશામૃત દ્વારા શાન્ત્વના દેને લગે. ઔર ગુરૂ સદૃશ ઓજસ્વી ભાષણ દેતે હુએ જનતા કો રંજિત કરને લગે. તથા બાદશાહ સે સન્માનિત આપ દરબાર મે ભી પ્રતિરોજ વિદ્વદ્ ગોષ્ઠી કરને લગે.

એક સમય અકબર અપની રાજસભામેં બૈઠા હુઆ થા. ઉસ વક્ત કિસી ગાંવ કે વ્યાપારીને દો મુક્તાફલ ભેટ કિયે। ઉનકી કિમ્મત બારહ બારહ હજાર કી થી. અકબરને સમીપસ્થ ભંડારી કો દેતે હુએ કહા કિ ઈનકી પૂરી રક્ષા કરના। સભા વિસર્જન હો ગઈ।

ભંડારી અપને ઘર ગયા. અપની ભાર્યા કો મંજુષામેં રખને કે લિયે દે દીયા.। સ્ત્રી ભી સ્નાન કરને કી તૈયારી મેં હોને કે કારણ પેટીમેં ન રખ કપડે મેં બાંધ કર કહીં ગુપ્ત સ્થાન પર રખ્ખ દિયા। દૈવ વશાત ઉનકી અચાનક મૃત્યુ હો ગઇ। સમય પર અકબરને ભંડારીસે યાચના કી। ભંડારી મુક્તાફલ લેને કે લિયે ઘર ગયા. સારી જગહ ઢૂંઢલી ફિર ભી કહીં પતા ન ચલા કિ વહ કહાં રખ્ખા ગયા હૈ।

અકબર કો ક્યા ઉત્તર દૂગાં ? ચેહરે પર અગાધ ઉદાસીનતા
થી હૃદય મે અપાર ચિન્તા થી ચલને કા વેગ બડા મંદ
થા ઇસી તારતમ્ય દશા મે અકબર કી તરફ લૌટ રહા થા.
કિન્તુ ભાગ્યોદય કે હેતુ માર્ગ મે ઉપાધ્યાય શ્રી શાન્તિચંદ્રજી
મહારાજ કા પધારના હો ગયા ભંડારી કો ઉદાસીન દેખ
બોલે ક્યો આજ ઉદાસીન માલૂમ પડ રહે હૈ ? ક્યા કોઇ
ખો ગયા હૈ ? ઉસને ભી પ્રસંગ દેખ સારી ઘટના કહ સુનાઈ।
ઉત્તર મે ઉપાધ્યાયજીને કહા કિ તુમ અપને ઘર જાકર જહા
તુમને દી થી ઉસી જગહ કહો કિ મેરી ચીજ દો તુમ કો
મિલ જાયગી ।

ઉપાધ્યાયજી કે બચન સુન ભંડારી બડા પ્રસન્ન હુઆ
ઘર ગયા દેખા તો સ્ત્રી સ્નાન કરને કી તૈયારી મે પાઈ,
યાચના કી તુરત કપડે મે ખેલ મુક્તાફલ દે દિયે । ઔર
અદૃશ્ય હો ગઈ । ભંડારી બડા બિચાર મે પડ ગયા કિ
ગુરૂદેવ ને યહ ક્યા જાદૂ કિયા । ગુરૂદેવ કે વચનો પર બડી
શ્રદ્ધા ઔર આશ્ચર્ય પ્રગટ કરતા હુઆ અકબર બાદશાહ કે
પાસ પહુચા ઔર મુક્તાફલ સમર્પણ કર દિયા । અકબરને
કહા ક્યા બાત હૈ આજ બડે પ્રસન્ન દિખ રહે હો ? ઉસને
ભી ઉપાધ્યાયજી કી અથ ઇતી તક સારી કથની કહ સમ-
લાઇ । અકબર ભી બડા આનન્દ અનુભવ કરને લગા ।

એક વક્ત અકબર બાદશાહ ઔર ઉપાધ્યાય શાન્તિ-
ચન્દ્રજી પરસ્પર વિનોદ કી બાતેં કર રહેવે । ઉસ વક્ત
અકબરને કહા કિ મહારાજ ? કુછ ચમત્કાર તો દિખલાઓ

ઉત્તર મેં ઉપાધ્યાયજી ને કહા કિ ચમત્કાર દેખના ચાહતે હો ? અગર દેખને કી ઇચ્છા હૈ તો મેરે સાથ આપ કે બગીચે મેં ચલિયે । ફિર કયા થા ? તુરન્તુ હી અકબર ઔર ઉપાધ્યાયજી બગીચે મેં ગયે । વહાં પર શાંન્તિચન્દ્રજી ને અકબર કા પિતા હુમાયુ આદિ સાત દાદા પ્રદાદા કા દર્શન અકબર કો કરવાયા ! અકબર ઇસ પ્રકાર ઉપાધ્યાયજી કે ચમત્કાર કો દેખ કર બડા આશ્ચર્ય મેં પડ ગયા । ઔર જૈન ધર્મ કે પ્રતિ અટલશ્રદ્ધા અકબર કે હૃદય મે હો ગઈ। યહ સબ ઉપાધ્યાયજી કી અનુકમ્પા કા ફ્લ હૈ ।

એક સમય અકબરને કટક દેશ પર ચઢાઇ કી. ઉસ સમય ઉપાધ્યાયજી શ્રી શાંન્તિચંદ્રજી ભી ગુરૂજી કી આજ્ઞા સે સાથ ગયે । વિહાર ઇતના લમ્બા હુઆ કિ એક હી દિન મેં ૩૨ કોસ કાટના પડા । પાંવ સુઝ ગયે ! બડી તકલીફ્ હો ગઇ. ફિર ભી ગુરૂ કી આજ્ઞા પાલન કરને મેં તલ્લીન થે । અકબરને તપાસ કરવાઇ, પતા ચલા કિ ઉપાધ્યાયજી કો લમ્બે વિહાર કી વઝહસે બહુત પીડા હો ગઈ હૈ ! ફિર અકબરને પ્રાર્થના કી, મહારાજ । યદ્યપિ આપ ગુરૂ કે બડે પ્રિય હૈ. ઔર ઉનકી આજ્ઞા પાલન મેં ભી બડે સાવધાન હૈ । લેકિન મેરા અનુરોધ હૈ કિ આજ પીછે ઇતના લમ્બા પ્રયાણ ન કરે. ધીરે ધીરે આપ પીછે સે પધારેં। મેરે સાથ ઇતના કષ્ટ ન ઉઠાવેં । ફિર વૈસા હી કિયા ગયા ।

કટક દેશ પર આક્રમણ કરતે કરતે ઔર લડતે ઝગડતે બારા વર્ષ વ્યતિત હો ગયે. પરંતુ જય પરાજય કા કુછ ભી

અનુભવ નહી હોને પાયા । તબ અકબર કે સમીપસ્થ કર્મ-ચારીયોને અકબર સે એકાન્ત મેં નિવેદન કિયા । હુજુર ! આપકે સાથ શ્વેત વસ્ત્રધારી જો જૈન સાધુ હૈ ઇન્હી કે કારણ આપકી વિજય નહી હો રહી હૈ । ઈન નીચ મહાત્માઓ કો નિકાલ દેને પર આપકી વિજય સુ નિશ્ચિત હૈ ઇસ પ્રકાર અકબર કો ભડકાને પર ભી ઉપાધ્યાયજી કે પ્રતિ શ્રદ્ધા ટુટી નહી । ઔર ઉપાધ્યાયજીકો નિવેદન કિયા કિ યે લોગ આપકે પ્રતિ ઇસ તરહ શકા કર રહે હૈ ઇસકા કુછ પ્રતિકાર હોના ચાહિયે ।

ઉત્તર દેતે હુએ ઉપાધ્યાયજીને કહા કિ કલ સુબહ હી તુમ્હારી વિજય હોગી પરન્તુ એક શર્ત હૈ વહ યહ હૈ કિ કોઈ ભી માનવ યહા હિંસા ન કરે તમામ સૈનિકો સે શસ્ત્ર બદ કરવા દિયા જાય । ઔર કલ હી અપને દોનો નગર કે અન્દર પ્રવેશ કર આપકી વિજય પતાકા ફહરાકર વાપિસ આ જાયેગે । ફિર કયા થા ? અકબર બડા પ્રસન્ન હુઆ । સુબહ હુઆ । દોનો ચલ ધરે । લોગ શકા કરને લગે કિ અકબર કો શત્રુ કે હાથ સોપને લેજા રહા હૈ । ફિર ભી અકબર કા મન બડા મજબૂત થા । દોનો નગર કે સમીપ પહુચ ગયે । ઉપાધ્યાયજીને એક ફુક મારી સારા ગઢ (કિલ્લા) ગિર પડા । દુસરી ફુક મારી દ્વાર ખુલ ગયે । ઔર તીસરી ફુક મારતે હી વહા કા રાજ્ય અકબર કે આધીન હો ગયા । ઉપાધ્યાયજી કા યહ ચમત્કાર દેખ લોગ દાન્તો તલે અગુલી દબાને લગે । ઔર અપને મન મે કી ગઈ શકા કા પશ્ચાતાપ કરને લગે । વિજય બાજા બજાને લગે । જય જય

ધ્વની સે ભૂમિકો ગુંજા દિયા । અકબર અપની વિજય પતાકા ફેહરા કર ઉપાધ્યાયજી કે સાથ હી વાપિસ ડેરા મેં આ ગયા । ઇસિ પ્રકાર ઉપાધ્યાયજીને અકબર કે હૃદય મેં જૈન ધર્મ કી અમીટ છાપ જમાદી । ધન્ય હૈ. ઉપાધ્યાયજી કો કિ તકલીફ કો ભી સહન કર ગુરૂદેવકી આજ્ઞા પાલને મેં બડે સતર્ક એવં પુરે સાવધાન રહે । ધન્ય હૈ અકબર કો ભી જો ઇસ પ્રકાર ભડકાને પર ભી ઉનકે પ્રતિ શ્રદ્ધા અટુટ રખ્ખી ।

કુછ દિન મે આપકી ધવલ કીર્તિ ચારોં ઓર ફેલતી હુઈ દેખકર સ્પર્દ્ધાલુ પરગચ્છીય ભટ્ટારક વાદી ભૂષણ ને શાસ્ત્રાર્થ કરને કી ઉદ્‌ઘોષણા કર દી ઉપાધ્યાયજી કો શાસ્ત્રાર્થ કરના બાયેં હાથ કા ખેલ થા કયોંકિ આપ એક હી સાથ એક સૌ આઠ અવધાન કરને સે અસાધારણ પ્રતિભા કો પાકર દિગવિજય કે જૈસા અદ્વિતીય વિદ્વાન બન ગયે થે. ઔર ભૂતપૂર્વ મે બાગડ ઘટશિલ નગરાધીશ તથા જોધપુરીય ભૂપતિ મલ્લદેવ કે ભતીજા રાજા સહસમલ્લ કી અધ્યક્ષતા મે ગુણચન્દ્ર નામક પરગચ્છાચાર્ય કો એવં અનેક દિગ્ગજ વિદ્વાનોં કો પરાજય પૂર્વક જય પતાકા ફેહરાતે હુએ રાજપુતાના કે અનેક રાજાઓં કે મનોરંજક બન ગયે થે. ફિર વો સમય આને પર સોત્સાહ અગ્રેસર હો ઉતર પક્ષાવલમ્બી હોકર ઇડરગઢ કે મહારાજા શ્રી નારાયણ કી સભા મે વાદી ભૂષણ કે સાથ ઉપાધ્યાય શાતિચન્દ્રજી વાદવિવાદ પૂર્વક અન્ત મે ઉસે પરાજય કર આપને વિજય માલા પહન લી. ઇસ પ્રકાર ઉપાધ્યાયજી કી અજેય વિદ્વતા કો દેખ કર અકબર કા સુર્જાના હુઆ દિલ હરા ભરા હોગયા. ઔર સોહાર્દ ઔર ઔદાર્ય

ગુણો સે પ્રશસાત્મક ઉપાધ્યાય રચિત કૃપારસ કોષ કો આપકે મુખાર બિન્દ મે ૧૨૮ પદ્યો કો સુન કર અકબર મુક્ત કંઠ મે પ્રશસા કરતા હુઆ વિશેષ દયામય જીવન બનાતા હુઆ આપ મે અનુરકત હો ગયા જિસમે શાન્તિચન્દ્રજી કે કથાનુસાર જજિયા કર, મૃત દ્રવ્ય ગ્રહણ કરના કતઈ બન્દ કર દિયા ઔર અકબર ગાય, ભૈસ, બૈલ, બકરા આદિ પશુઓ કો કસાઇ કી છુરી સે બચાને કે લિલે સાલ ભર મે છ મહીને તક સભી જીવો કો અભય દાન દેકર અહિંસા કા પરમ પુજારી બન ગયા અકબર કે ભારત મે છ માસ અહિંસા પલાને કા દિન નિમ્ન પ્રકાર પાયા જાતા હૈ

પર્યુષણ કે ૧૨ દિન સર્વ રવિવાર કે દિન સોફિયાન એવ ઇદ કે દિન સક્રાતિ કી સર્વતીથિયે અકબર કે જન્મ કા પૂરા માસ, મિહિર ઔર નવરોજા કે દિન, સમ્રાટ કે તીનો પુત્રો કા જન્મ માસ ઔર રજબ (મોહુરમ) કે દિન અગ્રેજી ઇતિહાસ કાર કેમ્બ્રીજ હિસ્ટ્રી ઓફ ઇન્ડિયા કોલ્કમ ૪મે લિખતે હૈ કિ અકબર છ મીલ કી જગહ પર પશુઓ કો ઈકટ્ઠા કરવા કર એક હી સાથ ચારો તરફ સે ઘેર ડાલ કર ૧૫ હજાર પશુઆ કો પાચ દિન મે ક્રૂર રીતે સે મારતા થા । બાદ મે લિખા હૈ કિ જબ જૈન અહિંસા ધર્મ કા સિદ્ધાન્ત અકબરને સ્વીકાર કિયા તબ સે પૂર્વકી કી હુઇ હિંસા કા અન્તકરણ મે દુખ રૂપ પશ્ચાત્તાપ કરતા થા પશ્ચાત્તાપ ઉસકો કહેતે હૈ કિ કિયે હુએ પાપો કી માફી માગના એવ ઉન પાપ કી નીન્દા કરના કિ મૈને બહુત બુરા કિયા । ઔર ભવિષ્ય મે ઇસ પ્રકાર કઠોર કર્મ નહીં કરુગા । ઇસિ પ્રકાર મન મે આલોચના કરના પશ્ચાત્તાપ હૈ ।

ડા. સ્મિથ લિખતે હૈ કિ જૈન ધર્માચાર્યો ને નિઃસંદેહ વર્ષોતક અકબર કો ઉપદેશ દિયા। બાદશાહ પર ઉપદેશ કા ગહરા પ્રભાવ પડા । જૈન સાધુઓં ને બાદશાહ સે ઇતના જૈન સિદ્ધાન્ત કા પાલન કરવાયા કિ લોગ સમઝ ગયે કિ અકબર જૈની હો ગયા ।

ડા. સ્મિથ મહાશય અકબરઃ નામક પુસ્તક પૃષ્ટ ૧૬૬ મેં લિખતે હૈ કિ સન ૧૫૯૨ કે બાદ ઉસકી જો કૃતિયાં હુઈ હૈ. ઉનકા મૂલ કારણ ઉનકા સ્વીકાર કિયા હુઆ જૈન ધર્મ હી થા । અબુલફઝલને અન્ત મે જો વિદ્વાનોં કી સૂચી દી હૈ ઉસસેં તીન મહાન શ્રમર્થ વિદ્વાનોં કે નામ આયે હૈ । ક્રમસે હીરવિજયસૂરિજી, વિજયસેનસૂરિ ઔર ભાનુચન્દ્ર ઉપાધ્યાય યે તીનોં જૈન ગુરૂ યા જૈન ધર્માચાર્ય થે।

આઇને અકબરી મેં એક બાત ઔર લિખતે હૈ કિ અકબર કા હુકમ થા કિ મેરે રાજ્ય મેં કસાઈ, મચ્છીમાર, તથા માંસ વિક્રેતાઓં કો અલગ મોહલ્લા મેં રહના ચાહિયે। ઔર કિસી કે સાથ ભેલ સંભેલ ન કરેં । અગર ઇસ હુકમ કો હમેશા કે લિયે નહીં પાલેગેં તો વે સખ્ત સજા કે પાત્ર બનેગેં ।

આઇને અકબરી મેં અબુલફઝલ લિખતે હૈ કિ "અકબર કહતા થા કિ મેરે લિયે કિતની સુખ કી બાત હોતી યદિ મેરા શરીર ઇતના બડા હોતા કિ માંસાહારી લોગ કેવલ મેરે શરીર કો હી ખાકર સંતુષ્ટ ઔર દૂસરેં જીવોં કા ભક્ષણ ન કરતે। અથવા મેરે શરીર કા એક અંશ કાટ

કર માસાહારિયો કો દેને કે બાદ યહિ વહ અશ વાપિસ પ્રાપ્ત હોતા ભી મૈં બહુત પ્રસન્ન હોતા। મૈં અપને શરીર દ્વારા માસાહારિયો કો તૃપ્ત કર સકતા"।

ધન્ય હૈ પ્રતાપી જગદ્ ગુરૂદેવ કો કિ આપકે પ્રભાવ મે એક હિંસક મુગલ સમ્રાટ અકબરને અહિંમા પરમો ધર્મ કા પાલન કર ભારત મે દયા ભાગીરથી કો બહાદી

બાદશાહ કે યે સબ કાર્ય કર દેને પર જગદ્ ગુરૂદેવ કો ખુશ ખબર દેને એવ દર્શન કરને કે લિયે ઉપાધ્યાય શાન્તિચન્દ્રજી ને અકબર મે અપને ગુરૂજી કે ચરણો મે જાને કી ઈજાજત માગને પર અકબર કે આગ્રહ મે અપના સહાધ્યાયી પન્ડિત ભાનુચદ્રજી કો દરબાર મે બૈઠા કર આપ ગુજરાત કી તરફ રવાના હોકર માર્ગ મે ઉપદેશામૃત કી વર્ષા કરતે હુએ યથાસમય પટન (પાટણ) આ પહુંચે તત્રસ્થ જગદ્ ગુરૂદેવ કો સવિધિ વન્દના કે પશ્ચાત્ કિયે હુએ અકબર કે કાર્યો કો સુનાતે હુએ પ્રાપ્ત ફરમાન પત્ર કો ચરણ કમલ મે ભેટ કર ગુરૂ દર્શન સે પ્રફુલ્લિત હુએ સૂરિજી ઉપાધ્યાયજી કે દ્વારા કિયે હુએ કાર્યો પર પ્રસન્ન હોકર મન હી મન પ્રસશા કરતે હુએ આમ જનતા કો ખુશ ખબરી બાતે સુનાને લગે

ઇધર શ્રી વિજયસેન સૂરિજી ભવરા કી તરહ વિચરતે હુએ દો ચાતુર્માસ કે બાદ મ ૧૬૪૨ કા ચાતુર્માસ કરને કે લિયે પતન નગર મે આ પહુચે કુછ સમય કે બાદ પરગચ્છીય આચાર્ય સે ધર્મ સાગરજી કે બનાયે હુએ "પ્રવ-

ચન પરીક્ષા " નામકે ગ્રન્થ મે આપને શાસ્ત્રાર્થ આરંભ કિયા. યહ વાદવિવાદ લગાતાર ચૌદહ રોજ તક રાજસભાં મેં હોતા રહા. અન્ત મે સૂરિશેખર વિજયસેન સૂરિજી કી જય હુઈ.

પરગચ્છીય આચાર્ય કી અપ્રતિષ્ઠા હોને પર આપકે ભક્તગણ રૂષ્ટ હોકર અમદાવાદસ્થ કલ્યાણરાજ નામકા સાધુકો બહકાયા કિ આપ રાજકીય સત્તા કો લેકર વિજયસેન સૂરિજી કે શિષ્ય કે સાથ સાથ શાસ્ત્રાર્થ કર પરાજય કરકે અપના ગૌરવ બઢાઇયે. ઇસપર કલ્યાણરાજ નામકા સાધુ ને ખાન-ખાના નામક રાજેન્દ્ર કી સભા મે સામંતાદિક રાજકર્મચારી ઔર નગર કે પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિયોં કે સામને સૂરિજી કે વિવાદ ઉઠાયા, પરિણામ મે કલ્યાણરાજ કો પરાજય કર સૂરિજી કે શિષ્ય ને અપને ગુરૂજી કી મહત્તા કો બઢાતે હુએ સકલ જન કો વશ મેં કર લિયા ઔર ઔષ્ટ્રિક મત કે અનુયાયિયોં કો ભી સંશય રૂપી અંધકાર કો દૂર કર દિયા, આપકી જય-ધ્વનિ સે નગર ગુંજ ઉઠા.

યહ વિજયધ્વનિ વિજયસેન સૂરિજી કે કર્ણ ગોચર હોતે હી પ્રેરણા કરને લગી કિ આપ અમદાવાદ પધારે. તદનન્તર સૂરિજી પતન નગર સે વિહારી હોકર અલ્પકાલ હી મેં અમદાવાદ પધાર ગયે. આપકે સામૈયા (સ્વાગત્) મે રાજા કી તરફ સે હાથી ઘોડા નગારા નિશાન આદિ સામગ્રી-દ્વારા શહર મે અચ્છી અચ્છી સજાવટે કી ગઇ નગર કી નારિયાં ને સ્વર્ણ કી ચોકી પર હીરા માણિક મોતિયોં કે સાથિયે (સ્વતિક) ઔર નન્દાવર્ત બના કરકે ધવલ મંગલ

ગીત ગાતી હુઈ શ્રદ્ધા પૂર્વક સૂરિજી કી પૂજા કી શ્રાવક ગણ
ને દાન પૂજા પ્રભાવના સ્વામી વાત્સલ્ય આદિ મે ભાગ લિયા

જબ સૂરિજી ને ધર્મ દેશના પ્રારમ્ભ કી તબ કુતૂહલતા
મે ખાનખાના રાજા રાજકર્મચારી જૈન ઔર જૈનેતર ધર્માવ-
લમ્બી અનેક સજ્જન ઉપસ્થિત હુએ સૂરિજી કા માધુર્ય
ઉપદેશ સબ કો લોહ ચૂમ્બક કી તરહ અપની ઓર આક-
ર્ષણ કરને લગા

ચાતુર્માસ નિકટ આજાને પર રાજા પ્રજા કે અત્યાગ્રહ
વશ સૂરિજી ચૌમાસા આડમ્બર પૂર્વક અમદાવાદ મે કર કે
આસપાસ કે શહરો મે ભવ્ય જીવો કો પ્રતિબોધ દેને લગે

ઇશ્વર જગદ્ગુરૂ વિજય હીરસૂરિજી મહારાજ આગરા
ફતેહપુર અભિરામબાદ ઔર આગરા ઇસ પ્રકાર ચાર ચાતુ-
ર્માસ કરને કે બાદ મરુધર દેશ કો પવિત્ર કરતે હુએ ફલોદી
તીર્થ કી યાત્રા કરકે ચાતુર્માસ કે લિયે નાગપુર (નાગૌર)
પધારે યહ ચાતુર્માસ પૂર્ણ હો જાને પર ગુજરાત કી તરફ
પ્રયાણ કિયા । તબ માર્ગ મે અનેક ગાવો મે ઘુમતે હુએ
મેડતા પધારને પર પૂર્વ પરિચિત કે હેતુ ખાનખાના નામક
સુબેદારને ભવ્ય સ્વાગત પૂર્વક નગર પ્રવેશ કરવાયા । કુશલ
મંગલ કી બાતચીત કરતે હુએ ખાનખાનાને પ્રશ્ન કિયા કિ
મહારાજ ? ઇશ્વર રૂપી હૈ યા અરૂપી । સૂરિજીને કહા કિ
અરૂપી હૈ । ઉસને કહા કિ જબ ઇશ્વર અરૂપી હૈ તબ તો
ઇશ્વર કી મૂર્તિ સ્થાપન કરને કી કયા જરુરત હૈ ?

ઇસ પર સૂરિજીને બડી ગંભીર વાણી મે કહા કિ

રાજન્ મૂર્તિ જો હૈ વહ ઇશ્વર કા સ્મરણ કરાતી હૈ. જિસકી મૂર્તિ હોતી હૈ ઉસ વ્યક્તિ કો વહ યાદ દિલાતી હૈ । અગર કોઇ મનુષ્ય કહતા હૈ કિ મૂર્તિ કો નહીં માનતા હૂં. વહ અવલ દરજ્જે કા પાગલ હૈ । ક્યોંકિ સંસાર મેં ધ્યાતા, ધ્યાન ઔર ધ્યેય ઇન ત્રિપુટી કે વિના કોઈ ભી મનુષ્ય સિદ્ધી પદ નહીં પા સકતા । સંસાર મેં કિસી ભી પદાર્થ કા આલમ્બન લિયે વિના ધ્યાન નહીં હો સકતા । દુનિયાં મેં અરૂપી પદાર્થકા જ્ઞાન ભી મૂર્તિ સે હી હોતા હૈ । જૈસે કિ આપ મુઝે સાધુ ઔર હિન્દુ કહતે હૈ. ઔર મૈં આપકો મુસ્લીમ કહતા હું । યહ સબ ઇન વેષ રૂપ મૂર્તિ કે આધાર પર હી નિર્ભર હૈ । ઇસલિયે મૂર્તિ કો માનના હરએક વ્યકિત કા પરમ કર્તવ્ય એવં આવશ્યક હૈ । કોઇ મૂર્તિ કો નહીં ચાહતા હૈ પરન્તુ પ્રકારાન્તર સે તો માનના હી પડતા હૈ ।

સૂરિજી કે વચન શાન્ત ચિત્ત સે શ્રવણ કર ખાનખાના બોલા કિ આપ કે કહને સે યહ સિદ્ધ હુઆ કિ મૂર્તિ કો માનના ચાહિયે । અચ્છા માન લેતે હૈ । પરન્તુ ઇસકી પૂજા ક્યોં કરની ચાહિયે ? અપને કો કયા લાભ ?

ગુરૂદેવને મધુર ધ્વનિ સે કહા કિ મહાનુભાવ ? જો મનુષ્ય મૂર્તિ કી પૂજા કરતે હૈ, વે મૂર્તિ કી પૂજા નહીં કરતે હુએ મૂર્તિ દ્વારા ઇશ્વર કી પૂજા કરતે હૈ । ક્યોંકિ પૂજા કે સમય પૂજક કી ભાવના યહી રહતી હૈ કિ મૈં સાક્ષાત્ ઇશ્વર કી પૂજા કર રહા હૂં ન કિ પત્થર કી । જૈસે ઉદાહરણ લીજિયે

કિ આપ લોગ મસ્જીદ મે પશ્ચિમ દિશા તરફ નિવાજ પઢતે હૈ, તો કયા પશ્ચિમ દિવાલ કો હી ખુદા માનતે હૈ ? નહી । કહના હોગા કિ પશ્ચિમ દિશા કે આશ્રિત ખુદા કો પ્રસન્ન કરતે હૈ । મૂર્તિ પ્રત્થર કી બનવા કર મંત્ર આદિ મે પ્રતિષ્ઠા કરને કા તાત્પર્ય યહી હૈ કિ અભિષેક દ્વારા મૂર્તિ મે ઇશ્વરત્વકા આરોપણ કિયા જાતા હૈ ।

મૂર્તિ પૂજા કરને મે લાભ યહ હોતા હૈ કિ અપની આત્મા નિર્મલ બનતી હૈ । કયોંકિ સામને જૈસા પ્રતિબિમ્બ હોતા હૈ વૈસા હી ભાવ પૈદા હોજાતા હૈ । જૈસે કિ વેશ્યા કે મકાન પર જાને મે બુરે બિચાર પૈદા હો જાતે હૈ । ઔર ધર્મ સ્થાન મે જાને પર સુન્દર વિચાર ઉત્પન્ન હો જાતે હૈ । ઇસી પ્રકાર મૂર્તિ પૂજા સે આત્મા કા પરિણામ શુદ્ધ હો જાતા હૈ । ઔર મેલ દુર હોના અનિવાર્ય હૈ । ઇસલિયે નિર્મલ હોના હી લાભ કા મુખ્ય કારણ હૈ ।

ઇસ પ્રકાર યુક્તિયુક્ત ગુરૂદેવ કા ચાતુર્ય વચન સુન કર ખાનખાના બડા પ્રસન્ન હોકર મુક્ત કણ્ઠ મે પ્રશંસા કરને લગા । ઔર બોલા કિ મહારાજ ? અકબર બાદશાહ ને જો આપકો માન સત્કાર પૂર્વક જગદ્ગુરૂ પદ પ્રધાન કિયા વાસ્તવિક ઉન ગુણોંમે આપ યથાર્થ વિભૂષિત હૈ । મહારાજ ? મેરે પર દયા કરકે કુછ ચીજે સ્વીકાર કીજિયે । સૂરિજી ચીજો કા ઇન્કાર કરતે હુએ સાધુ જીવન કા પૂરા પરિચય દેકર અપને ઉપાશ્રય મે પધાર ગયે । ઔર યહાંસે આગે ચલતે હુએ સિરોહી આ પહુચે ઇતને મે ગુરૂદેવ કે પત્રા-

નુસાર વિહાર ક્રમ કો જાનતે હુએ વિજયસેન સૂરિજી ભી ઉત્કંઠા વશ કુછ સમય પૂર્વ હી ગુજરાત સે રવાના હો કર સીરોહી આ પહુંચે. દોનો ગુરૂ શિષ્યોં કે મિલાપ સે જો આનન્દ શ્રોત બહા વહ અનિર્વચનીય હૈ। કુછ દિન કે બાદ વિજયસેન સૂરિજી ગુરૂ આજ્ઞા પાકર સ્તમ્ભતીર્થ કી યાત્રા કરને કે લિયે રવાના હો ગયે. જગદ્ ગુરૂદેવ ભી સિરોહી સે વિહાર કરકે મગસુદાબાદ પહુંચે. યહાં પર હિન્દુકુલ સૂર્ય જગત વિખ્યાત મહારાણા પ્રતાપસિંહજી ને જગદ્ ગુરૂદેવ શ્રી મદ્વિજય હીરસૂરિજી કો મેવાડ પ્રદેશ મે પધારને કે લિયે પ્રાર્થના પત્ર ભેજા. ઉસકી નકલ આનુપૂર્વી ઇસ પ્રકાર હૈ.

પત્ર મેવાડી ભાષા મે—

સ્વસ્તિ શ્રી મગસુદાનગ્ર મહાશુભ સ્થાને સરબઓપમા લાયક પૂજ્ય ભટ્ટાકરજી મહારાજ શ્રી હીરવજે સૂરિજી ચરણ કુમલા અયે સ્વસ્થ શ્રી વજે કટક ચાંવડારા કેરા સુથાને મહારાજા ધિરાજ શ્રી રાણા પ્રતાપસિંહજી લી. પગે લાગણો બાંચસી અઠારા સમાચાર ભલા હૈ અપરા સદા ભલા છાઇજે. આપ બડા હૈ પૂજનીક હૈ સદા કૃપા રાખે વીસુ સસહ (શ્રેષ્ઠ) રખાવેગા. અપરંચ આપરો પત્ર અણા દના મ્હે આયો નહિં કો કૃપા કર લખાવેગા. શ્રી બડા હજુરરી વગત પધારવો હુઓ જિમે અઠા સું પાછા પદારતા પાતસાં અકબજી ને જેના બાદ મ્હે ગ્રાંન રો પ્રતિ બોધ દીદો ચમત્કાર મોટો બતાયો જીવ હિંસા છરકલી (ચિડિયા) તથા પંખેરૂ (પક્ષી)

વેતી સો માફ કરાઈ જીગે મોટો ઉપકાર કીદો મો શ્રી જૈન
રા ધ્રમ મે આપ અસાહીજ અદોતકારી અખાર કીસે દેખતા
આપ જ્યુ ફેર વે નહી આવી પુર ણહી દમ સ્થાન અત્ર
વેદ ગુજરાત સુદા ચારૂ દસા મ્હે ધરમારો ખડો અદોતકર
દેખાણો જઠા પછે આપરો પદારણો હુઓ નહી મો કારણ
કહી વેગા પદારમી આગે સુ પટ્ટા પ્રવાના કારણ ગ દસ્તુર
માફક આપ્રે હૈ જી માફક તોલમુરજાદ સામો આવો સાબત
રેગા શ્રી બડા હજુરરી વખત આપ્રા ગુરૂજી રે સામો આવારી
કસર પડી સુણી મો કામ કારણ લેખે ભુલ વહીં વેગા જીરો
અદેમો નહી જાણેગા આગે સુ શ્રી હેમા આચારજીને શ્રી
ગજમ્હે માન્યા હૈ જીરો પટો કર દેખાનો જિ માફક આપરા
પગરા ભટ્ટારક ગાદીપ્ર આવેગા તો પટા માફક માન્યા જાવેગા
હેમાચારજી પેલા શ્રી વડગચ્છ ગ ભટારકજી ને ખડા કારણ
સુ શ્રી ગજ મ્હે માન્યા જિ માફક અપને આપરા પગરા
ગાદી પ્ર પાટહવી તપાગચ્છરાને માન્યા જાવેગા રી સુવાયે
હૈ સમ્હે આપગ ગચ્છ રો દેવદો તથા ઉપાસરો વેગા જીરો
મુરજાદ શ્રી ગજ સુ વા દુજા ગચ્છરા ભટારક આવેગા સો
રાખેગા શ્રી સમરણ ધ્યાન દેવ યાત્રા જેઠ આદ કરાવ સી
નહીં ને વેગા પદારમી પ્રવાનગી પચોલી ગોરો । સ १६४५
રા વર્ષે આસોજ સુદ ૫ ગુરૂવાર

ઈધિર સ્તમ્ભતીર્થ વિજયસેન સૂરિજી કે પહુચને પર
ભાવી પ્રતિષ્ઠા કા કાર્યક્રમ શુરૂ હો ગયા ઈસ કાર્યક્રમ કે
સચાલન 'વજિયા રાજિઆ નામક શ્રાવક થે સ १६४५
જ્યેષ્ઠ શુકલા દ્વાદશી કે દિન ઉત્તમ મુહૂર્ત મે વિજયસેન

સૂરિજી કે કર કમલોં દ્વારા શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ તથા મહાવીર સ્વામી કી પ્રતિષ્ઠા કી ઔર અન્ત ફણીધર પાર્શ્વનાથ કી પ્રતિમા ૪૧ ઇંચ કી મુખ્ય ગદ્દી પર સ્થાપન કી અલૌકિક સૌન્દર્યશાલી પ્રતિમા કા ચમત્કાર ચારોં ઓર ફૈલને લગા.

પ્રતિષ્ઠા કે બાદ વિજયા રાજિઆ નામક દોનો ભાઇયોં ને એક મન્દિર ઔર બનવા કર આપહી કે કરમકમલોં દ્વારા પ્રતિષ્ઠા કરવાઇ. ઇસ મન્દિર મે બારહ સ્તમ્ભ ૭ દ્વાર, સાત દેવ કુલિકા (દેવરીયા) ઔર ૨૫ સોપાન (સીઢી) હૈ. જિસમે આદીશ્વર પાર્શ્વનાથ મહાવીર આદિ ૨૫ જિનબિમ્બ યથા યોગ્ય સ્થાન પર સ્થાપિત કિયે. ।

ઉપાધ્યાય શાન્તિચન્દ્રજી કે સ્થાનપર ભાનુચન્દ્ર ઔર સિદ્ધિચન્દ્ર દોનો ગુરૂ શિષ્ય અકબર કે દરબાર કો સુશોભિત કરને લગે. (ભાનુચન્દ્રજી બાણ ભટ્ટ કૃત કાદમ્બરી કે પ્રસિદ્ધ ટીકાકાર હૈ) આપને અકબર કો સૂર્ય સહસ્ર નામ પઢા કર તેજસ્વી બના દિયે સિદ્ધિચન્દ્ર સદશ શતાવધાની થે ઔર ફારસી કે અચ્છે જાનકાર થે. અતએવ ઇનકે ઉપર બાદશાહ કા વિશેષ પ્રેમ હોને કે કારણ "ખુશફે-હેમ" કી પદવી અકબર ને દેદી. ગુરૂ શિષ્યોં દ્વારા જગદ્ ગુરૂ હીર વિજય સૂરિજી કે ઉત્તરાધિકારી આચાર્ય કુલ કિરીટ વિજયસેન સૂરિજી કી વિદ્વત્તા ઔર અલૌકિક પ્રતિભા સુનકર અકબર પ્રસન્ન ચિત્ત હોકર બુલાને કે લિયે આમન્ત્રણ પત્ર ભેજા જિસમે લિખા થા કિ આપકે પ્રિય શિષ્ય ભાનુચન્દ્રજી કે કથનાનુસાર નિશ્ચય કિયા હૈ કિ આજ સે શત્રુંજય તીર્થ કા કર મેરે

રાજ્ય મે કોઇ નહીં લેગા અબ આપકા પવિત્ર શત્રુંજય તીર્થ કર મોચન પૂર્વક આપકો સહર્ષ દે રહા હૂ સાથ હી સાથ નિવેદન હૈ કિ આપકે પટ્ટાલકાર અસાધારણ પ્રભાવશાલી વિજયસેન સૂરિજીકો લાહોર ભેજને કી કૃપા કરે

મગસુદાબાદ નગર મે મહારાણા પ્રતાપ કા એવ અકબર બાદશાહ કા વિનતી પત્ર પાકર જગદ્ ગુરૂદેવ વહા સે રવાના હોકર ગધનપુર પહુચે ઇતને મે સ્તમ્ભ તીર્થ કી પ્રતિષ્ઠા કરકે વિજયસેન સૂરિજી આપકે ચરણો મે આ પહુચે આપ ગુરૂ સેવા મે રહતે હુએ ગુરૂ મુખાર બિન્દ સે દોનો આમન્ત્રણ પત્ર કે વૃત્તાન્ત સે વાકીફ હોકર આમોદિત હોને લગે કુછદિન કે બાદ જગદ્ ગુરૂ ને કહા કિ હે સેન સૂરિ? અકબરને તુમ્હારે લિયે આમન્ત્રણ ભેજા હૈ ઔર તુમ કો જાને મે લાભ હી હોગા ઇસલિયે જલ્દી જાના ચાહિયે જગદ્ ગુરૂદેવ કી આજ્ઞા પાકર વિજયસેન સૂરિજી સ ૧૬૪૯ માર્ગ શીર્ષ શુક્લા તૃતીયા કે દિન શુભ મુહૂર્ત મે ગધનપુર સે લાહોર કી તરફ રવાના હુએ જહા કિ અકબર બાદશાહ ઇન્તજારી મે બૈઠા થા ।

વિજયસેન સૂરિજી વિહાર કરતે હુએ પાટણ આદિ નગર કે વાસિયો કો પ્રતિબોધ દેતે હુએ દેલવાડા આબુ તીર્થ કી યાત્રા કર સિરોહી પધારે સિરોહી કા અધિપતિ સૂરત્રાણ એવ નાગરિક લોગો ને મિલ કર સૂરિજી કા શાનદાર સ્વાગત કિયા આપકે ઉપદેશ મે રાજા ને મદ્ય માસ કા પરિત્યાગ કિયા વહા સે સૂરિજી ચલકર નાગદપુરી આયે જહા કિ આપકી

જન્મભૂમિ થી ચાહે જૈસી અવસ્થા મેં ક્યોં ન હો મગર જન્મભૂમિ પર અપના સ્વભાવિક પ્રેમ ઉછલને લગ જાતા હૈ કહા હૈ કિ "જનની જન્મ ભૂમિશ્ચ સ્વર્ગાદપિ ગરીયસી" યહ લોકોક્તિ વાસ્તવિક ચરિતાર્થ હૈ સૂરિજી ભી જન્મભૂમિ કો દેખકર આનન્દમય હો ગયે વહાં સે પ્રયાણ કર મેડતા નગર કે રાજા કા સત્કાર સ્વીકાર કર વૈરાટનગર આદિ શહરોં મેં હોતે હુએ લાહોર સે છ કોશ કી દૂરી પર લુધિયાના નામક શહર મેં આ પહુંચે યહ સમાચાર લાહોર કે કોને કોને મે છા ગયા કિ સૂરિજી પધારતે હૈ.

તદનન્તર અકબર બાદશાહ કે મન્ત્રિયો મે સે એક-અબુલફજલ કા ભાઈ ફ્રાયજી (જો દશ હજાર સેના કા અધિ-પતિ થા) ઔર પ્રત્યેક નાગરિક જન ગુરૂદર્શન કે લિયે લુધિયાના આયે. આગન્તુક ભક્તોં કે સાથ સૂરિજી પંચકોશી વન મે પધારે જહાં કિ અકબર કા મહલ થા. પંચકોશી વન મે આયે હુએ સૂરિજી કો સમઝકર ભાનુચન્દ્રજી સશિષ્ય ગુરૂચરણોં મેં આયે. યહાં સે સશિષ્ય વિજયસેન સૂરિજી લાહોર શહર કે પાસ એક ગંજ નામક શાખાપુર મે આ પહુંચે.

ઇધર બાદશાહ કે હુકુમ સે શહર કી સજાવટ હોને લગી ઔર વ્યાખ્યાન કા પંડાલ તૈયાર હોને લગા સૂરિજી કે આવાસ સ્થાન કી સજાવટ અદ્ભુત ચિત્ર વિચિત્ર મય હોને લગી.

સૂરિજી કો લેને કે લિયે અકબર ચતુરંગી સેના શાહી બાજે એવં રાજ માન્ય બડે બડે અફસર સહિત મન્ત્રિયોં

સાથ જાકર ધૂમધામ પુર્વક લાહોર નગરમે પ્રવેશ કરતે હુએ પડાલ મે વિજયસેન સૂરિજી કે મુખારબિન્દ મે માગલિક પ્રવચન સુનને લગે કુછ સમય બાદ અકબર કે આગ્રહ મે સૂરિજી ને ભાનુચન્દ્રજી કો ઉપાધ્યાય પદ મે વિભૂષિત કિયા પદવી કે ઉપલક્ષ મે શ્રી સઘતે બડા ભારી ઉત્સવ કિયા જિસમે શેખ અબુલફજલને ભી ૬૦૦ રૂપયે દિયે ઔર ગરીબ ગુરબો કો અન્ન વસ્ત્ર દેકર સંતુષ્ટ કિયે

વિજયસેન સૂરિજી અકબર કે દરબાર મે કિતને હી પન્ડિતો કો પરાસ્ત કરતે હુએ અપની ધવલ કીર્તિ કો ચારો ઓર ફૈલાને મે ઉત્કૃષ્ટ આઠ અવધાને કિયે ઉસ સભા મે મારવાડ કે રાજા મલ્લદેવ કે પુત્ર ઉદયસિંહ, કચ્છ કે ભૂપતિ માનસિંહ, ખાનખાના, શેખ, અબુલફજલ આજમખાન જાલોર કે ગજનીખાન આદિ બહુત મે બડે બડે રાજા મહારાજા ઔર અફસર લોગ ઉપસ્થિત થે નદીવિજય કા અદ્ભૂત કલા કૌશલ દેખકર ચકિત હોતા હુઆ બાદશાહને સભા મે વિજયસેન સૂરિજી કે સમક્ષ નદીવિજય કો " ખુશફ્-હેમ " કી ઉપાધી મે વિભૂષિત કિયા

એક સમય વિજયસેન સૂરિજી મે અકબર ને પૂછા કિ જગદ્ ગુરૂદેવ કા સ્વાસ્થ્ય કૈસા હૈ ? કિસ દેશ ઔર કૌન નગર મે બિરાજમાન હે ? જનતાગણ ગુરૂદેવ કી ભકિત કૈસે કરતે હૈ ? ઔર મેરે લિયે કયા ફરમાયા હૈ ?

ઈન પ્રશ્નો કા ઉત્તર વિજયસેન સૂરિજી દેને લગે હે રાજેન્દ્ર ? આપકે સામ્રાજ્ય મે રહતે હુએ જગદ્ગુરૂ સબ

તરહસે સુખ શાન્તિમય સમય વ્યતીત કર રહે હૈ. એવં સમ્પ્રતિ સસાધી મે લયલીન હોકર ઇશ્વર કી ઉપાસના કર કે પ્રભુ કો પ્રસન્ન કર રહે હૈ. ગુજરાત કે અન્તર્ગત રાધનપુર નગર મે બિરાજમાન હૈ જનતાગણ આપકી ભક્તિ મેં રહ કર અમૂલ્ય લાભ ઉઠા રહે હૈ. આપકે લિયે સર્વ પ્રથમ ધર્મલાલાત્મક આશીર્વાદ દેકર ફરમાયા હૈ કિ સબ પ્રાંણીયોં કો અપને આત્મ તુલ્ય સમઝતે રહેં એવં ધર્મ કાર્ય દ્વારા અપને અકન્ટક રાજ્ય કો દ્વિતીયા છન્દ્ર જૈસા બઢાતે રહે. અપની પ્રજા કો પ્રજા–સંતાન હી સમઝતે રહે.

સૂરિજી કી મધુરતા,–સરલતા, ચતુરતા ઔર વાક્પટુતા કો દેખ સુન કર હંસતા હુઆ અકબર ને સભા કો હર્ષિત કરદી.

વિજયસેન સૂરિ આદિ સશિષ્ય હીરસૂરિજી કે ચરણોં મે અનુરક્ત અકબર કો દેખ જૈનેતર ધર્માવલમ્બી સબ લોગ કહને લગે કિ અકબર જૈની હોગયા અકબર સે સમ્માનિત સૂરિજી કો નિરીક્ષણ કર બ્રાહ્મણોં કે હૃદયમેં બહુત ક્રોધ ઉપજા. ફિર સૂરીજી કે પ્રતિ અશ્રદ્ધા પૈદા કરાને કે લિયે અકબર કો બ્રાહ્મણોં ને કહા હે રાજરાજેશ્વર ? જૈની લોગ જગન્નિયન્તા નિર્વિકાર બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશઇશ્વર કો નહીં માનતે હૈ ઔર સૃષ્ટિ કે કર્તા ઇશ્વર કો નહીં માનતે હૈ ઐસે અનીસ્વર વાદી કે મતાનુસાર ચલના આપ જૈસે સમ્રાટોં કો શ્રેયસ્કાર નહીં હૈ અતએવ હમ લોગો કી અર્જ હૈ કિ આપ ઉનકે પંજે મે ન પડ કર પહલે કે જૈસા હી વર્તાવ કરતે રહે.

બ્રાહ્મણો કે વચન સુનતે હી કોપાગ્નિ મે જલતે હુએ બાદશાહને રાજસભા મે ક્રોધાવેશ કો છિપા કર સૂરિજી સે કહા કિ લોગ કહતે હૈ કિ જૈની લોગ ઇશ્વર કો નહી માનતે હૈ તો ઉનકે ક્રિયા કાન્ડ આદિ સબ વ્યર્થ હી હૈ ઇસલિયે આપ તાત્વિક બાતે બતા કર હૃદયસ્થધ્વાન્ત કો દૂર કર દીજિયે વરના અન્યોન્યાશ્રય મે મેરા કલ્યાણ હોના અસમ્ભવ હૈ

વિજયસેન સૂરિજી બ્રાહ્મણ દેવતા કી ફૈલાઈ હુઇ માયા કો મન હી મન સમઝ કર ઉત્તર દેને લગે હે શાહ શાહ ? જો અઠારહ દૂષણો મે રહિત હૈ જિસ પ્રકાશક કે સામને સૂર્ય ભી ફીકા પડ જાતા હૈ ઔર જન્મ મરણાદિ મે રહિત હૈ જિસમે વિષયો કા સર્વથા અભાવ હૈ ઇસ પ્રકાર કે ચિદાત્મા અચિન્ત્ય સ્વરૂપ પરમાત્મા (ઇશ્વર) હૈ ઐસે પરમેશ્વર કો હમ લોગ મન વચન કાયા મે સાદર માનતે હૈ તો અનીશ્વર વાદી હમ લોગ કૈસે હુએ ? આપ સ્વય શોચ સકતે હૈ । ક્યા ઉસને હનુમન્ નાટક કા કાવ્ય યહા નહી પઢા હૈ ?

ય શૈવા સમુપાસતે શિવ ઇતિ બ્રહ્મેતિ વેદાન્તિનો
બૌદ્ધા બુદ્ધ ઇતિ પ્રમાણ પટવ કર્મેતિ મીમાસકા
અર્હન્નિત્યથ જૈનશાસનરતા કર્ત્તેતિ નૈયાયિકા
સોય વો વિદધાતુ વાછિત ફલ ત્રૈલોકય નાથો હરિ ॥૧॥

પરમેશ્વર કો, શૈવ લોગ શિવ શબ્દ સે, વેદાન્તી બ્રહ્મ શબ્દ સે, બૌદ્ધ બુદ્ધ શબ્દ સે, મીમાસક કર્મ શબ્દ સે

જૈની અર્હન્ શબ્દ સે, નૈયાયિક કર્તા શબ્દ સે ઇશ્વર કો પુકારતે હૈ સચમુચ કહા જાય તો ઉપર કે શ્લોક સે સ્પષ્ટ પ્રતીત હોતા હૈ કિ જૈન લોગ ઇશ્વર કો માનતે હી હૈ ઇસ પ્રકાર સૂરિજી કે વચન પર દૃઢ વિશ્વસ્ત હોકર અકબરને ભડકાને વાલે બ્રાહ્મણોં કો ફટકાર દિયા.

એક દિન રાજા કો અપને મહલ મે પ્રસન્ન ચિત્ત સે બૈઠા હુઆ દેખ કર સમયજ્ઞ વિજયસેન સૂરિજી ને કહા કિ હે નરદેવ? આપને જૈસે દાણી ઔર જજિયા કર છોડ દિયા હે વૈસે મૃતમનુષ્ય કે દ્રવ્ય કો ભી છોડ દીજિયે જિસમે આપ અધિક પ્રશંસા કે પાત્ર બનેંગે. લક્ષ્મી સ્વભાવિક ચંચલ હૈ ફિર અસન્સાર્ગ સે આઇ હુઇ લક્ષ્મી કિતને દિન ઠહર સકતી હૈ અતઃઅવશ્ય હી છોડ દીજિયે.

શુભચિંતક વિજયસેન સૂરિજી કે હિત વચન સુન કર અકબર ને મૃતમનુષ્ય કે દ્રવ્ય કો સર્વદા કે લિયે તિલાન્જલિ દેદી. બાદ બાદશાહ કે આગ્રહ સે લાહોર ચાતુર્માસ કરતે હુએ ૩૬૩ વાદિયોં કે સાથ વાદવિવાદ કર જયપતાકા કો લહરાને લગે। ઉસ વક્ત બાદશાહને ખુશ હોકર કે વિજયસેન સૂરિ કો 'સવાઇ' પવવી પ્રધાન કી।

ઇસ પદવી કે સમય અકબર કી સભા મેં ૧૪૦ વિદ્વાન થે। જબ સવાઇ પદવી દી ગઈ। તબ અકબરને ૫ વિદ્વાનોં કી મુખ્ય કમેટી બનાઇ। જિસમેં પ્રથમ હીરવિજય સૂરિજી ઔર પાંચવે વિજયસેન સૂરિજી થે।

જબકી સવાઇ વિજયસેન સૂરિજી લાહોર કે ભવ્ય

પ્રાણિયો કો પ્રતિબોધ દેતે હુએ સત્ય ઔર અહિંસા કે પૂજારી બનાતે થે। તબ જગદ્ ગુરુદેવ પાટણ ચૌમાસા કે બાદ સકલ દુરિત કો ધ્વસ કરને વાલી, મન વાછિત ફલ કો દેને વાલી, શ્રી સિદ્ધાચલ (શત્રુંજય) તીર્થ કી યાત્રા કરને કે લિયે વિહાર કર પતન રાધનપુર પાલનપુર અમદાવાદ હોકર કે ખભાત પધારે। મેઘજી પારેખ કે આગ્રહ સે નવ નિર્મિત મન્દિર કી પ્રતિષ્ઠા શાનદાર ઉત્સવ કે સાથ જગદ્ગુરુ કે કરકમલો દ્વારા કી ગઈ।

યહા પર એક મણ અન્ન એક હી ટાઇમ મે ખાને વાલા બડા પુષ્ટ શરીરવાલા સુલતાન હબીમલ નામક એક ખોજા રહતા થા। વહ બડા કામી એવ પૂરા લોભી થા। કિસી કારણ સે સૂરિજી કા અપમાન કરકે નગર બાહાર નિકાલ દિયા। સારી જૈન સમાજ મે હાહાકાર મચ ગયા। સૂરિજી કે મન મે તો કુછ ભી વિચાર પાદુર્ભાવ નહીં હુએ। પરન્તુ ભાવી મે સાધુઓંકો તકલીફ ન હો ઇન કે લિયે પ્રતીકાર કરના જરૂરી સમઝ કર ધનવિજય નામક શિષ્ય કો અકબર કે પાસ ભેજા। વહા જાકર કે ઉપાધ્યાય શાન્તિચન્દ્રજી દ્વારા અકબર કો સબ કુછ ઘટના કહ સુનાઇ। સુનતે હી અકબર કી ભૃકુટી ચઢ ગઇ ઔર ક્રોધાવેશ મે આતે હી હુકમ લિખ દિયા કે હીર-વિજય સૂરિજી કી બૂરાઈ (અપમાન) કરને વાલો કો માર દિયા જાય। ઇસ પ્રકાર કા ફરમાન લિખ કર ધનવિજય કે સાથ અપને કર્મચારીયો કો ભેજ દિયે। ધનવિજય ગુરૂ સેવા મે પહુચતે હી સબ ફરમાન કી બાતે નિવેદન કરતે હુએ કર્મચારીયો કે સામને ઉપસ્થિત કર દિયે।

ઇસ પ્રકાર કા ફરમાન લેકર કર્મચારી અકબર કી આજ્ઞા સે સૂરિજી કે પાસ પહૂંચ ગયે હૈ। યહ બાત હબીબલ કો માલુમ હુઈ। અનર્થ હુઆ કિ મેરે લિયે અકબર ને પ્રાણાન્ત આજ્ઞા દેદી હૈ અબ ક્યા કરૂં? કિધર જાઉં? કિં કર્તવ્ય મૂંઢ હોકર સૂરિજી કે ચરણોં મે હી જાના ઉચિત સમઝા। ચૂંકિ અકબર કે પ્રાણાન્ત હુકમ કો વાપિસ લૌટા દેને કી શક્તિ સૂરિજી મેં હૈ। યે ચાહેગેં તો મુઝે બચા દેગેં। ઐસા અંતઃકરણ મેં ખુબ શોચ કર ઉપાયાન્તરન મિલને કે હેતુ સૂરિજી કે ચરણોં મેં આ પડા। ઔર કહને લગા કિ મહારાજ? મૈંને આપકા અપમાન કર બહુત હી બુરા કિયા। મેરે અપરાધ કો ક્ષમાં કર આપ હાથી ઘોડા ચતુરંગી સેના આદિ ચીજોં કો સ્વીકાર કર મુઝે કૃતાર્થ કરેં। ક્યોંકિ આપ પરોપકારી એવં દયાલુ હૈ। સબ જીવોં કે ત્રાતા હૈ અતઃ મેરે એક અપરાધ કો ક્ષમા કર અકબર કે હુકમ કો લૌટા દેના આપકે હી ઉપર આધાર હૈ। મૈં 'આજ સે ખુદા કી શપથ પૂર્વક કહતા હૂં કિ આયંદા કોઇ ભી મહાત્મા કા કભી અપમાન નહીં કરૂંગા। ઔર આપ નગર મેં પધારેં।

સૂરિજી ને કહા કિ સુલતાનજી? દેખિયે યહ નગર આપકા હૈ. ઔર મેરા આપને અપમાન કિયા। ફિર ભી આપ મુઝેં આમન્ત્રણ દે રહે હૈ ઇસલિયે મૈં ચલને કે લિયે તૈયાર હૂં। ક્યોં કિ મેરે હૃદય સેં આપકે પ્રતિ બૂરે વિચાર નહીં હૈ અગર હો તો મૈં આપકે નગર મેં આઉંગા ક્યોં? યહ તો આપ ખુદ હી વિચાર કર સકતેં હૈ। અકબર કા

હુકમ તો આગુન્ત આગયા । પરતુ મે આપકો કહતા હૂ કિ આપ નિશ્ચિત અપના રાજ્ય પાલન કરે । કિન્તુ કિસીભી સાધુકા તિરસ્કાર કભી મત કરના ઔર અપની પ્રજા કો શાન્તિ મે પાલન કરના । હબીબલ કો ઐસા કહકર સૂરિજી શિષ્ય સહિત ઉપાશ્રય મે પધાર ગયે । હબીબલ ભી અપની રાજધાની મેં ચલા ગયા ।

એક સમય સૂરિજી મુહપત્તિ મુહ કે ઉપર બાધ કર વ્યાખ્યાન પઢ રહે થે જિસમે હબીબલ ભી સામીલ થા પ્રવચન કે અંત મે હબીબલ ને પૂચ્છા કિ જગદ્ ગુરો? આપ મુખ પર કપડા કયો બાધતે હૈં? સૂરિજી ને કહા કિ વ્યાખ્યાન પઢતે સમય મેરે મુખ સે થક પુસ્તક પર કદાચિત્ પડ જાય તો જ્ઞાન કી અશાતના હોતી હૈ। ઇસ લિયે કપડા રખને મે દોષ નહી લગતા હૈ। પુન હબીબલ ને પુછા કિ મહારાજ? ક્યા થૂક નાપાક હૈ? સૂરિજીને કહા કિ જબ તક મુહ મે હૈ તબ તક પાક હૈ ઔર બાહર નિકલને કે બાદ નાપાક હૈ ।

જગદ્ ગુરૂદેવ કે માધૂર્ય વચન સુનકર મુગ્ધ ભાવ સે પ્રાર્થના કરને લગા કિ મહારાજ ? મેરે યોગ્ય સેવા કાર્ય ફરમાઈયે । ઇસ પર સૂરિજી ને કૈદિયો કો સર્વદા કે લિયે મુક્ત કરવા દિયે । ઔર દારૂ માસ એવ પરસ્ત્રી ગમન સર્વથા બદ કરવા દિયા । સાથ હી સાથ સમસ્ત નગર મે કોઇ જીવ હિંસા ન કરે ઇસકે લિયે અમારી પટહ બજવા દિયા । હબીબલ ભી ઉપરોક્ત કાર્ય કરતા હુઆ અપની

રાજ્ય લક્ષ્મી કા સદ્દ્વ્યય કરતા હુઆ ન્યાય નીતિ સે પ્રજા કા પાલન કરતા હુઆ અપને કો ધન્ય ધન્ય સમઝને લગા।

એક સમય કા જિક્ર હૈ કિ સામલ સાગરજી કો જગદ્ ગુરૂદેવને ગચ્છ સે બાહાર કર દિયા થા. સામલ સાગરજી એક ગાંવ ગયે। ઇધર જગદ્ ગુરૂદેવ ભી પરિભ્રમણ કરતે હુએ યહાં પર હી આ પહુંચે। ઉસ વક્ત સામલ સાગરજી ગુરૂદેવ કે પાસ મેં જાકર કે કહને લગેં ગુરૂદેવ ? મેરી જો કુછ ગલ્તી હુઇ. ઉસ કો માફ઼ કર દીજીયે ઔર કૃપા કરકે વાપિસ સમુદાય મેં લે લીજિયે. આયન્દા આજ્ઞા કા પાલન કરૂંગા. ઐસા કહને પર ભી ગુરૂદેવ ને સામીલ નહીં લિયા। તબ ઇસને શોચા કિ ગુરૂદેવ મેરી પ્રાર્થના નહીં સ્વીકાર કરતે હૈ. તો કાશિમખાન કી બાત જરૂર માન લેંગે। ઐસા વિચાર કર નગરાધીશ કાશિમખાન કો સબ કુછ ઘટના કહ સુનાઇ। ઇસિ પર કાશિમખાનને સૂરિજી કો રાજમહલ મેં બુલાને કે લિયે આમંત્રણ ભેજા. ગુરૂદેવ ભી નીડર પૂર્વક પહુંચે। રાજભવન મે લમ્બે સમય તક ધર્મ ચર્ચા કે અન્ત મેં જીવહિંસા તથા દારૂ માંસ આદિ કા સર્વથા પરિત્યાગ કરવાયા.। કાશિમખાન ને કહા કિ મહારાજ ? આપ કે આદેશાનુસાર મૈંને પ્રતિજ્ઞા કી હૈ તો એક બાત મેરી ભી માન લીજિયે, ગુરૂદેવને ઉત્તર મેં કહા કિ ખુશી સે કહિયે. અવશ્ય કહિયે. ઇસ પર ઉસને કહા કિ આપહી કા શિષ્ય સામલસાગરજી કો વાપિસ ગચ્છ મેં લેકેર કે કૃતાર્થ કરેં। ગુરૂદેવ ને કહા કિ ખાં સાહેબ ? આપ જાનતે હૈ કિ હમલોગ શિષ્ય કે લિયે સૈંકડો કોશ તક પહુંચ જાતે હૈ। કિન્તુ કયા

ક્રિયા જાય ? યહ મેરી આજ્ઞા નહીં માનતા ઔર અપની ઇચ્છા કે અનુસાર પરિભ્રમણ કરતા હૈ । ઇસલિયે મુઝે અગત્યા છોડના પડા । આપ હી કહિયે કિ આપ કા લડકા આજ્ઞા ન માને તો ક્યા ઉસકે લિયે આપ ઉપાય ન શોચે ? કાશિમખાન ને સામલસાગરજી કો સંકેત દ્વારા બુલા કર કે સૂરિજી કે ચરણો મે સુપૂર્દ કરતે હુએ કહા કિ ગુરૂદેવ કી આજ્ઞા પુરી તરહ પાલન કરના, યહ તુમ્હારે લિયે કલ્યાણકારી માર્ગ હૈ । મેરે અનુરોધ સે વાપિસ ગચ્છ મે લે રહે હૈ ફિર ભી ઐસા કરોગે તો આપકા કોઇ સહાયક નહી હોગા । ઇસ પ્રકાર બાતચીત કરકે ગુરૂદેવ કો ધામધૂમ પૂર્વક પુન ધર્મશાલા મે પહુચા દિયે । પાઠક ? આપને સમઝ લિયા હોગા કિ ઉસ સમય સમુદાય કી કૈસી મર્યાદા થી ? અગર વૈસી વર્તમાન મે હો જાય તો ક્યા સાધુ સમાજ ઉન્નતિ પથ પર નહી પહુચ શકતા ? શાસનદેવ સબ કો સદ્બુદ્ધિ દે ।

સૂરીશને અમદાવાદ કા સુબેદાર આજમખાન, પાટણ કા સુબેદાર કાસિમખાન આદિ બડે બડે રાજા મહારાજાઓ કો અપની ઓજસ્વી ભાષા મે ઉપદેશ દેકર સચ્ચે અહિંસા કે પૂજારી બનાયે । એવ માસ મદિરા, પરસ્ત્રી કા જીવન પર્યન્ત પરિત્યાગ કરવાયા । અપૂર્વ પ્રભાવશાલી સૂરિજી કે સામને જબ ભારત વર્ષ કા સર્વે સર્વા અકબર બાદશાહ ઝુક ચુકા થા । તો છોટે બડે રાજાઓ કા તો કહના હી ક્યા થા । ઇસ પ્રકાર ઉપદેશ દ્વારા સમાજ મે અહિંસા કી ભાગી-રથી બહાને મે સફલ સૂરિજી હુએ હૈ ।

ખંભાત મે કુછ દિન ઠહર કર કે વિહાર કર અનેક

ગાવોં મેં ઘુમતે હુએ સં ૧૬૪૯ મેં ફાલ્ગુન માસ મેં તીર્થ સ્થાન પર પહુંચ ગયે। આપકે પહુંચને કે પૂર્વ હી સમાચાર પાકર મારવાડ, મેવાડ, માલવા, ગુજરાત દક્ષિણ, બંગાલ, કચ્છ આદિ પ્રદેશોં કે કરીબ તીન લાખ મનુષ્ય ઈકઠે હો ગયે । પહલે ઈતને મનુષ્યોં કા જત્થા એક સાથ હોના અસમ્ભવ થા ક્યોંકિ યાત્રિયોં સે કર લિયા જાતા થા । અબ શાસન સમ્રાટ જગદ્ ગુરૂદેવ કી દેશના સે મુગલ સમ્રાટ અકબર ને યાત્રિયોં કા કર માફ કિયા જિસસે યાત્રી અધિક ઉપસ્થિત હુએ ।

જગત ગુરૂદેવ કી તીર્થ યાત્રા વ ૭૨ સંઘપતિ

ફતેહપુર, પાટણ, અમદાવાદ, માલવકેશ, મેવાડ, મેવાતિ, મેડતા, આગરા, જેસલમેર, વિસલપુર, સિદ્ધપુર, મ્હેસાણા, ઇડર, અહિમ્મતનગર, સાબલી, કપડવંજ, માતર, સોજીતરા, સુન્દર, નડિયાદ, વડનગર, ડાભલૂનિ, કડી, ભરૂચ, ભગવા, રાનેરા, ઘોઘા, નવાનગર, માંગરોલ, વેલાઉલ, દેવગિરિ, વિજાપુરિ, વઇરાટ, નંદબાર, સિરોહી, મહિમદાવાદ, વડોદરા, બારેજા, આમોદ, સિનોર, જમ્ન, જમ્બુસર, કેરવાડુ, મથુરા, ગંધાર, સુરત, કડા, ધોલકા, વીરમગામ, જુનાગઢ, કાલાવાડ, નવાનગર, રાધનપુર, નાડલાઇ, વાગડિયા, વડલી, કુણાગિરિ, પ્રાંહાતીજ, મહીઅજ, પેથાપુરી, બોરસદ, વાઘેટ, મગશુદાબાદ, કુંભલમેર, ફલોધી, અઃબુ, લાહોર, ઉનાદીવ, માલપુર ।

જબ જગદ્ગુરૂ શત્રુંજય તીર્થ પર પધારે તબ ઉપરોક્ત નગરોં કે સંઘપતિ સંઘ લેકર કે આયે કુલ તીન લાખ માનવ મેદિની જમા હુઈ ૭૨ સંઘપતિ કો સંઘમાલ એક હી સાથ

પહુનાઈ ગઇ ગાવ કી નામાવલી હીરસૂરિ રાસ કે અનુસાર લિખી ગઈ હૈ ।

તીર્થ પર શાહ તેજપાલ, શાહ રામાજી, શાહ કુંઅરજી જસુ ઠક્કુરજી ઔર શેઠ મુલા શાહ ઇનિ પાચો ધનિયો કે દ્વારા બનાયે હુએ પાચ વિશાલ જૈન મંદિરોકી પ્રતિષ્ઠા દો સહસ્ત્ર મુનિયો મે સમન્વિત વિબુધ શિરોમણિ જગદ્ ગુરૂદેવ શ્રીમદ્વિજય હીર સૂરીશ્વરજી મહારાજ કે કર કમલો દ્વારા કી ગઇ । ઇસિ સમય આઇ હુઇ જનતા આનંદ સાગર મે મીનવત્ કલ્લોલે કરને લગી ।

ઇસ સમય એક ડામુર નામક શેઠને ગુરૂ વંદન કરકે ૭ હજાર રૂપયે ગુરૂચરણો મે ભેટ કર વાસક્ષેપ કરવાયા । રામજી ૨૨ વર્ષકી અવસ્થા મે પતિ પત્નીને સવવી કકુશેઠ આદિ ૫૩ વ્યકિતયો કે સાથ બ્રહ્મચર્ય વ્રત ધારણ કિયા ઇસ વક્ત આયે હુએ ભક્તો ને અપને અપને ગાવ મે પધારને કે લિયે એવ ચૌમાસા કે લિયે વિનતી કી । પરંતુ ઉના સંઘ કી વિનતી કો સ્વીકાર કી ।

કુછ દિન કે બાદ વિહાર કરતે હુએ જગદ્ ગુરૂદેવ શ્રી સંઘ કે સાથ ઉન્નતપુરી (ઉના) મે પધારકર શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય શાહબકોર કો દીક્ષા દેકર કે ચાતુર્માસ કા સમય ધર્મોપદેશ દ્વારા યાપન કરને લગે જનતા કા પવિત્ર અંતઃકરણ તપ, જપ ધ્યાન ગુરૂ સેવા આદિ ધર્મ કાર્યો મે દિનાનુદિન અધિકતર બઢને લગા જગદ્ ગુરૂદેવ કે પ્રતાપ સે જૈન જગત્ મે હી નહી અપિતુ ઇસ પૂત ભારત મે અહિંસા દેવી કી નિરંતર પૂજા હોને લગી ।

પ્રિય પાઠક ? પૂજ્ય ગુરૂદેવ કા અમૂલ્ય સમય અહર્નિશ તપોમય હી વ્યતીત હુઆ। ક્યોંકિ આપ સે કી હુઇ તપસ્યા કા ઉલ્લેખ નિમ્ન પ્રકાર પાયા જાતા હૈ। તેલે ૨૨૫। બેલે ૧૮૦ ઉપવાસ ૩૬૦૦। આમ્બિલ ૨૦૦૦। નીવી ૨૦૦૦। વીશ સ્થાનક કી તપસ્યા વીશવાર ગ્યારહ મહીને કા પ્રતિમા તપ। સૂરિમંત્ર આરાધન તપ। તથા વિજયદાન સૂરિજી કે દેવ લોક હો જાને પર ભક્તિ કે નિમિત્ત ઉપવાસ, આમ્બિલ, એકાસણા, ૧૩ માસ તક ક્રમસર, તથા ચાર કરોડ સજ્જાય, એવં દશવૈકાલિક નિત્ય જપના, ઔર ઇનકે અલાવા ધ્યાન મેં કિતના સમય જાતા થા વહ જ્ઞાની ગમ્ય હૈ।

જગદ્‌ગુરૂ દેવને અપને જીવનમેં અપને હાથસે ૫૦ પ્રતિષ્ઠા કરવાઇ। ૫૦૦ સૌ જીનમન્દિર નૂતન બનવાયે. ઔર ૧૫૦૦ સૌં છોટે બડે સંઘ નિકલવાયે.

આપકે આજ્ઞાકારી સાધુ ૨૫૦૦ થે। જિસ મેં એક આચાર્ય। ૮ ઉપાધ્યાય। ૧૬૦ પન્ડિત (પન્યાસ) શેષ મુનિ વિના પદવી કે થે। સાધ્વી લગભગ પાંચ હજાર સુની જાતી હૈ। ઇતના સામ્રાજ્ય હોને પર ભી ગર્વ કા નામ માત્ર ભી નહીં થા। ઔર પ્રાણીયોં કે હિત કે લિયે કિતના કઠોર–ઉગ્ર વિહાર કિયા હૈ વહ સબ આપ કે સામને હી હૈ।

એક સમય કી બાત હૈ કિ ગુરૂદેવ અસાધ્ય રોગ રૂપી કાલ કે ગાલ મેં પડ ગયે। ઉસ સમય વિહાર કી શક્તિ ન હોને પર દુસરા ચૌમાસા ભી યહીં કરના પડા। ગુરૂદેવ કા કા સ્વાસ્થ્ય પ્રતિકૂલ સુનકર જામનગર કે જામસાહબ કા મુખ્ય વજીર અબજી ભણશાલી સુખ સાતા પૂછને એવં

વદન કે લિયે આયે થે। ઉન્હોને ગુરૂદેવ કી સૌનેયા સે નવ અગ પૂજા કરકે એક લાખ કા અગ લુછણા કિયા। ઔર અનેક યાચક વર્ગો કો દાન દેકર સતુષ્ટ કિયે।

પૂજ્યપાદ જગદ્ ગુરૂદેવ શ્રી મદ્વિજ્ય હીર સૂરિશ્વરજી મહારાજ કે ઉપદેશ મે તથા દિયે ગયે મુહૂર્ત મે જામનગર કે શેઠ (આદીશ્વર ભગવાન) કે મન્દિરકા શિલાન્યાસ શેઠ શ્રી અબજી ભણશાલી કે હાથ મે આચાર્ય દેવ શ્રી મદ્વિજ્ય સેનસૂરિજી મહારાજ કી અધ્યક્ષતા મે કિયા ગયા ઔર પ્રતિષ્ઠા આપ કે પટધર આચાર્ય દેવ શ્રી મદ્વિજ્ય દેવસૂરિજી મહારાજ કે કરકમલો દ્વારા કી ગઈ। અબજી ભણશાલી કે વરાજ નગર શેઠ ડાહ્યા કમલશી કે પરિવાર મે આજ ભી શેઠ પ્રતાપમલભાઈ આદિ વિશાલ કુટુમ્બ વિદ્યમાન હૈ।

જબ ઉના મે જગદ્ ગુરૂ બિમારી મેં ગ્રસ્ત હો ગયે થે તબ ભી ઔષધ કા સેવન નહી કિયા। ઈસ પર શ્રી સઘ ને સત્યાગ્રહ કરકે કહા કિ અગર આપ ઔષધી નહી લેગે' તો હમ લોગ આજસે અન્ન પાની ત્યાગ કર દેગે। ઔર સ્તનપાન ભી માતા બચ્ચે કો નહી દેગી। ઈસ પ્રકાર અટલ ભક્તિ સઘ કી દેખ કર ગુરૂદેવને ઔષધ સેવન કરના સ્વીકાર કિયા

એક દિન કા જિક્ર હૈ કિ ગોચરી મે ખીચડી લાયે થે ગુરૂદેવ ને ઉનકો ઉપયોગ મે લી। થોડી દેર કે બાદ જબ ઉસ ભક્ત કો માલૂમ પડતી હૈ કિ ખીચડી મે ખાર અધિક પડ ગયા હૈ દૌડતા હુઆ ઉપાશ્રય મે આકર કે કહતા હૈ

કિ ગુરૂદેવ આજ ગલતી હુઈ કિ ખીચડી મેં લુણ અધિક પડ ગયા। ઇસ લિયે જગદ્ ગુરુદેવ કો નહીં વપરાના। પરંતુ જગદ્ ગુરૂદેવ તો પહલે હી વાપર બૈઠ ગયે થે। ઇતની ખારી ખીચડી હોને પર ભી ગુરૂદેવને એક ભી શબ્દ શિષ્ય કો નહીં કહા। જીવ્હા પર કિતના ગુરૂદેવ ને કંટ્રોલ કર રખા? કહને કા તાત્પર્ય યહ હૈ કિ રસ નીરસ જૈસા તૈસા મિલતા ઉસસે હી અપના નિર્વાહ કર લેતે થે। પરંતુ કિસીકો કહતે નહીં। ઇન પર શિષ્ય વર્ગ બહુત ઘભરાયે કિ ગુરૂદેવ કી તબિયત્ અધિક બિગડ જાયગી। ચિન્તા કરને લગે। તબ જગદ્ ગુરૂદેવ નેઆશ્વાસન ભરે શબ્દો મેં કહા કિ ચિન્તા ન કરેં। મેરા સ્વાસ્થ્ય ઇનસે નહીં બિગડેગા ઔર સુધરેગા।

ઉત્તરોત્તર ગુરૂદેવ કા શરીર જીર્ણ શીર્ણ હોતા હુઆ દેખ કર શ્રી સંઘને શ્રી વિજયસેન સૂરિજી કો સૂચના ભેજા દી કિ આપ જલ્દી પધારિયેં। કયોં કિ જગદ્ ગુરૂદેવ કા સ્વાસ્થ્ય દિનાનુદિન અધિક બિગડા જા રહા હૈ।

ઉસ સમય વિજયસેન સૂરિજી લાહોર સે વિહાર કર મહિમનગર મે ચૌમાસા કે ઉદ્દેશ સે આ રહે થે ઇતને મે. ઉન્ના કા પત્ર મિલા, પત્ર દ્વારા સમાચાર જાન કર મહિમ-નગર મેં ચાતુર્માસ ન કર અતિશીઘ્ર ચલતે હુએ પાટણ જા પહુંચે કિ ચાતુર્માસ લાગુ હોગયા જિસસે આપ વિવશ હોકર વહીં બૈઠ ગયે. કિન્તુ આપકા મન ગુરૂ ભક્તિ મેં ચલા ગયા થા કેવલ યહાં પર શરીર માત્ર હી થા. અતએવ આપકે લિયે ચાર માસ નિકાલના ચાર યુગ સા હોગયા.

અબ ક્રમસે પર્યુષણ પર્વ આ ગયા સૂરિજી કલ્પસૂત્ર સુનાને લગે ગુરૂદેવ કી કૃપા સે પર્વ નિર્વિઘ્ન પૂર્વક નિકલ ગયા, સંવત્સરી કો પરસ્પર ખમત ખામણા કરકે વિજયસેન સૂરિજી અપને પ્રિય ભક્તો કો પત્ર દેને લગે જિસમે એક પત્ર અકબર કે નામ સે લિખ કર શ્રાવક દ્વારા ભેજા અપને ગુરૂદેવ કો સુખ સાતા એવં વન્દના કે લિયે એક મન્ડલી ભેજ દી

ઇધર સૂરિજી કા પત્ર લેકર શ્રાવક અકબર કે દરબાર મે પહુચા ઉસ સમય અકબર કી સવારી ઘુમને કે લિયે બાહર નિકલ રહી થી ઇસલિયે પત્ર ન દેકર સવારી કી પીછે વહ ભી ચલને લગા કુછ દૂર જાને પર એક તલાબ મે મછ-લિયો કી શિકાર કરતા હુઆ એક મનુષ્ય કો અકબરને દેખતે હી ઉસે બુલા કર મીઠે મીઠે શબ્દો સે સમઝાને લગા હે વત્સ ? તુઝે મછલી આદિ શિકારો કા બહુત શોક હૈ લેકિન નિષ્કારણ નિરપરાધી જીવ હિંસા સે અપની આત્મા કો તૃપ્ત કરના મુનાસિબ નહી હૈ જીવ પ્રાણીમાત્ર સે સમાન હૈ સુખ દુખ કા અનુભવ સબ પ્રાણિયો કો અપને જૈસા હી હુઆ કરતા હૈ અસ્તુ। યદિ ઇસ બાત પર આસ્થા નહી હૈ। તો નિરપરાધી સાધારણ જીવો કી હિંસા છોડ કર મેરે દેખસ્થ સામને હી અપની લાલસા પૂર્તિ કિયા કર ઇસકી બાત પર્યુષણ કે પર્વ સે કિસી પ્રકાર કી જીવ હિંસા કરના મના હૈ યહ બાત જબ જાહિર હૈ ક્યા તૂને નહી સુના હૈ?

શિકારી મન હી મન સોચને લગા કિ પ્રથમ તો મૈ

નિયમ ભંગ કા દંડી હૂં ઔર દૂસરા મધુર શબ્દો સે સમઝા રહા હૈ ઇસ પર ભી અગર મૈંને શિકાર નહી છોડા તો મેરા જૈસા આત્મઘાતી કૌન હોગા ? ઐસા વિચાર કર ઉસને કહા કિ હે જહાંપના ? આપકે હુકમ કો ઉલંઘન કર મેં કલંક કા પાત્ર બના હૂં આપને અપના શરીર મેરે ભોજન કે લિયે દેના ચાહા ઈનસે તો મૈં મૃત પ્રાયઃ હો ગયા. વિશેષ આપસે ન બોલ કર આજ સે યહ પ્રતિજ્ઞા કરતા હૂં કિ મેરે જીવન મેં કદાપિ જીવ હિંસા નહીં કરૂંગા ઈસિ પર બાદશાહ ધન્ય-વાદ દેકર આગે બઢ ગયે.

યહા કે સબ વૃત્તાન્ત દેખ સુન કર આયા હુઆ શ્રાવક ક્ષુબ્ધ હોકર રાજસવારી કે સાથ દરબાર મે આકર પત્ર નજ-રાને કર કહને લગા હજૂર ? યહ પત્ર વિજયસેન સૂરિજી ને ભેજા હૈ.

અકબર બાદશાહ પત્ર પઢ કર જગદ્ ગુરૂદેવ કી હાલત ખરાબ સમઝ કર અસીમ ચિંતા સાગર મેં ડૂબે હુએ બહુત સમય તક મૌન રહ ગયે ઔર જગદ્ ગુરૂદેવ કે દર્શનાર્થ જાને કે લિયે ભાવના કરને લગે.

ઇધર ઉન્ના નગર મે જગદ્‌ગુરૂ શ્રીમદ્વિજય હીર સૂરી-શ્વજી મહારાજ અપના અન્ત સમય જાન કર ચૌરાસી લાખ જીવાયોનિયોં કે સાથ ક્ષમાપન કરતે હુએ ચાર શરણો (અરિ-હંત, સિદ્ધ, સાધુ ઔર કેવલી ભાષિત જો ધર્મ) કો સ્વીકાર કરકે અપને મંડલ કો એવં શ્રદ્ધાલુ શ્રાવકોં કો એકત્રિત કરકે અંતિમ ઉપદેશ દેને લગે.

હે શ્રધાલુ મુનિગણુ? એવ ભક્ત શ્રાદ્ધ? અબ થોડે હી સમય મે મેરી મૃત્યુ હોને વાલી હૈ ઈસમે મુઝે ચિન્તા નહી હૈ ક્યોકિ મરણ કા ભય નાશ કરને કે લિયે તીર્થંકર જૈસે મહાપુરૂષ ભી સમર્થ નહીં હુએ કહા ભી હૈ કિ—

તિત્થયર ગણ હારી સુરવઇણો ચક્કિ કેસવા રામા
સ હરિયા હય વિહિણા કા ગણણા ઇયર લોગાણં ॥ ૧ ॥

જબ તીર્થંકર ગણધર દેવના ચક્રવર્તી કેશવ રામ આદિ સભી ઈસ પ્રકાર મૃત્યુ કો પ્રાપ્ત હુએ તબ ઇતર લોગો કા તો કહનાહી ક્યા હૈ?

હે ભવ્યાત્મન્? આપ લોગો કો ભી અપને અપને સયમ કી આરાધના મે કિસી પ્રકાર કી ચિન્તા નહી હૈ ચૂકિ પટ-ધર વિજયસેન સૂરિ મેરે સ્થાન પર મૌજૂદ હૈ ધીર વીર ગમ્ભીર વહ આચાર્ય તુમ્હારે જૈસે પડિતો દ્વારા મુખ્ય કર સેવનીય હૈ સર્વદા ઉનકી આજ્ઞા પાલન કરતે હુએ પરસ્પર પ્રેમ ભાવ સે રહ કર પરમાત્મા વીર કે શાસન કી ઉન્નતિ કરને મે કટિબદ્ધ રહના ઈસિ પર સાધુ ઔર શ્રાવક દોનો ને તથાસ્તુ કહતે હુએ આપકે વચનો કો સાદર સ્વીકાર કિયા.

ઇસ પ્રકાર સબ કો સાવધાન કરકે પચ પરમેષ્ઠી કી સાક્ષી પૂર્વક અનશન કરકે મોક્ષ સુખ કો દેને વાલા નમસ્કાર મહા મન્ત્ર કા ધ્યાન ધરતે હુએ મન વચન ઔર કાયા કે પવિત્ર યોગો સે આત્મ નિન્દા કે સાથ પ્રાણી માત્ર સે મૈત્રી ભાવ બઢાતે હુએ જગદ્ ગુરૂ નિબધ નાયક સ ૧૬૫૨ ભાદ્રપદ શુક્લા એકાદશી ગુરૂવાર કે દિન ભવ સમ્બન્ધી ઔદારિક શરીર કો છોડ કર દેવ લોક સિધાર ગયે?

" ગુરૂદેવ કા ચૌમાસા "

પાટણ ૮ : ખમ્ભાત ૭ : અમદાવાદ ૬ : સિરોહી ૨ : સાંચોર ૨ : અભિરામબાદ ૧ : આગરા ૨ : ફતેહપુર શિકરી ૧ : કુણગિરિ ૧ : મ્હેસાણા ૧ : સોજીતરા ૧ : આમોદ ૧ : કાવી ૧ : ગંધાર ૨ : રાધનપુર ૧ : દિલ્હી ૧ : લાહોર ૧ : મેડતા ૧ : જાલોર ૧ : સ્તમ્ભ તીર્થ ૧ : મગશુદાબાદ ૧ : ઇલાહાબાદ ૧ : મથુરા ૧ : માલપુરા ૧ : નાગોર ૧ : સૂરત ૧ : આબૂ ૧ : ફલોધી ૧ : રાણકપુર ૧ : નાડલાઇ ૧ : બોરસદ ૧ : પાલીતાણા ૧ : ઉનાદીવ ૧ : દુસરે ચૌમાસે મેં ભાદરવા શુદ ૧૧ કો સ્વર્ગવાસી હુએ ।

જગદ્ગુરુદેવ કે જીવન મેં ઉપરોક્ત ગાંવોં મેં ચૌમાસા હુએ ઐસા હીર સૂરિ રાસ દ્વારા યહાં ઉદ્ધૃત કિયા હૈ પરંતુ ઇસ મેં અનુક્રમ સે નહીં હૈ । જૈસે થા વૈસા હી મૈંને લિખા હૈ અતઃ પાઠક ? દૂસરા વિચાર ન કરેં ।

આપકે સમીપસ્થ શિષ્ય મન્ડલ ઔર શ્રાવક આદિ મૂર્ચ્છામય હોકર ફૂટફૂટકર રોને લગે. કુછ દેર કે બાદ ગુરૂ વચનામૃત કી સ્મરણ કર ધીરતા ધારણ કરતે હુએ શ્રાવક ગણ સંગઠિત હોકર મૃત શરીર કો ચંદનાદિ અનેક પ્રકાર કે સુગંધિત દ્રવ્યોં સે વિલેપન કર એક સુસુન્દર વિશાલા નામક શિબિકા મેં બૈઠા કર અગ્નિ સંસ્કાર ભૂમિ પર લે જાકર કે ચન્દન શ્રીફલ ઔર ગો ઘૃત સે દાહ ક્રિયા કરને લગે. સ્મશાન ભૂમિ સે લૌટ કરકે સ્નાનોત્તર ઉપાશ્રય આકર શાન્તિ કા પાઠ શ્રવણ પૂર્વક અપને અપને ઘર ચલે લગે.

તદનન્તર અબ વાપિસ ઇકટ્ઠે હોકર શાસન નાયક કે સ્વર્ગ ગમન કા સમાચાર પત્ર તથા સંદેશ દ્વારા ગામો ગામ ભેજે એવં વિજયસેન સૂરિજી કે પાસ 'પાટણ' નગર મેં દુઃખપ્રદ સમાચાર પહુંચા વે પત્ર પઢને લગે તો ઉનકા એવં અનુયાયિયો કા હૃદય કમ્પાયમાન હોકર શોક સાગર મેં ડૂબ ગયા શોકાતુર પટ્ટધર સેન સૂરિજી સખેદ ગદ ગદ વાણી મેં બોલને લગે—

હે ગુરૂદેવ ? મુઝે બિના દર્શન દિયે હી આપ કહાં પધાર ગયે ? આપ મેરે મુકુટાલંકાર થે દયા સાગર કી સેવા નિમિત્ત હી લાહોર સે ચલા થા કિન્તુ અભાગ્ય વશ દર્શન ન પા સકા આપને મેરે લિયે થોડા સા ભી વિલમ્બ નહી કિયા મેરે મન કી બાત મન હી રહ ગઇ હે મેરે ભગવાન ? આપ જૈસે સૂત્રધાર કે બિના હમ લોગ કિસ આધાર પર ખડે રહેંગે ? અપની આત્મ કથા કિસે સુનાઉંગા ? કિસકો ગુરૂદેવ શબ્દ સે પુકારૂંગા ? કિસકી આજ્ઞા માલા પહનૂંગા, હે પ્રભો ? અબ આપ જૈસે દિવાકર કે બિના મેરે હૃદય ગગન મન્ડલ મેં કૌન ચમકેગા ? ઔર જલધર જૈસે કઠોર હૃદય કો કૌન પિઘલાવેગા ? ગુરૂદેવ કે બિના કૌન ઉપદેશામૃત કી વર્ષા કરેગા ? ઇસ ભારત કે પ્રાણિયો કો દુરાચાર સે કૌન બચાવેગા અબ પ્રતિપક્ષિયો કી માયા રાક્ષસી કૌન તિલાઞ્જલી દેગા ? અહિંસા દેવી કી પુજા કૌન કરેગા હે ગુરો ? આજ આપકે પરલોક સિધાર જાને સે ધીરતા કા કૌન આધાર હોગા ? વિનય કા કૌન શરણ હોગા ? સત્ય આજ સચમુચ ભાગ ગયા કરૂણા બિચારી અબ કિસકી શરણ મેં જાયગી ?

શાન્તિ કો કૌન ધારણ કર સકેગા. ક્ષમા ભિચારી ફૂટ ફૂટ કર રોરહી હૈ. સંયમ કા સાથી કૌન બનેગા ? હે શાસન શિરોમણે ? આપ અમર અજર હોગયે ક્યોં કિ અસંખ્ય જીવોં કી રક્ષા કે સાથ પુણ્ય તીર્થ ઔર જજિયા આદિ કે કર મોચન કરવાયા હૈ આપકી અમર કીર્તિલતા જબ તક સૂર્ય ચન્દ્ર હૈ તબ તક બની રહેગી અતએવ સવિનય પ્રાર્થના હૈ કિ જો ભવ્ય જીવ આપકો સચ્ચે હૃદય સે પુકારે ઉનકે લિયે મનોવાંછિત ફલ કી પૂર્તિ કરતે રહે.

ઇધર અકબર કે પાસ મે ભી જગદ્ગુરૂ કે દેહાવસાન કા પત્ર આ પહુંચા. પત્ર પઢતે હી અત્યન્ત દુઃખમય હોકર સારે રાજ્ય મે હડતાલ કી ઉદ્‌ઘોષણા કરવા દી ઔર અપને દરબાર મેં નાચ ગાન આદિ સબ બન્દ કરવા દિયા. ઔર અગ્નિ સંસ્કાર કે લિયે ચૌરાસી વીઘા જમીન ભેટ કર સચ્ચી શ્રદ્ધાન્જલિ અકબર ને દી ।

જિસ રાત્રી મેં હીરસૂરિજી સ્વર્ગવાસી હુએ ઉસી રાત્રી કી ચૌથી પ્રહર મેં અકબર કો સ્વપ્ન મેં સાધુ વેષ મેં હી દર્શન દેતે હૈ. ક્યોંકિ પહલે અકબર સે મુલાકાત કે સમય વચન દિયા થા કિ મૈં દેવલોક મેં જાઉંગા તો અવશ્ય તુમ સે મિલૂંગા. સ્વપ્ન મેં અકબર કો કહતે હ કિ મૈં સુધર્મા નામક દેવલોક મેં પાર્શ્વનામક વિમાન મેં ગયા હૂં । અકબર ઇસ સ્વપ્ન કી સૂચના રાજસભા મેં કરતા હૈ. ઔર ખુશી-ચાલી માનતા હૈ ।

હીરસૂરિજી કા અન્તિમ અગ્નિ સંસ્કાર જહાં કિયા

वहा पर उसी रात्री मे देवता अपूर्व देव सम्बन्धी नाटक करते है उन की ध्वनि नगर मे पहुचती है। नगर के हजारो लोग ध्वनि के अनुसार कौतुक देखने जाते है तो वास्तविक रूप मे नाटक देख अपने घर लौटते है इस नाटक की बात चारो दिशाओ मे पवनवेगवत् फैल गई और उस दिन से उस स्थान की महत्ता और अधिक बढ गई।

जिस रात्रि मे नाटक हुआ उसी रात्रि के प्रथम प्रहर मे ४ ब्राह्मण नगर के बाहर तलाव की तट पर जाप कर रहे थे उस समय आकाश मे देवताओ को परस्पर बात-चीत करते हुए जाते देख कान लगा कर सुनने लगे। जल्दी चलो जल्दी चलो श्री हीरसूरि का मुख देखने के लिये जल्दी चलो। इस तरह की बाते करते हुए जा रहे थे। ब्राह्मणोने इसि घटना को सारे गाव मे कह सुनाई, और इधर मे भी लोग नाटक देख आये थे। लोगो मे हर्षका पारावार न रहा।

अग्नि संस्कार की जगह पर रहा हुआ बाज आम भी उस रात्री मे फलीभूत हो गया सब लोगोने आमका फल खाया और अकबर के पास भी आम भेजे। बिना ऋतु के आम फल पाकर बादशाह असीम हर्ष मे डूब गया। और उस आम की डेरिये अकबर के अलावा भी उन उन देशो मे भेजी गई जहा कि गुरुदेव ने पवित्र चरण कमल रखे थे। गुरुदेव तो स्वर्ग मे जा बैठे परन्तु कीर्तिलता पृथ्वीतल पर विशेष रूप मे फैल गई।

अग्नि संस्कार की जमीन पर मेघ नामक पारिख ने

લાડકી નામક અપની ભાર્યા કે નામ સે "લાડકી સ્તૂપ" સુન્દર મનોહર એવં વિશાલ બનાકર ગુરૂદેવ કે ચરણ પાદુકા સ્થાપન કિયે। ઉન પાદુકા કી પૂજા ભક્તિ એવં દર્શન વંદન કરને કે લિયે હજારોં નરનારી આને લગે। ઉસ દિન સે લગા કર આજ દિન પર્યન્ત દર્શનાર્થ આતે જાતે હૈ। યહ સબ ગુરૂદેવ કે નિર્મલ ચારિત્ર કા પ્રભાવ હૈ। અગર આજ ભી પરિણામ શુદ્ધિ સે નિરતિ ચાર પૂર્વક ચારિત્ર પાલન કિયા જાય તો દેવલોક સુનિશ્ચિત હી હૈ।

વિશેષ આબુ પાટણ સ્તમ્ભતીર્થ રાજનગર અમદાવાદ સૂરત હૈદરાબાદ આગરા મહુઆ માલપુર પતન સાંગાનેર જયપુર આદિ શહરોં મેં હીર વિહાર (હીર મંદિર) દેખા જાતા હૈ. ઇસ મન્દિર મે પ્રતિષ્ઠિત શાસન સમ્રાટ કી ચમત્કારિક પ્રતિમાકી શ્રદ્ધાપૂર્વક પૂજા ભક્તિ કરને વાલો કા દુઃખ દારિદ્ર દૂર હો જાતે હૈ ઔર વહ પુરૂષ લક્ષ્મી માત્ર એવં વિજયી બન જાતે હૈ.

વિજયસેન સૂરિજી સાધુ મન્ડલ ઔર શ્રાવક સમુદાય કી ઉદાસીનતા દેખકર અમીટ શોક કો અગત્યા મિટાતે હુએ ભવ્ય જીવોં કો આશ્વાસન દેને લગે. ચાતુર્માસ પૂર્ણ હોતે હી શાસન કા સારા ભાર અપને સ્કંધો પર વહન કરતે હુએ ભાગ્યશાલિયોં કો ધર્મોપદેશ દેતે હુએ ભૂમન્ડલ કો પાવન કરને લગે.

પ્રિય પાઠક !

વિશ્વોપકારી શાસન ચૂડામણિ સૂરિ પૂહ્ગવ જગદ્ગુરૂ દેવ જૈસે મહાપુરૂષ આજ દિન તક સંસાર મે હોતે તો ન

માલુમ કિતના ઉપકાર કરતે યહ અનિર્વચનીય હૈ અત મે સવિનય યહી પ્રાર્થના હૈ કિ છિદ્રાન્વેષણ કો પરિત્યાગ કરતે હુએ ગુણૈકપક્ષ પાતી હોકર મહાવીર સ્વામી કે પરમ્પરાગત વિજય હીરસૂરિજી આદિ મહાપુરૂષો સે ઉપદિષ્ટ આપ્ત વચન પર અટલ વિશ્વાસ રખ કર અપની આત્મા કો જ્ઞાન જ્યોતિ મે લયલીન કરતે હુએ અવશ્ય આત્મ કલ્યાણ કરે । હમે શોચના ચાહિયે કે જબ યવન જાતિ અકબર ભી હીર વચનામૃત પાન કરકે સદૈવ કે લિયે અમર સા બન ગયા તો હમમે કયા અલભ્ય હૈ ? હમ સ્વય પૂર્વ ઉપાર્જિત કર્મો સે પૂત હૈ એવ ઉચ્ચ શિખર કી સીઢી પર આરૂઢ હૈ

મૈ આશા રખતા હૂ કિ વર્તમાન સ્વતન્ત્ર ભારત કે અનુસાર આધુનિક ઉપદેશક આચાર્ય એવ શિક્ષક આદિ ભી મમત્વપના કો મિટા કર અહિંસોપાસક જગદ્ ગુરૂદેવ કા અનુકરણ કરતે હુએ ભેદ ભાવ કો ભી અલગ્ગ મિટાતે હુએ વાસ્તવિક ઉન્નતિ કે શિખર પર ચઢેગે । અન્યથા ભારત કી ઉન્નતિ કે બજાય અપની આત્મા કી ભી ઉન્નતિ આકાશ કુસુમ કે જૈસી પરમ અસમ્ભવ હોગી । ઇષ્ટદેવ હમે સદ્બુદ્ધિ પ્રદાન કરે તાકિ હમ અનુપમ સુખ પ્રાપ્ત કર સકે । ૐ શાન્તિ ? ? ?

શ્રીહિમાચલાન્તેવાસિ—
મુમુક્ષુ ભવ્યાનદ વિજય—(વ્યાકરણ સાહિત્યરત્ન.)

॥ વન્દે શ્રી હીર જગદ્‌ગુરૂમ્ ॥

મુનિરાજ શ્રી દર્શન વિજયજી (ત્રિપુટી) કૃત

જગદ્ ગુરૂ શાસન સમ્રાટ અકબર પ્રતિબોધક—

શ્રી મદ્‌વિજય હીરસૂરીશ્વરજી કી બડી પૂજા

પ્રથમ જલ પૂજા —: દોહા :—

જય જય સુમતિ જિણંદજી, જય સુપાર્શ્વ જિણંદ ।
જય જય આદીશ્વર પ્રભો, જય જય પાર્શ્વજિણંદ । ૧ ।
જય સૂરિ વાચક મુનિ, જિન શાસન શણગાર ।
જય ગુરૂ હીર સૂરીશ્વરા, યુગ પ્રધાન અવતાર । ૨ ।
જય ચારિત્ર વિજય ગુરૂ, ચરણમે શીષ નમાય ।
જગ ગુરૂ કી પૂજા રચૂં, સબ હી કો સુખદાય । ૩ ।

(ઢાળ ૧)

(તર્જ આઓ આદીશ્વર બાબા, ગ્રહો ઇક્ષુ રસદાન)

આવો આવો ઓ પ્યારે સજ્જન, કરો ગુરૂ ગુણ ગાન ॥ ટેક ॥
મહાવીર કે પાટ પરમ્પર, હુએ શ્રી યુગ પ્રધાન ।
વચન સિદ્ધ ઔર ઉગ્ર તપસ્વી, જગચ્ચન્દ્ર સૂરિ જાણ આવો । ૧ ।
જિનકે ચરણમેં શિષ ઝુકાવે, મેદ પાટ કા રાણ ।
તપા તપા કહકે બુલાવે, જૈત્રસિંહ બલવાન । ૨ ।
શ્રી દેવેન્દ્ર સૂરીશ્વર ત્યાગી, દેવ પૂજ્ય શ્રુતવાન ।
કર્મ ગ્રન્થ આદિ શાસ્ત્રોં કા, કિયા જિનને નિરમાણ । ૩ ।
દાદા સાહેબ ધર્મ ઘોષ સૂરિ, ત્યાગી યુગ પ્રધાન ।
મહામંત્ર વાદી વ પ્રભાવિક, હુએ ધર્મ કે પ્રાણ । ૪ ।
દેવપત્તન મેં મંત્ર પદોં સે, સાગર રત્ન પ્રધાન ।
ગુરુ કે ચરણોં મે ઉચ્છાલે, રત્ન ઢેર કો આન । ૫ ।

નિર્ધન પેથડ જિનકી કૃપાસે, બને બડા દિવાન ।
શાસન કા ઝંડા ફહરાવે, ગુરૂ કૃપા બલવાન । ૬ ।
જિનકે વચન મે યક્ષ કપર્દી, છોડે માસ બલિદાન ।
સેવક હોકર શત્રુંજય પર, પાવે અપના સ્થાન । ૭ ।
જોગણિયો ને કારમણ કીના, ચહા મુનિયો કા પ્રાણ ।
ઉનકો પાટે પર ચિપટા કર, દિયા ગુરુને જ્ઞાન । ૮ ।
ગુરુકે કંઠ કો મંત્ર મે બાધા, ચુ લી ઉનમે વાણ ।
તપગચ્છ કો ઉપદ્રવ નહીં કરના, સ્થભિત કર અજ્ઞાન । ૯ ।
એક યોગી ચૂહે કે ઠાગ, કરે ગચ્છ કો પરેશાન ।
ઉસકે ઉપદ્રવ કો હટાયા, પાયા બહુ સન્માન । ૧૦ ।
રાત મે ગુરૂકા પાટ ઉઠાવે, ગોધરા શાકિની જાણ ।
ઉનસે ભી તખ મુનિ રક્ષાકા, લીના વચન પ્રમાણ । ૧૧ ।
સાપ કાટતે કહા સઘ મે, અપના ભવિષ્ય જ્ઞાન ।
સઘને ભી વહ જડી લગાઈ, હુએ ગુરૂ સાવધાન । ૧૨ ।
ભસ્મ ગ્રહકી અવધિ હોતે, શાસન કે સુલતાન ।
આનદ વિમલ ગુરૂ જિન્હો કો, નમે ગજ સુર ત્રાણ । ૧૩ ।
ક્રિયોદ્ધારસે મુનિ પથ કો, ઉદ્ધરે સુગ પ્રધાન ।
જ્ઞાન કૃપાસે દુર હટાવે, કુમતિ કા ઉફાણ ॥ આ ॥ । ૧૪ ।
જેસલમેર મેવાત મોરબી, વીરમગામ મેદાન ।
સત્ય ધર્મકા ઝંડા ગાડા, દિન દિન બઢતે શાન । આ । । ૧૫ ।
મણિભદ્ર સેવા કરે જિનકી, વિજય દાન ગુરુ માન ।
ઉનકે પટ પ્રભાવક સૂરિ, હીર હીરાકી ખાણ । આ । । ૧૬ ।

ઈન ગુરૂઓાં કી કરે આશાતના, વહ જગમેં હૈવાન ।
ભક્તિ નીર સે ચરણોં પૂજે, ચારિત્ર દર્શન જ્ઞાન । આ ।। ૧૭ ।

કાવ્યમ્ (વસંત તિલકા)

હિંસાદિ દુષણ વિનાશ ગુણ પ્રધાન,
શ્રીમદ્ જગદ્ ગુરૂ સુહીર મુનીશ્વરાણામ્,
ઉત્પત્તિ મૃત્યુ ભવ દુઃખ નિવારણાય,
ભકત્યા પ્રણમ્ય વિમલં ચરણં યજેઽહં ।। ૧ ।।

મંત્ર

ૐ શ્રી સકલ સૂરિ પૂરંદર જગદ્ ગુરૂ ભટ્ટારક શ્રી હીર વિજય સૂરિ ચરણેભ્યો જલં સમર્પયામિ સ્વાહા ।। ૧ ।।

દ્વિતીય ચંદન પૂજા

દોહા,

વિજયદાન સૂરિ વિચરતે આયે પાટણપૂર ।
ઉપદેશસે ભવિ જીવકો, માર્ગ બતાવે ધૂર ।। ૧ ।।
ગુરૂવર કી સેવા કરે, માણિભદ્ર મહાવીર ।
કરે સમૃદ્ધિ ગચ્છ મેં, કાટે સંઘ કી પીર ।। ૨ ।।
ઇસ સમય ગુરૂ દેવકો, હુઆ શિષ્ય કા લાભ ।
તપગચ્છ મેં પ્રતિદિન બઢે, ધર્મલાભ ધનલાભ ।। ૩ ।।

(ઢાલ ૨)

(તર્જ ધન ધન વો જગમેં નરનાર)

ધન ધન વો જગમેં નરનાર, જો ગુરૂદેવ કે ગુણકો ગાવે । ટેક ।
પાલનપુર ભૂમિસાર, ઓસવાલ વંશ ઉદાર ।
મહાજન કે ઘર શ્રીકાર, પ્રલ્હાદન પાસ કી પૂજા રચાવે । ૧ ।

ધન શેઠજી કુરાશાહ, નાથી દેવી શુભ ચાહ ।
ચલે જૈન ધર્મકી રાહ, ધર્મ કે મર્મકો દિલમે ઠાવે । ૨ ।
સવત્ પન્દ્રહમો માન, તિર્યાસી મિગસર જાણુ ।
હીરજીકા જન્મ પ્રણામ, શાન શૌકત જો કુલકી બઢાવે । ૩ ।
શિશુ વયમે હીર સપૂત, પરતિખ જ્યુ શાન્દ પૂત ।
બલ બુદ્ધિ મે અદ્ભૂત, જ્ઞાન ક્ષય ઉપશમ કે હી પ્રભાવે । ૪ ।
પડિક્કમણા પ્રકરણુ ઢાલ, યોગ શાસ્ત્ર વ ઉપદેશ માલ
પયન્ના ચાર રસાલ, પઢે ગુરૂ કે ભી દિલકો લુભાવે । ૫ ।
હીરજી પાટણુ મે આય, નમે દાન સૂરિ કે પાય ।
સુને વાણિ હર્ષ બઢાય, પાક દિલ સયમ રગ જમાવે । ૬ ।
પન્દ્રહમે છયાણુ કી સાલ, લે દીક્ષા હીર સુકુમાલ ।
બને હીર હર્ષ મુનિ બાલ ન્યાય આગમ કા જ્ઞાન બઢાવે । ૭ ।
સવત સોલમો સાત, પન્યાસ હુએ વિખ્યાત ।
હુએ વાચક સવત આઠ, પાટ સૂરિકી દશમે પાવે । ૮ ।
હુએ પૂજ્ય સૂરીશ્વર હીર, નમે સુબા રાજા વજીર ।
ચન્દન ચર્ચિત ગભીર, ધીર ચારિત્ર સુદર્શન ગાવે । ૯ ।

કાવ્યમ્-હિસાદિ.

મત્ર ૐ શ્રીં ચન્દન સમર્પયામિ સ્વાહા ॥ ૨ ॥

તૃતીય પુષ્પ પૂજા

—. દોહા —

હીર હર્ષ હુએ સૂરિ, હુઆ ઘર ઘર આનદ ।
શાસન કી શોભા બઢી યશ ફૈલા ગુણ કદ ॥ ૧ ॥

(ઢાળ ૩)

(તર્જ—કદમોં કી છાયા મેં, પ્રભુ કે પેર પુજના)

હીર સૂરીશ્વરજી, ગુરૂ કે ગુણ ગાઈએ ॥ ટેક. ॥

હીર મુનીશ્વર; હીર સૂરીશ્વર, । અકલ મહીમા રે
ભકિત સે ફલ પાઈએ ॥ હીર ॥ ૧ ॥

ફતેહપુર મેં ઉપકેશ ઘરમેં । હૈ તપ ભકિત રે
તપસે હી સુખ પાઈએ ॥ હીર ॥ ૨ ॥

સતી શિરોમણિ સદ્ગુણિ રમણી । શ્રાવિકા ચમ્પા રે
છે માસી તપ ઠાઇયે ॥ હીર ॥ ૩ ॥

દેવ કૃપા સે ગુરૂ કૃપા સે । તપ ગુણ બઢતે રે
કૃપા કો વારી જાઈએ ॥ હીર ॥ ૪ ॥

હુઈ તપસ્યા મોક્ષ સમસ્યા । આનંદ હેતુ રે
ઉચ્છવ રંગ ચાહિયે ॥ હીર ॥ ૫ ॥

તપ કી સવારી જૂલૂસ ભરી । બાજિંત્ર બાજે રે
જય નારે ભી મિલાઈએ ॥ હીર ॥ ૬ ॥

અકબર બોલે લોક હૈ ભોલે । ઝુઠી તપસ્યા રે
ચમ્પા કો કહે આઈએ ॥ હીર ॥ ૭ ॥

પૂછે ચમ્પા સે કિન કી કૃપા સે । રોજા મનાયે રે
સચ્ચા હી બતલાઇયે ॥ હીર ॥ ૮ ॥

પાર્શ્વ પ્રભુ કી હીર ગુરૂ કી । ચમ્પા સુનાવે રે
કૃપાકા ફલ પાઈયે ॥ હીર ॥ ૯ ॥

કૃપાલુ નામી હીરજી સ્વામી । ઠાના શાહીને રે
ઇનસે હી મિલના ચાહિયે ॥ હીર ॥ ૧૦ ॥

ગુરૂ ચરનમે ભક્તિ સુમન હૈ । ચારિત્ર દર્શન રે
કર્મો કા ગઠ ઢાઈયે ॥ હીર ॥ ૧૧ ॥

કાવ્યમ્-હિ સાદિ.

મત્ર ૐ શ્રી૦ પુષ્પાણિ મમર્પયામિ સ્વાહા ॥ ૩ ॥

ચતુર્થ ધુપ પૂજા

— દોહા —

અકબર દિલમે ચિંતવે, ભારત કા સુલતાન ।
બુલાઉં ગુરુ હીરજી, જૈનો કા સુલતાન ॥ ૧ ॥

થાનસિંહ ઓસવાલ કો, બોલે અકબર શાહ ।
બુલાવો ગુરૂ હીર કો, સુધરે જીવન રાહ ॥ ૨ ॥

થાનસિંહ કહે જહાપનાહ દૂર હી હૈ ગુરૂરાજ ।
અકબર કહે પગભી ઉન્હે બુલાવો મય માજ ॥ ૩ ॥

(ઢાળ ૪)

(તર્જ-શહીદો કે ખુન કા અસર દેખ લેના)

હીરસૂરિ કો બુલાના પડેગા,
હમ કો ભી દર્શન દિલાના પડેગા ॥

ધન ગુર્જર હૈ એમે ગુરુ મે,
વહા મે ગુરૂ કો બુલાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૧ ॥

રા ન રાણી દર્શન પાવે,
ઉનકા હી દર્શન દિલાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૨ ॥

નામ જાપસે દુઃખ વિદારે,
ઐસે ફકીર કો યહાં લાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૩ ॥
વહીં સે સહારા દેવે ચમ્પા કો,
ઉચ ઓલિયા સે મિલના પડેગા ॥ હીર ॥ ૪ ॥
ઘર દુનિયા કો દિલ સે છોડે,
ખુદા કા બન્દા બતાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૫ ॥
સબ જીવોં કી રક્ષા ચાહે,
યહી કૃપારસ પિલાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૬ ॥
ત્યાગી ધ્યાની પણ્ડિત જ્ઞાની,
ઉન્હોં કા ઉપદેશ સુનાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૭ ॥
સબ મજહબ સે વાકિફ સાહિબ,
ઉનકા ભી મજહબ સુનાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૮ ॥
તેરા ગુરૂ હૈ મેરા ગુરૂ હૈ,
ઠેકા ભી હો તો તુડાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૯ ॥
શાહ અકબર યોં ભાવ બતાવે,
હીરે કા પાક ખીલાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૧૦ ॥
ચારિત્ર દર્શન ગુરૂ ચરણ મેં,
ધ્યાન કા ધૂપ જમાના પડેગા ॥ હીર ॥ ૧૧ ॥

કાવ્યમ્-હિંસાદિ૦

મંત્ર-ૐ શ્રી૦ ધુપં સમર્પયામિ સ્વાહા ॥ ૪ ॥

———

પંચમ દીપક પૂજા

— દોહા .—

અબ અકબર ગુજરાત મે, ભેજે મોદી કમાલ ।
બોલાવે ગુરૂ હીર કો, ફતેહપુર ખુશહાલ ॥ ૧ ॥
સંવત સોલમો ચાલિસા, આયે શ્રી ગુરૂ હીર ।
બને ગુરુ ઉપદેશ સે, ધર્મી અકબર મીર ॥ ૨ ॥

(ઢાલ ૫)

(તર્જ–ઘડી ધન્ય આજ કી સબ કો, મુબારક હો ૨)

ઇસી દુનિયા મે હૈ રોશન, "જગદ્‌ગુરૂ" નામ તુમ્હારા ! ટેર !
કઈ કો દીની જિન દીક્ષા, કઇ કો જ્ઞાન કી ભીક્ષા ।
કઈ કો નીતિ કી શિક્ષા, કઇ કા કીના ઉદ્ધારા ॥ ઇસી ॥૧॥
લુકાપતિ મેઘજી સ્વામી, અઠ્ઠાઇસ શિષ્ય સહગામી ।
સગિ ચેલા બને નામી, કરે જીવન કા સુધારા ॥ ઇસી ॥૨॥
કીડી કા ખ્યાલ દિલવાયા, અજા કા ઇલ્મ બતલાયા ।
મુનિ કા માર્ગ સમઝાયા, સગય સુલતાન કા ટારા ॥ ઇસી ॥૩॥
શાહી સન્માન તો પાયા, પુસ્તક ભંડાર ભી પાયા ।
બડા આગ્રા મે ખુલવાયા, અકબર નામ સે સારા ॥ ઇસી ॥૪॥
તપગચ્છ દ્વેષ દિલધારા, કલ્યાણુ ખરચારા ।
ઉસી કા ગર્વ ઉતારા, સભી કે દુ:ખ કો ટારા ॥ ઇસી ॥૫॥
ફતેપુર, આગરા, મથુરા, ગ્વાલિયર, લાભ, માલપુરા ।
ભુવન પ્રભુ કે બને સનૂરા, મોગલ કે રાજ્ય મે સારા ॥ ઇસી ॥૬॥
કરે કોઈ ગુરૂ પૂજન, દીયે હાથી હુવે ઉજ્જન ।
કરે વસ્ત્રાદિ મે લુછન, યતિમ યાચક કા દિલ ઠારા ॥ ઇસી ॥૭॥

તીરથ કા ટેક્સ હટવાયા, જજિયા કર ભી મિટવાયા ।
શત્રુંજય તીર્થ ફિર પાયા, ગુરૂ આધિન બને સારા ॥ ઇસી ॥૮॥
અકબ્બર ને સમજ લીના, બડા ફરમાન લિખ દીના ।
હુકમ સાલના છૈ મહિના, યહી ઉપકાર તુમ્હારા ॥ ઇસી ॥૯॥
જગત પર કીના ઉપકારા, જગદ્દગુરૂ આપ હૈ પ્યારા ।
અકબરને યૂં ઉચ્ચારા, દિયા વિરૂદ જયકારા ॥ ઇસી ॥૧૦॥
ગુરૂ ઉપદેશ કો પીકર, અકબ્બર કા હુકમ લેકર ।
જિતા શાહજી બને મુનિવર, બના શાહિ યતિ પ્યારા ॥ઇસી॥૧૦॥
નમે સુલ્તાન આજમખાન, સિરોહી દેવડા સુલ્તાન ।
નમે પ્રતાપ ટેક પ્રધાન, ગુણોં કા હૈ નહીં પારા ॥ ઇસી ॥૧૨॥
મુગલ સમ્રાટ દરબારા, ખુલા શુરૂ મેં ગુરૂ દ્વારા ।
પીછે જિનચન્દ્રસિંહ પ્યારા, ગયે સેનાદિ ગુરૂ સારા ॥ઇસી ॥૧૩॥
ગુરૂ ચારિત્ર સીતારા, વિમલ દર્શક કા આધારા ।
બિના ગુરૂ કોઇ નહીં ચારા, ગુરૂ દીપક સે ઉજિયારા ॥ઇસી ॥૧૪॥

કાવ્યમ્-હિંસાદિ.

મંત્ર ૐ શ્રી૦ દિપકં સમર્પયામિ સ્વાહા ॥ ૫ ॥

ષષ્ઠી અક્ષત પૂજા

—: દોહા :—

જગદ્ ગુરૂ કરે જગત મેં, ભ્રાતૃ પ્રેમ પ્રચાર ।
અહિંસા કે ઉપદેશ સે, અહિંસક બને નરનાર ॥ ૧ ॥

(ઢાલ ૬)

અહિંસા કા ડંકા આલમ મેં, શ્રી જગદ્ ગુરૂને બજવાયા ।
મહાવીર કા ઝંડા ભારત મેં, શ્રી હીરસૂરિ ને ફહરાયા ॥ટેર ॥

મથરાની રોહ નગર સ્વામી, શિકાર કો છોડે સુખ કામી ।
સુલતાન સિરોહી કા નામી ઉનકા હિસાદિ છુટવાયા ।૧।
અકબર સુબહ મે ખાતા થા, મવા મેર કલેવા આતા થા ।
ચિડિયો કી જીભ મંગાતા થા, ઉસ મે ઉનકા દિલ હટવાયા ।૨।
કઈ પશુ પક્ષીકો મારા થા, ઔર કઈ પર જુલ્મ ગુજારા થા ।
અકબર કા યહ નિત્ય ચાગ થા, ઉસકે લિયે માફી મંગવાયા ।૩।
પિંજર મે પક્ષી છુડવાયે, કઇ કેદી કો ભી છુડવાયે ।
કઇ ગૈર ઇન્સાફ કો હટવાયે, કઇયો કા જીવન સુલઝાયા ।૪।
કાલા કાનુન થા જજિયા કર, જનતા કો સતાવે દુ:ખ દેકર ।
અકબરકો મઝહબ સમઝા કર, જજિયા કર પાપ કો ધુલવાયા ।૫।
પર્યૂષણ બારહ દિન પ્યારે, કિસી જીવકો કોઇ ભી નહી મારે ।
અકબર સુ આજ્ઞા પુકારે, ફરમાન પત્ર ગુરૂને પાયા ।૬।
મકાન્તિ કે રવિકે દિન મે, નવરોજ માસ ઇદકે દિનમે ।
સુફિયાનમિહિર કે સબદિન મે, જીવઘાત શાહીને રુકવાયા ।૭।
ફિર જન્મ માસ અપના માગ, જીવઘાત સુ છે મહિના ટાગ ।
ચારિત્ર સુદર્શન ભય હારા, ગુરૂ ચરણ મે અક્ષત પદ પાયા ।૮।

કાવ્યમ્-હિમાદિ૦

મંત્ર ૐ શ્રી૦ અક્ષતાન્ સમર્પયામિ સ્વાહા ॥ ૬ ॥

સપ્તમી નૈવેદ્ય પૂજા

— દોહા —

જગદ્ ગુરૂને જીવન મે, કીના તપ શ્રી કાર ।
તેલે બેલે સૈકડો, વ્રત ભી ચાર હજાર ॥૧॥

અકબર સે પાકર જમીન, લાડકી કરે વહાં સ્તૂપ ।
જો પરતિખ પરચા પૂરે, નમે દેવ નર ભૂપ ॥ ૩ ॥
આબૂ પાટણ સ્થંભના, રાજનગર જયકાર ।
સૂરત હૈદ્રાબાદ મેં, બને શ્રી હીર વિહાર ॥ ૪ ॥
આગરા સહુવા માલપુર, પટણા સાંગાનેર ।
નમું પ્રતિમા સ્તૂપ પાદુકા, જયપુર આદિ શહેર ॥ ૫ ॥

(ઢાલ ૮)

(તર્જ—સરોદા કહાં ભૂલ આયે.)

આવો ભાઇ આવો, ગુરૂ કે ગુણ ગાઓ ॥ ટેર ॥
દેવી કહે દેવેન્દ્ર સૂરિ કે ચરણ કમલ મેં જાઓ ।
બઢતી ઉનકે ગચ્છ કી હોગી, કુપથ મેં મત જાઓ ॥ ગુ. ૧ ॥
પદ્માવતી કહે તિલક સૂરિ કે, શિષ્ય કો સ્તોત્ર પઢાઓ ।
પ્રતિદિન તપગછ બઢતા રહેગા, પ્રભસૂરિ ? મત ઘબરાઓ ૨
મણિભદ્ર કહે દાન સૂરિ કો, વિજય દાન વરસાવો ।
કુશલ કરૂંગા વિજય તપા કા, વિજય ધ્વજ ફરકાવો ॥ ગુ ૨ ॥
ઐસે ગચ્છ મેં જગદ્ ગુરૂ, શ્રી હીર સૂરિ કો ગાવો ।
વર્ષ ઇક્કીસ હજાર ચલેગા, વીર શાસન મન લાવો ॥ ગુ ૪ ॥
દેશ પ્રદેશોં મેં ક્યોં દોડો, ગુરૂ ચરણોં મેં જાવો ।
સંગ્રામ સોની પેથડ સમ હી, લક્ષ્મી ઇજ્જત પાવો ॥ ગુ ૫ ॥
જગદ્ ગુરૂ કે ચરણ કમલ મેં, ફલ પૂજા ફલ પાવો ।
ચારિત્ર દર્શન જ્ઞાન ન્યાય સે, જય જય નાદ ગજાવો ॥ ગુ૦ ૬ ॥

કાવ્યમ્—હિંસાદિ૦

મંત્ર ૐ શ્રી૦ ફલં સમર્પયામિ સ્વાહા ॥ ૬ ॥

: કલશ :

(ગગ–બઢસ–અબ તો પાર ભયે હમ સાધો)

આજ તો જગદ્ ગુરૂ ગુણ ગાયા, આનદ મગલ હર્ષ સવાયા
વીર જગત ગુરૂ પાટ પરમ્પર, હુએ સૂરિ ગણી મુનિગયા
હુએ બુદ્ધિ વિજય ગણિ જિનને, સવેગરગકા કલશ ચઢાયા
આપ કે આદિમ પટ્ટ પ્રભાવક, મુક્તિ વિજય ગણિ શાસન ગયા
આપ કે પટ્ટમે વિજય કમલ સુરિ,સ્થવિર વિનય વિજયજી ગવાયા
આપ કે શિષ્ય શાસન દીપક, શ્રી ચારિત્ર વિજય ગુરૂ ગયા
આદિમ જૈન ગુરૂ કુલ સ્થાપક, જિન કે યશ કા પાર ન પાયા
આપ કે સેવક દર્શન જ્ઞાની, ન્યાય ને જયપુર મે ગુણ ગાયા
સવત્ ઉન્નીસૌ સત્તાણુ, જગત્ ગુરૂકા દિન મનાયા
તપગચ્છ મન્દિર મે જગ ગુરૂ કે, ચરણ કમલ સબ કો સુખ દાયા
સેવે ભડારી કોચરજી, ચોરડિયા પાલરેચા સુહાયા
મ્હેતા છાજડ વેદ સચેતી, ઢઢ્ઢા ગોલેચ્છા સુખપાયા
હીર ગોહેલડા બમ છજલાની, નૌલખી સિંધી વખીસરા ભાયા
ડોઠાગી લોઢા કરણાવટ, બાફણા પટની શાહ ઉમાયા
જોહરી હરખાવત પોરવાલી, શ્રી શ્રીમાલ હૈ ભક્તિ રગાયા
સઘ ને મિલ કર ભાવ સવાયા, ગુરૂ પૂજન કા પાઠ પઢાયા
ગિર નમાયા જય જય પાયા, ચારિત્ર દર્શન નાદ ગજાયા

દાદા સાહબ કી આરતી

આરતી શ્રી ગુરૂદેવ ચરણ કી
કુમતિ નિવારણ સુમતિ પુરણ કી ॥ આ ॥ ટેર ॥
પહેલી આરતી શ્રી ગુરૂદેવ કી
દુર્ગતિ નિવારણ પુણ્ય કરણ કી ॥ આ ॥ ૧ ॥
દુસરી આરતી ધરમ ધરન કી
અશુભ કરમદલ દૂરીહરણ કી ॥ આ ॥ ૨ ॥

તીસરી આરતી દશ યતિ ધરમ કી
તપ નિરમલ ઉદ્ધાર કરણુ કી ॥ આ. ॥ ૩ ॥
ચૌથી સંયમ શ્રુત ધરમ કી
શુદ્ધ દયા રૂપ ધરમ ખરધણુ કી ॥ આ. ॥ ૪ ॥
પાંચમી સભી સદ્ગુણ ગ્રહણુ કી
દિન દિન જસ પરતાપ કરણુ કી ॥ આ. ॥ ૫ ॥
એહ વિધ આરતી કીજે ગુરૂદેવ કી
સ્મરણુ કરત ભવિ પાપ હરણુ કી ॥ આ. ॥ ૬ ॥

શ્રી જગદ્ગુરૂ સ્થાપના મંત્ર

૧ આહ્વાહન મંત્ર– (આહ્વાહન મુદ્રા કરકે બોલે)

ૐ હ્રીં શ્રીં અર્હં યુગ પ્રધાન ભટ્ટારક શ્રી હીર વિજય સૂરિશ્વર જગદ્ ગુરો ? અત્ર અવતર અવતર સ્વાહા ।

૨ સ્થાપના મંત્ર– (સ્થાપના મુદ્રા કરકે બોલે)

ૐ હ્રીં શ્રીં શ્રી અર્હં યુગંપ્રધાન ભટ્ટારક શ્રી હીર-વિજય સૂરિ જગદ્ ગુરો ? અત્ર તિષ્ઠ તિષ્ઠ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા ।

સન્નિધિ કરણુ મંત્ર–

ૐ હ્રીં શ્રીં અર્હં યુગપ્રધાન ભટ્ટારક શ્રી હીરવિજય સૂરિ જગદ્ ગુરો ? મમ સન્નિહિતો ભવભવ વષટ્ સ્વાહા ।

જગદ્ગુરૂ કી અષ્ટ પ્રકારી પૂજા કી સામગ્રી

૧ પંચામૃત કલશ
૨ કેશર ચંદન
૩ ફુલ ફુલમાલા
૪ ધૂપ
૫ દીપક
૬ અક્ષત
૭ નૈવેદ્ય
૮ ફલ

જગદ્ ગુરૂ હીર ગાયન નં. ૧

(તર્જ—અખિયા મિલા કે-)

ભારત જગાને જૈન બનાને, સૂરિ હીર આના હો ॥ ટેર ॥
અહિંસા કા તત્વ સમઝાને,
જૈન ધર્મ કા મર્મ બતાને,
હીર ગુરૂ કે પૈયા પડ જાયેગે, ફિર યૂ કહેગે ॥ ૧ ॥
હિન્દુ મુસ્લીમ ઝગડે બુઝાને,
ફૈલે હુએ અત્યાચાર મિટાને,
હીર ગુરૂ કે પૈયા પડ જાયેગે, ફિર યૂ કહેગે ॥ ૨ ॥
રાજાઓ કો બોધ દિલાને,
સ્વરાજ્ય કા ઝંડા ફૈલાને,
હીર ગુરૂ કે પૈયા પડ જાયેગે, ફિર યૂ કહેગે ॥ ૩ ॥
ઇન્હી ગુરૂ કે પાટ પરમ્પર,
મોહે ગુરૂ શ્રી હિત સુહકર,
હીર ગુરૂ કે પૈયા પડ જાયેગે, ફિર યૂ કહેગે ॥ ૪ ॥
તસ પદ પંકજ "હિમ્મત" કહતા,
શિષ્ય "ભવ્યાનન્દ" દિલ મે ધરતા,
હીર ગુરૂ કે પૈયા પડ જાયેગે, ફિર યૂ કહેગે ॥ ૫ ॥

ગાયન નં. ૨

(તર્જ-સિદ્ધાચલના વાસી-)

સૂરિ હીર ને સેવો ભવિયા સુખ અપાર ॥ ટેર ॥
જગદ્ ગુરૂ કો દિલમે ધારા,
શાસન વીર કા ચાંદ સિતારા,
થે ગુણો કે ભંડાર ભવિયા ॥ ૧ ॥

અરબર કે શિરતાજ કહલાયે,
ચિડિયોં કા સંહાર મિટાયે,
જગમેં એ અવતાર ભવિયા ॥ ૨ ॥
સૂરીશ્વર ભારત કે નેતા,
પિસ્તાલીશ આગમ કે વેત્તા,
અહિંસા ધર્મ પ્રચાર ભવિયા ॥ ૩ ॥
તીર્થો કે પટ્ટે કરવાયે,
શિક્ષા દ્વારા કર હટવાયે,
કિયા બહુત ઉપકાર ભવિયા ॥ ૪ ॥
ગુરૂ "હિમાચલ" યૂં ફરમાવે,
શિષ્ય "ભવ્યાનન્દ" દિલમેં ઠાવે,
હોવે જય જય કાર ભવિયા ॥ ૫ ॥

ગાયન નં. ૩

(તર્જ—કાલી કમ્બલી વાલે-)

જગદ્ ગુરૂ શ્રી હીર પ્યારે ધર્મ દાતાર ॥ ટેર ॥
સ્વામી સુધર્મા વીર ગણધારી,
તસ્સ અઠ્ઠાવન પટ પૈ ભારી,
શાસન કે શ્રૃંગાર પ્યારે ॥ ૧ ॥
સર્વ સિદ્ધાંત કો મંથન કરકે,
ભવ્ય જીવોં કા સંશય હરકે,
કિયા સુતત્વ પ્રચાર પ્યારે ॥ ૨ ॥
અકબર કો હિત શિક્ષા દેકર,
સમતા કા શુદ્ધ પાઠ પઢ઼ાકર,
કિયા જગત ઉપકાર પ્યારે ॥ ૩ ॥

અકબર દ્વારા દયા પલાઇ,
ભારત મે સબ કુટ મિટાઇ,
ક્રિયા તીર્થ ઉદ્ધાર પ્યારે ॥ ૪ ॥

અકબર કો સન્માર્ગી બનાયા,
રાજા ઔર રાણા કો ઝુકાયા,
અતુલ શકિત કે ધાર પ્યારે ॥ ૫ ॥

ઋષિ મેઘ કો શિષ્ય બનાયા,
જૈન ધર્મકા મૂલ બતાયા,
ભવો ભવ તારણ હાર પ્યારે ॥ ૬ ॥

શાસ્ત્રાર્થ કરને પણ્ડિત આવે,
તેજ પ્રતાપ મે હાર વો પાવે,
ત્યાગી સદા જયકાર પ્યારે ॥ ૭ ॥

સૂરિ "હિમાચલ" જગ સમઝાવે,
જગદ્ગુરૂ કે ગુણુ કો ગાવે,
પાવે સુખ અપાર પ્યારે ॥ ૮ ॥

દો હજાર અરૂ આઠ કે વરષે,
ચૌમાસા વઢવાણુ મે હરષે,
"ભવ્યાનન્દ" ગુણુ ગાય પ્યારે ॥ ૯ ॥

જગદગુરૂ હીર સજ્ઝાય

(તર્જ—એક દિન પુણ્ડરીક ગણધર રે લાલ)

એક દિન જગ ગુરૂ પરિવર્યા રે લાલ,
ફતેપુર નગર મઝાર ઉપકારી । રે

સાથે સુશિષ્ય બહુ ભલા રે લાલ,
શમ દમ ગુણના ભંડાર જયકારી રે ॥ ૧ ॥
તપ જપ સંયમ સાધતા રે લાલ,
કરને સિદ્ધિ હજુર સુખકારી રે ।
શ્રાવિકા ચમ્પા આદરે રે લાલ,
તપ છમાસી રસાલ ગુરૂધારી રે ॥ ૨ ॥
નામે શ્રી હીર સોહામણા રે લાલ,
યુગ પ્રધાન કહેવાય મનોહરી રે ।
ચરણે ભૂમિ પાવન કરે રે લાલ,
દેશના અમૃત ધાર હિતકારી રે ॥ ૩ ॥
સુણી સજી સ્વાગત કરે રે લાલ,
અકબર ખુશિયાં મનાય રંગદારી રે ।
નગર મેં જય ધ્વનિ ગુંજવે રે લાલ,
ઘર ઘર મંગલ માલ નરનારી રે ॥ ૪ ॥
રાજા રાણા સહુ નમે રે લાલ,
પ્રણમે મંત્રીશ્વર ચિત્તધારી રે ।
વીરબલ સુબા સહુ નમે રે લાલ,
નમે અબુલફજલ મદટારી રે ॥ ૫ ॥
દેશના ગુરૂજીની સુણી કરી રે લાલ,
હુઆ તત્ત્વના જાણ દુઃખહારી રે
પશુ પક્ષીને છોડીયા રે લાલ,
છોડે કેદી કુટેવ ગુણધારી રે ॥ ૬ ॥
શાહી દયા પાલે સદા રે લાલ,
લિખે ફરમાન છમાસ ખુશીયાલી રે ।

જગદ્વન્દ્ય પ્રભુવીર પરમ્પરાગત પટ્ટાવલી

નિર્ગ્રન્થ ગચ્છ

૧ સુધર્મા સ્વામી
૨ જમ્બુ સ્વામી
૩ પ્રભવ સ્વામી
૪ શય્યમ્ભવસૂરિ
૫ યશોભદ્ર સૂરિ
૬ સમ્ભૂતિ વિજય
૭ સ્થુલ ભદ્રજી
૮ આર્ય સુહસ્તિ સૂરિ
૯ આર્ય સુસ્થિત સૂરિ
૧૦ ઇન્દ્ર દિન્ન સૂરિ
૧૧ દિન્ન સૂરિ
૧૨ આર્યસિંહ ગિરિ
૧૩ શ્રી વજ્ર સ્વામી
૧૪ વજ્રસેન સૂરિ

ચન્દ્ર ગચ્છ

૧૫ ચન્દ્ર સૂરી

વનવાસી ગચ્છ

૧૬ સામંતભદ્ર સૂરિ
૧૭ વૃદ્ધ દેવ ,,
૧૮ પ્રદ્યોતન ,,
૧૯ માનવદેવ ,,
૨૦ માનતુંગ ,,
૨૧ વીર ,,
૨૨ જયદેવ ,,
૨૩ દેવાનન્દ્ર ,,
૨૪ વિક્રમ ,,
૨૫ નૃસિંહ ,,
૨૬ સમુદ્ર સૂરિ
૨૭ માનવદેવ ,,
૨૮ વિબુધપ્રભ ,,
૨૯ જયાનંદ ,,
૩૦ રવિપ્રભ ,,
૩૧ યશોદેવ ,,
૩૨ પ્રદ્યુમ્ન ,,
૩૩ માનવદેવ ,,
૩૪ વિમલચંદ્ર ,,

વડ ગચ્છ

૩૫ ઉદ્યોતન સૂરિ
૩૬ સર્વદેવ ,,
૩૭ યશોભદ્ર ,,
૪૦ મુનિચંદ્ર ,,
૪૧ અજિતદેવ ,,
૪૨ વિજયસિંહ ,,
૪૩ સોમપ્રભ ,,

તપાગચ્છ	
४४ જગચ્ચન્દ સૂરિ	५२ રત્નશેખર સૂરિ
४५ દેવેન્દ્ર ,,	५३ લક્ષ્મીસાગર ,,
४६ ધર્મ ઘોષ ,,	५४ સુમતિસાધુ ,,
४७ સોમ પ્રભ ,,	५५ હેમવિમલ સૂરિ
४८ સોમતિલક ,,	५६ આનદ વિમલ ,,
४९ દેવસુન્દર ,,	५७ વિજયદાન ,,
५० સોમસુદર ,,	
५१ મુનિ સુન્દર ,,	

५८ અકબરપ્રતિ બોધક જગદ્ ગુરૂ વિજય હીર સૂરિ

વિજય સેન સૂરિ — ઉ કીર્તિ વિજય
ઉ કલ્યાણ વિજય — પં કનક વિજય
ઉ સહજ સાગર — પ તિલક વિજય

— લેખક કી પટ્ટાવલી —

१ પ તિલક વિજય	७ પ કુશલ વિજય
२ પ ઋદ્ધિ વિજય	८ પં જિત વિજય
३ પ ચારિત્ર વિજય	९ પ શ્રી વિજય
४ પ રંગ વિજય	१० પ જય વિજય
५ પ તેજ વિજય	११ પ હર્ષ વિજય
६ પ યશવત વિજય	१२ પ ચન્દ્ર વિજય

૧૩ પં. હિત વિજય
|
આ. વિજય હિમાચલસૂરિ

પં. કમલ વિજય
પ્ર. ગુમાન વિજય
૧૪ વિજય હિમાચલ સૂરિ
તપસ્વી લક્ષ્મી વિજય
મુમુક્ષુ ભવ્યાનંદ વિજય
મુનિ રત્નાકર વિજય
ઋષિ કેશવાનન્દ વિજય
અણગાર સંપત વિજય
બાલ મુનિ ઓંકાર વિજય

પં. કમલ વિજય
|
મુનિ દેવેન્દ્ર વિજય

લક્ષ્મી વિજય
|
મુનિ મનક વિજય
તપસ્વી ઈન્દ્ર વિજય

સમાપ્ત